

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Filozofická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2015

Mgr. Zdeňka Picková

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Filozofická fakulta

Katedra politologie

Analýza indigenistických hnutí v Peru

Diplomová práce

Autor: Zdeňka Picková
Studijní program: N6701 Politologie
Studijní obor: P-NPLAST
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.

Hradec Králové 2015

Zadání diplomové práce

Autor:	Mgr. Zdeňka Picková
Studium:	F11273
Studijní program:	N6701 Politologie
Studijní obor:	Politologie - latinskoamerická studia
Název diplomové práce:	Analyza indigenistických hnutí v Peru
Název diplomové práce AJ:	The Analysis of the Indigenous Movements in Peru

Anotace:

Cílem práce je komparace a analýza peruánských indigenistických hnutí v pobřežní, horské a zejména amazonské oblasti. V první části práce bude zmíněn historický vývoj, institucionalizace a ústavní zakotvení těchto hnutí. Druhou částí analýzy bude stručná charakteristika jednotlivých hnutí v různých regionech a rozbor jejich cílů, snah a aktivit. Zároveň budou také analyzovány jejich úspěchy v průběhu aktivního působení. U každého hnutí bude zkoumán i počet členů, případně charakteristika členské základny z hlediska příslušnosti k etniku. Další zkoumanou oblastí bude účast na volbách v jednotlivých volebních obvodech, z čehož lze odvodit zájem o politické dění, přičemž tyto výsledky budou hodnoceny v kontextu přítomnosti či nepřítomnosti indigenistického hnutí na území daného regionu. V neposlední řadě pak bude nastíněna míra spolupráce mezi hnutími, právě za účelem větší efektivity prosazování svých požadavků.

Použitými metodami budou metoda případové studie, komparativní analýza, a zejména pak empirický výzkum.

Literatura:

Bejarano, Ana María a Leongoméz, Eduardo Pizarro a Mainwaring, Scott eds. 2006. The Crisis of Democratic Representation in the Andes. California: Stanford University Press.

Coronado, Jorge. 2009. The Andes Imagined: Indigenismo, Society, and Modernity. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.

Deborah, J. Yashar. 2005. Contesting Citizenship in Latin America: The Rise of Indigenous Movements and the Postliberal Challenge. Cambridge: Cambridge University Press.

Deborah, J. Yashar. 1999. Democracy, Indigenous Movements and the Postliberal Challenge in Latin America. In: World Politics, volume 52, s. 76-104.

Hagopian, Frances a Mainwaring, Scott P. 2005. The Third Wave of Democratization in Latin America. Advances and Setbacks. Cambridge: Cambridge University Press.

Madrid, Raúl L. 2005. Indigenous Parties and Democracy in Latin America. In: Latin American Politics and Society. Volume 47, Number 4. s. 161-179.

Riedl, Bohumír. 2007. Dějiny Peru a Bolívie. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny.

Van Cott, Dona Lee. 2005. From Movements to Parties in Latin America. Cambridge: Cambridge University Press.

Van Cott, Donna Lee. 2000. Party System Development and Indigenous Population in Latin America. The Bolivian Case. In: Party Politics. Volume 6, Number 2. s. 155-174.

Van Cott, Donna Lee. 2004. Los Movimientos Indígenas y sus Logros: La Representación y el Reconocimiento Jurídico en los Andes. In: América Latina Hoy. Number 36, s. 141-159.

Garantující pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 27.2.2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucí diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 17. dubna 2016

podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. et Mgr. Pavlíně Springerové, PhD. za připomínky a cenné rady k vypracování diplomové práce.

Anotace

Picková, Zdeňka. *Analýza indigenistických hnutí v Peru*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2015, 84 s. Diplomová práce.

Tato diplomová práce se zabývá indigenními hnutími a organizacemi na území Peru ve 21. století, respektive po roce 2002, kdy došlo k decentralizaci státu a zavedení volebních kvót na úrovni regionů a provincií pro nativní obyvatele. Práce se zabývá zejména analýzou skutečného postavení nativních komunit jak v Amazonii, tak v oblasti And.

Cílem práce je analyzovat aktuální peruánská indigenní hnutí se zaměřením na zhodnocení jejich reálných aktivit, horizontální i vertikální spolupráci v rámci sociálního kapitálu a posouzení míry jejich zapojení do politického systému; a dále pak zhodnotit vliv fenoménů z minulosti na současnou situaci indigenních komunit a organizací, ať už se jedná o dopad rasismu nebo například dopad zavádění rolnických komunit v 60. a 70. letech.

Mezi metody užívané v práci patří zejména analýza na základě terénního výzkumu, rozboru statistik a komparace názorů v odborné literatuře, a dále pak aplikace teorie sociálního kapitálu formulované Robertem Putnamem.

Klíčová slova: Peru, indigenismus, rasismus, etnicita, sociální kapitál, indigenní hnutí

Annotation

Picková, Zdeňka. *Analysis of the Indigenous Movements in Peru*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2015, 84 pp. Diploma Thesis.

The diploma thesis is concerned with indigenous movements and their organizations in the area of Peru in the 21st century, more precisely after the year 2002 when the government installed policy of state decentralization and, moreover, the quotas for native people on the level of regions and provinces had been introduced. The focus of this thesis is to reveal true position of native communities within the society in specific regions of Amazonia as well as the Andes.

The main aim is to analyze current Peruvian indigenous movements considering their activities, horizontal and vertical cooperation in the context of social capital, and also to compare the range of their political inclusion to the state system. Sectional goal is to evaluate the rate of past influence to the present situation of indigenous communities, whether it was racism or the introduction of peasant communities in 60s and 70s.

Methods used in this thesis are based mainly on the analysis of state statistics and scholar literature, then in the fundamental are used findings from fieldwork and finally the theory of social capital is applied.

Key words: Peru, indigenism, racism, ethnicity, social capital, indigenous movements

Seznam tabulek, grafů a obrázků

Seznam tabulek:

- Tab. č. 1: Hierarchie rolnických organizací v rámci reformy 70. let v Peru
- Tab. č. 2: Vývoj počtu zaregistrovaných komunit ve 20. století
- Tab. č. 3: Rozdělení amazonského indigenního obyvatelstva v departamentech
- Tab. č. 4: Podíl volených kandidátů z andských indigenních regionů 2011
- Tab. č. 5: Podíl volených kandidátů z amazonských indigenních regionů 2011

Seznam grafů:

- Graf č. 1: Podíl obyvatel Peru s ohledem na místo narození (venkov x města)
- Graf č. 2: Případná volební podpora indigenních kandidátů do kongresu
- Graf č. 3: Podíl respondentů považujících indigenní obyvatele za násilnické
- Graf č. 4: Návrhy řešení problematické situace rodiny (Lima x venkov)
- Graf č. 5: Návrhy řešení problematické sociální situace komunity v místě bydliště
- Graf č. 6: Počet nativních kandidátů za jednotlivé strany pro volby do kongresu 2016
- Graf č. 7: Rozdělení indigenního obyvatelstva v jednotlivých regionech Amazonie
- Graf č. 8: Podíl indigenních a neindigenních obyvatel v andském lichoběžníku
- Graf č. 9: Poměr organizací a hnutí v lokálních volbách 2002
- Graf č. 10: Poměr organizací a hnutí v lokálních volbách 2006
- Graf č. 11: Poměr získaných mandátů organizací a hnutí v lokálních volbách 2010
- Graf č. 12: Porovnání podílů hlasů pro jednotlivé kandidáty
- Graf č. 13: Porovnání podílu vlivu rodiny na volební hlasování
- Graf č. 14: Porovnání podílu vlivu přátel na volební hlasování
- Graf č. 15: Výsledky průzkumu zájmu obyvatel o politické záležitosti
- Graf č. 16: Porovnání podílu výše zájmu o politiku mezi *indígenas* a ostatními
- Graf č. 17: Poměr výše zájmu o politiku mezi indigenním obyvatelstvem
- Graf č. 18: Porovnání názorů na demokratický systém v Peru
- Graf č. 19: Porovnání názorů na význam peruánského kongresu
- Graf č. 20: Porovnání názorů na význam politických stran v Peru
- Graf č. 21: Porovnání názorů na blokády silnic jako politické účasti
- Graf č. 22: Názor na kvalitu informovanosti obyvatel před volbami

Seznam obrázků:

- Obr. č. 1: Vyjádření organizace CHIRAPAQ k dopadu rasismu na vývoj Peru
- Obr. č. 2: Mapa umístění projektů od roku 1947 do současnosti
- Obr. č. 2: Mapy umístění projektů za mandátu prezidenta Ollanty Humaly (2011-2016)

Seznam použitých zkratek

AMA	Asociación de Mujeres Andinas
AP	Acción Popular
AIDSESEP	Asociación Interétnica de Desarrollo de la Selva Peruana
APRA	Alianza Popular Revolucionaria Americana
BID	Banco Interamericano de Desarrollo
CAAAP	Centro Amazónico de Antropología y Aplicación Práctica
CAN	Comunidad Andina
CAOI	Coordinadora Andina de Organizaciones Indígenas
CBC	Centro Bartolomé de las Casas
CNA	Confederación Nacional Agraria
COICA	Coordinadora de las Organizaciones Indígenas de la Cuencia Amazónica
CONACAMI	Confederación Nacional de Comunidades Afectados por la Minería
CONAP	Confederación de las Nacionalidades Amazonicas del Perú
CONAPA	Comisión Nacional de Pueblos Andinos Amazónicos y Afroperuanos
COPPIP	Conferencia Permanente de los Pueblos Indígenas del Perú
CORDES	Corporaciones Departamentales de Desarrollo
CPP	Confederación Campesina del Perú
DTR	Dinámicas Territoriales Rurales
EBI	Educación Bilingüe Intercultural
ENAHO	Encuesta Nacional de Hogares
EPS	Empresas de Propiedad Social
FAP	Fuerzas Armadas del Perú
FECONAU	Federacion de Comunidades Nativas del Ucayali y Afluentes
FIDA	Fondo Internacional de Desarrollo Agrícola
FMA	Foro Mundial de Alternativas
ICERD	International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination
IDEHPUCP	Instituto de Democracia y Derechos Humanos de Pontifica Universidad Católica del Perú
IDRC	International Development Research Center
IEP	Instituto de Estudios Peruanos

IFEA	Instituto Francés de Estudios Andinos
III	Instituto Indigenista Interamericano
ILO	International Labour Organization
INDEC	Instituto Nacional de Comunidades Campesinas
INDEPA	Instituto Nacional de Desarrollo de Pueblos Indígenas Andinos, Amazónicos y Afroperuanos
INEI	Instituto Nacional de Estadística e Informatica
IPC	International Petroleum Company
IWGIA	International Work Group for Indigenous Affairs
JNE	Jurado Nacional de Elecciones
MAC	Mines and Communities
MIAP	Movimiento Indígena de la Amazonía Peruana
MIP	Movimiento Indigenista Peruano
MRTA	Movimiento Revolucionario Túpac Amaru
ODID	Oxford Department of International Development
OEA	Organización de los Estados Americanos
OMAI	Oficina Municipal de Asunto Indígenas
ONAMIAP	Organización Nacional de Mujeres Indígenas Andinas y Amazónicas del Perú
ONG	Organización No Gubernamental
ONPE	Oficina Nacional de Procesos Electorales
ORAU	Organización Regional AIDSESEP Ucayali
ORPIO	Organización Regional de los Pueblos Indígenas del Oriente
OSN	Organizace Spojených Národů
PNIPA	Plan Nacional de Integración de la Población Aborigen
PNUD	Programa de las Naciones Unidas para el Desarrollo
PP	Perú Posible
PROMUDEH	Ministerio de Promoción de la Mujer y del Desarrollo Humano
RIMISP	Centro Latinoamericano para el Desarrollo Rural
SAIS	Sociedades Agrícolas de Interés Social
SETAI	Secretaria Técnica de Asuntos Indígenas
SINAMOS	Sistema Nacional de Apoyo a la Movilización Social
SL	Sendero Luminoso
UNCA	Unión de Comunidades Aymaras

Obsah

Úvod.....	2
1. Etnicita a identita v současném Peru.....	12
1.1 Vymezení pojmů etnicita a identita	14
1.2 Indigenismus a indianismus.....	17
1.3 Dopad rasismu na současná indigenistická hnutí	20
2. Historický vývoj indigenistických hnutí na území dnešního Peru.....	28
2.1 Koloniální vývoj, osvobozené boje a první indigenní povstání.....	28
2.2 Ideologický základ indigenních hnutí v 1. polovině 20. století.....	29
2.2 Klíčové reformy ve 2. polovině 20. století	32
3. Legislativní a právní ukotvení indigenistických hnutí a organizací.....	35
3.1 Postavení nativních obyvatel v legislativě.....	35
3.2 Mezinárodní úmluvy a vnější vlivy	42
3.3 Účast indigenních obyvatel na volbách	44
4. Analýza současných indigenistických hnutí a organizací.....	48
4.1 Aktivní vzestup peruánských etnik.....	49
4.2 Analýza regionálních a lokálních organizací.....	55
4.2.1 Organizace a komunity v oblasti <i>selvy</i>	56
4.2.2 Organizace v oblasti <i>sierry</i>	62
4.3 Interakce mezi obyvateli, organizacemi, hnutími a státem	66
4.4 Politická účast <i>indígenas</i> a indigenních hnutí	69
4. 5 Shrnutí	79
Závěr.....	81
Seznam použitých zdrojů.....	85

Úvod

Práva a postavení původního obyvatelstva se přenesly v posledních letech do popředí a jsou aktuálním tématem nejen v Latinské Americe, ale také v celosvětovém měřítku. Indigenismus se stal klíčovým tématem pro současnou demokracii. K přenesení problematiky nativního obyvatelstva na globální úroveň došlo v posledním desetiletí 20. století, kdy se tématem začala aktivně zabývat také Organizace spojených národů (OSN) a bylo vydáno několik konvencí a rezolucí na podporu indigenních obyvatel. V současnosti například probíhá již druhá Mezinárodní dekáda nativního obyvatelstva, která bude ukončena v letošním roce (2016). Dokud však státy a indigenní komunity nepřijmou ideu nutnosti aktivního prosazování práv nativních obyvatel za vlastní, nemůže docházet k pozitivnímu posunu. Tento fakt se týká celkem 350 milionů obyvatel, kteří jsou považováni za nativní, z toho pak 45 milionů z nich pochází z Latinské Ameriky (Romancov 2012: 6).

V Latinské Americe je možné datovat počátek vzestupu aktivní pro-nativní politiky do 90. let, kdy mnoho zemí inkorporovalo do svých ústav (většina úplně poprvé)¹ status multietnických a vícekulturních států, s čímž souvisí přiznání práv nativním obyvatelům na užívání vlastního jazyka, na možnost vzdělávání se v rámci vlastní kultury, na vlastnictví a samosprávu svých území včetně tamních přírodních zdrojů, atp. Mimo další změny, které se v 90. letech odehrály, došlo ke krizím politických systémů, změnám ve stranických systémech a rozpadu legitimacy vládnoucích sil v těchto zemích. Přejít byl znatelný také u indigenistických organizací, které se v této době vyhranily proti systému tradičního homogenního státu, jež je v minulosti vylučoval ze společnosti a často jim upíral občanská práva. Řešením se zdály být právě ústavy garantující kulturní a organizační diverzitu států a zapojení všech složek obyvatel (Sieder 2002: 45-48).

Stejně jako v ostatních státech s vysokým podílem nativních obyvatel na celkovém počtu populace se v minulosti stala v Peru z důvodu kolonialismu dominantní menšinová skupina *blancos*, kteří považovali tehdejší nativní obyvatele za překážku rozvoje moderního státu. Dnes na tuto problematiku někteří autoři nahlíží obráceně, kdy je vylučování nativních obyvatel z oficiálních struktur státu považováno za nedemokratické a nepříliš napomáhající rozvoji státu. Indigenní obyvatelé v dnešní době tvoří téměř polovinu populace Peru a prakticky zde neexistuje celonárodní hnutí nebo politická strana, která by je zaštiťovala. Tento fenomén bude v práci zmíněn v porovnání s četností a efektivitou regionálních hnutí.

¹ Jako první přijala novou ústavu multietnického státu Kolumbie v roce 1991, následovalo Peru v roce 1993, dále Bolívie v roce 1994 a nakonec Ekvádor v roce 1998.

V roce 2014 uplynulo 20 let od ratifikace Konvence 169 ILO² peruánským kongresem, tedy rok poté, kdy Peru přijalo roku 1993 novou ústavu, ve které je zakorporováno rozpoznání různých etnických národů na území státu a jeho multikulturní charakter. Tato ústava je platná dodnes, pouze s drobnými úpravami z roku 2002. Souhlasem s respektováním etnické a kulturní identity v této ústavě se stát zavazuje k přiznání zmíněných práv indigenním komunitám. Navzdory tomu, že se nativními obyvateli zabývá mnoho organizací, lidsko-právních institucí a dokonce i státních orgánů, stále existuje silná diskriminace a projevy rasismu. Vydávaná doporučení a dokumenty na zlepšení kvality života této složky obyvatelstva bohužel často zůstávají jen na papíře a v praxi pokračuje zaběhnuté paradigma vnímání *indigenas* jako méněcenných. Tento náhled velmi komplikuje další pozitivní vývoj a značně omezuje možnosti spolupráce mezi obyvateli.

Mimo aktuálnost tématu byla další motivací pro zaměření se na indigenistická hnutí v Peru možnost studia na univerzitě San Cristóbal de Huamanga v Ayacucho, která se uskutečnila v rámci výměnného studijního pobytu organizovaného Katedrou politologie Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové. Během studií bylo možné čerpat teoretické poznatky a zároveň se setkat s některými aktéry organizací. V diplomové práci jsou pak také hojně využity materiály (knižní publikace, články, brožury, výstupy nebo rozhovory s představenými komunit či radnic) nasbírané v průběhu specifického výzkumu, který proběhl na jaře roku 2014, také pod záštitou Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové.

Diplomová práce se zabývá analýzou indigenních hnutí v Peru, na jehož území jsou analyzovány existující etnické organizace a hnutí, postavené do souvislostí s faktory, které je ovlivňují. Jak již bylo naznačeno, v Peru prozatím neexistuje žádné celonárodní indigenní hnutí, které by umožnilo nativním obyvatelům efektivní podíl na vládě a spolurozhodování. Ve snaze zjistit příčinu tohoto faktu bylo napsáno několik prací, které se odvolávají většinou na zemědělské reformy provedené necitlivě s ohledem na etnicitu nebo na absenci schopných lídrů a indigenní inteligence či na neslučitelnou rozdílnost etnik žijících na území *sierry* a *selvy*. Další autoři pak například vidí problém v prosazování homogenní západní kultury, přehlížení práv nativních obyvatel nebo v zakořeněném pocitu méněcennosti nativních obyvatel, kteří nezdědka i sami na sebe pohlíží s nedůvěrou. Se všemi těmito problémy širě či úžeji souvisí problematika sociálního kapitálu, kterou se mimo jiné bude práce zabývat.

² Jedná se o konvenci o nativních a kmenových komunitách původních obyvatel, vydanou Mezinárodní organizací práce (ILO) v roce 1989. Její ratifikací se státy zavazují respektovat práva nativních obyvatel žijících na jejich území. Nativním komunitám tak garantují možnost používání vlastního jazyka, zachování kultury a tradice nebo uplatňování zvykového práva. Konvenci zatím ratifikovalo 22 států.

Cíle práce:

Hlavním cílem práce je analyzovat a komparovat současná indigenistická hnutí a organizace v amazonské, horské i pobřežní oblasti Peru. Analýza se zaměřuje zejména na současnou situaci, konkrétně na období po přijetí zákona o decentralizaci v roce 2002. Práce se zaměří na hledání příčin neefektivity a pouze lokálního dosahu etnických hnutí. Teoretickým východiskem pro analýzu současné situace nativních obyvatel v Peru se stala teorie sociálního kapitálu, která je popsána níže. Sledovanými proměnnými jsou etnická sebeidentifikace a její vliv na rozhodování a fungování v rámci společnosti, reálný dopad rasismu na postavení původních obyvatel nebo vliv účasti v organizaci či politické straně. Mezi dílčí cíle patří zhodnocení vlivu historického vývoje na současné postavení etnických organizací v Peru a dále posouzení reálného vlivu nativních obyvatel na politiku státu, ať už v regionálních vládách či na národní úrovni. Práce se částečně dotkne také vlivu mezinárodních organizací nebo nadnárodních společností.

Mezi etnickými hnutími a etnicky zaměřenými politickými stranami existuje určitá rivalita. Také zvolení starostové nativního původu se musí potýkat s dilematem, zda podporovat zejména své voliče nebo zda zahrnout veškeré obyvatelstvo oblasti (Martí i Puig 2007: 112-116). Nejen rivalita mezi organizacemi a komunitami narušuje jejich spolupráci, ale také napětí uvnitř komunit samotných. Nejčastějšími rozdělovacími body jsou spory o území nebo náboženské, kulturní a politické odlišnosti (Martí i Puig 2007: 326).

Tato práce se pokusí odpovědět na následující výzkumné otázky: Proč mezi nativními obyvateli Peru převažují spíše neshody než shody? Které faktory znemožňují efektivní spolupráci a v čem tkví alespoň částečný úspěch některých organizací? V rámci těchto otázek bude posouzen reálný posun nativních hnutí v Peru od vydání ústavy v roce 1993 doposud. Základní hypotézou se stal předpoklad slabého sociálního kapitálu v oblasti *sierry* a částečně i *selvy*. Další hypotéza je založená na předpokladu pasivity peruánských etnik, která jim byla v průběhu minulých dekad vnucena, kdy velké strany a rolnické organizace CNA a CCP systematicky zamezily rozvoji etnické dimenze obyvatel (Albó 2002: 196). Tento fakt se opět týká spíše andské oblasti než amazonské, kde fungoval systém nativních komunit již dříve.

Od roku 2002 se začala situace pomalu zlepšovat (před tímto rokem většina práv pro nativní obyvatele figurovala pouze na papíře). Napomohlo tomu i přijetí konvence 169 ILO³, poněvadž nedělala rozdíl mezi rolnickými a nativními komunitami, a v zákonech vydaných po

³ Konvence Mezinárodní organizace práce, která byla vydána v roce 1980. Postupně ji ratifikovala většina států, na jejichž území žijí původní obyvatelé. Jejím přijetím se státy zavazují dodržovat práva obyvatel, chránit jejich území, umožnit jim sebeidentifikaci i samosprávu a zamezit tím diskriminaci ze strany státu.

roce 2002 figurují indigenní komunity a původní komunity (Cajías 2011: 281). Současně nastavený diskurs peruánské politiky se snaží podporovat multikulturalitu státu a prosazovat větší autonomii a svéprávnost komunit, s čímž souvisí například zákon o předchozí konzultaci z roku 2011, který by měl být brán jako skutečný nástroj indigenní účasti na politice státu (CIDH 2015: 108). Autonomie nativních komunit by se v reálném životě měla projevit v pěti oblastech: ekonomická (prosazování vlastních projektů), politická (používání vlastních nástrojů ke správě), právníká (užívání zvykového práva), náboženská (svoboda vyznání) a vzdělávací (právo na vzdělání v nativním jazyce) (Davila Puño 2005: 16).

K ideálnímu postavení nativních obyvatel se zdá cesta poměrně dlouhá. Bebbington a Carroll proto navrhuje, že fungující komunity a vznikající mezikomunitní svazky by se měly zaměřit na několik priorit, jimiž jsou efektivní rozhodování o vlastních věcech, zvládání případných konfliktů, udržitelnost rozvoje, mobilizace vlastních zdrojů, efektivita, komunikační propojení, koordinace a zodpovědnost. Postupně pak lze začleňovat politické vlivy. Situaci komplikují také značné kapacitní rozdíly jednotlivých organizací. Touto problematikou se práce také okrajově zabývá (Bebbington, Carroll 2000: 18-19).

Metodika práce:

Základní metodou pro analýzu indigenních hnutí v Peru je případová studie, která se pro cíle práce jeví jako nejvhodnější. Mnoho autorů využívá pro své publikace zaměřené na indigenní tematiku komparaci dvou nebo více případů, což je vhodnější při porovnávání více či méně podobných případů. V Peru proběhla geneze současné politiky nativních obyvatel jiným způsobem, proto je lepší se detailněji věnovat pouze této jedné studii. Komparace pak bude využita pouze na mikroúrovni při hodnocení jednotlivých organizací nebo porovnávání indigenních a neindigenních obyvatel.

Terénní výzkum se pak stal druhotnou metodou pro ověřování empirických dat a teoreticky nabytých poznatků. Probíhal jednak mezi samotnými aktéry - nativními komunitami, vůdčími osobnostmi komunit, členy organizací nebo lokálními radními - a jednak mezi sekundárními pozorovateli a nestrannými občany. V souvislosti s tématem bylo také třeba provést analýzu primárních a sekundárních zdrojů získaných v elektronické podobě nebo během terénního výzkumu.

Poslední klíčovou metodou pro tuto práci pak byla aplikace teorie. Jako základní východisko byla vzata teorie sociálního kapitálu převzatá z publikace Roberta Putnama *Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy*, ze kterého v podstatě vyplývá, že každá

společnost v jakémkoliv politickém režimu může být charakterizována pomocí sítě společenské komunikace a interakce. Není bez zajímavosti, že v podobných společenských skupinách mohou fungovat diametrálně odlišné typy vztahů. Obecně platí, že čím hustější síť vztahů v horizontální rovině v rámci komunity existuje, tím se zvyšuje pravděpodobnost spolupráce občanů pro všeobecné dobro. Dobrovolná spolupráce vytváří ve společnosti takové hodnoty, jaké není schopen vyprodukovat samotný jedinec za žádných okolností. Nevytváří se tak pouto vymezené zákony, ale vztah na morálním základu. Síť vertikálních vztahů pak nemá ve společnosti takovou účinnost a bývá zpravidla ovlivněna klientelismem. (Putnam 1993: 173-175, 182-183). Teorie je pak podrobněji rozvedená v první kapitole.

Putnam logicky není jediným autorem, který se touto problematikou zabývá, proto práce vychází z děl několika autorů. Prvními z nich jsou Thierry Bastelaer a Christiaan Grootaert, kteří sepsali svou publikaci v rámci programu *Social Capital Initiative*, což byl program dánské vlády zaštitěný Světovou bankou, který započal v roce 1996 a jeho cílem bylo zlepšit efektivitu rurálních programů v méně rozvinutých oblastech světa (Grootaert, Bastelaer 2001: 1-2). Podle nich je v rámci sociálního kapitálu důležitý zejména koncept užitku, který z něj plyne. Výhody by pak měly mít pozitivní dopad jak na komunitu, tak na každého jednotlivce. Klíčovým elementem je důvěra a řešení společného problému většinou posiluje sociální kapitál (Grootaert, Bastelaer 2001: 7).

Sociální kapitál autoři dělí na *strukturální*, do čehož by se daly zahrnout sociální sítě, komunikační kanály nebo kolektivní akce, a je možné ho objektivně posoudit. Naproti tomu *kognitivní* sociální kapitál je vystavěn na normách a hodnotách ve společnosti, vzájemné důvěře nebo reciprocitě, a zakládá se spíše na subjektivním pocitu. Existence nějaké komunity nutně neznamená pevné vazby mezi členy (Grootaert, Bastelaer 2001: 5).

Další rozdělení, které je relevantní v této práci, nabízí autoři Bovenchi a Johannsen, kteří se zaměřují na podstatu vztahů, které sociální síť spojuje, funkci každého účastníka a strukturu celé sítě. Relevantní je také vzdálenost, kterou mezi sebou členové mají, a frekvence jejich vazeb. Pokud vycházíme z předpokladu, že sociální kapitál je sítí vztahů, materiálních prostředků a symbolů, které mohou mobilizovat určitou skupinu lidí (Solo de Zaldívar 2005: 8), je nutné jednotlivé vztahy rozlišit a proto uvedení autoři stanovili také, zda se jedná o vztahy *unimodální* nebo *bimodální*⁴ (Bonvecchi, Johannsen 2015: 52-53).

⁴ *Unimodální* vztahy autoři popisují jako ty, které probíhají na horizontální úrovni (vztahy s přáteli, sousedy, apod.), *bimodální* potom jako formální vztahy, které zahrnují nějakou další instituci (ONG nebo nadnárodní společnost).

V souvislosti se sociálním kapitálem Světová banka v 90. letech zahájila také program *Indigenous Peoples Development Initiative*, který vycházel z předpokladu, že pokud existuje silný sociální kapitál, je potom o mnoho snazší implementovat další formy kapitálu (Solo de Zaldívar 2005: 37). Vysoká míra sociálního kapitálu pak usnadňuje úspěch programů na rozvoj venkova a rozvoj etnických skupin (*etnodesarrollo*) (Solo de Zaldívar 2005: 28), kdy platí, že sociální kapitál je vždy výraznější ve venkovských oblastech než ve městech. Lidé jsou závislejší na efektivní spolupráci, solidaritě a důvěře (Atria a kol. 2003: 458).

Do vypracovávání práce byly zahrnuty také poznatky autorů Anthonyho Bebbingtona a Thomase Carrola, kteří mají přímou zkušenost s oblastí andských států, kde se sociálním kapitálem zabývali. Podle nich je prvním krokem v procesu tvorby sociálního kapitálu vytvoření komunitních organizací. Poté by měla následovat konsolidace federací mezi těmito skupinami, a v poslední části by se vztahy měly rozrůst o vertikální složku jako výše postavené asociace, donoři nebo regionální vlády (Bebbington, Carroll 2000: 12). Zejména důležité pro Latinskou Ameriku je pak, aby sociální kapitál dokázal sjednocovat etnické skupiny, které by pak spolupracovaly s vidinou společného prospěchu. K takovému stavu je nutná solidarita, důvěra a morální ekonomie (Martí i Puig 2007: 37). Vysoká míra sociálního kapitálu usnadňuje úspěch programů na rozvoj venkova a rozvoj etnických skupin (*etnodesarrollo*) (Solo de Zaldívar 2005: 28).

Organizace práce:

Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol, z nichž první se věnuje vymezení užívaných pojmů a osvětlení vnímání etnicity, identity a indigenismu v peruánském kontextu. V kapitole je také přiblížena teorie sociálního kapitálu Roberta Putnama. Pro účely práce plní první kapitola funkci zasvěcení do problematiky a ozřejmění klíčových výrazů. Značná část kapitoly se věnuje problematice rasismu, který dodnes velmi negativně ovlivňuje vztahy mezi peruánskými obyvateli, což může být například doloženo výrokem použitým organizací CHIRAPAQ: „Eliminovat rasismus znamená prohloubit možnosti sociálních a ekonomických změn, které dosud nejsme schopni realizovat“⁵ (CHIRAPAQ 2016).

Druhá kapitola pokračuje genezí a historickým vývojem indigenistických hnutí v Peru, jejichž evoluce je v rámci regionu Latinské Ameriky specifická. Nástinem je zmíněn vývoj již od koloniálních dob, avšak klíčovou část tvoří jejich legislativní ukotvování ve 2. polovině 20. století, které zásadně ovlivnilo současné postavení původních obyvatel Peru. V rámci několika

⁵ „Eliminar el racismo implica profundos cambios sociales y económicos que no estamos dispuestos a realizar“ (CHIRAPAQ 2016)

agrárních reforem došlo k *mestifikaci* původního obyvatelstva a dodnes se ani samotní členové nativních komunit nejsou schopni shodnout na svém právním statusu. De facto dodnes v peruánských zákonech nefigurují indigenní obyvatelé v oblasti And, ale pouze v Amazonii jako *comunidades nativas*.

Na tuto kapitolu pak navazuje část, která se věnuje aktuální ústavě, nově přijatým zákonům, mezinárodním smlouvám majícím vliv na postavení indigenních obyvatel a v neposlední řadě také aktuálnímu zastoupení nativních etnik ve správě státu společně s jejich politickou účastí. Poslední a nejdůležitější kapitolu tvoří analytická část, která se zabývá organizacemi a hnutími působícími v jednotlivých regionech, hodnotí jejich cíle i skutečný vliv a v neposlední řadě také horizontální interakci mezi komunitami navzájem v souvislosti s vertikální spoluprací s instancemi státu a NGO. V rámci oblastí *sierry* a *selvy* je také zkoumána politická účast indigenních obyvatel na místních, regionálních i celonárodních volbách. Do analýzy jsou zahrnuty také další proměnné, které jsou relevantní v rámci teorie sociálního kapitálu.

Přehled současného bádání

Vzhledem k aktuálnosti tématu bylo v poslední době vydáno několik nových publikací, které se indigenismem nebo problémy v práci uvedenými (sociální kapitál, rasismus, vymezení etnicity, role organizací, atp.) zabývaly. Indigenistická hnutí jsou probádána z různých hledisek a úroveň publikované literatury se pohybuje na vysoké úrovni, kde si lze vybrat ze široké nabídky článků i publikací. Ve většině případů se autoři zabývající indigenistickými hnutími zaměřují na komparaci situace v jednotlivých státech. Peru bývá často opomíjeno z důvodu absence úspěšného celonárodního hnutí. Několik prací bylo dokonce publikováno v českém jazyce. Mimo některé diplomové a dizertační práce se otázce indigenistických hnutí v Latinské Americe věnuje Přemysl Mácha z Ostravské univerzity, který se ve svých publikacích věnoval indigenním povstáním v mexickém Chiapasu. Konkrétní projevy tamního indigenismu jsou odlišné od reality v Peru, nicméně teoretický základ se nemění a poznatky tohoto autora byly také využity při zpracování diplomové práce.

V zahraniční produkci bylo napsáno skutečně velké množství publikací. Po celém světě existují výzkumné instituty zabývající se zkoumáním různých fenoménů v rámci Latinské Ameriky, andskými státy nebo samotným Peru. Indigenními hnutími se intenzivně zabývá zejména *Instituto Francés de Estudios Andinos* (IFEA), z jehož publikační činnosti byla pro potřeby této práce vybrána kniha *El Movimiento Indigenista en América Latina*. Nejdůležitější díla pro zpracování tématu však pochází přímo z peruánské organizace *Instituto de Estudios*

Peruanos (IEP), na jejíž půdě vznikají momentálně nejúžeji zaměřená díla zabývající se současnou situací nativních obyvatel. Společně s národní volební komisí *Jurado Nacional de Elecciones* IEP zorganizoval řadu osvětových prezentací, do kterých zapojil právě autory zabývající se nativními obyvateli, jejich postavením v rámci společnosti, politickou reprezentací i aktivní účastí na politice.

Společným jmenovatelem pro autory z IEP, kteří svá díla zaměřují právě na nativní obyvatele, by mohlo být vnímání stále přetrvávající diskriminace, na kterou nezbytně naráží ve svých textech, a poukazování na nutnost, že je nutné nejprve odstranit tento problém. IEP nesdružuje pouze španělsky píšící akademiky, ale také překládá a vydává díla zahraničních autorů. V roce 2011 byla v rámci tohoto institutu vydána tři stěžejní díla. Autoři Cuelto a Lerner se zabývají příčinami nerovnosti a sociálními konflikty v knize *Desarrollo, Desigualdades y Conflictos Sociales. Una Perspectiva Desde los Países Andinos*. Nerovnost, diskriminaci a jejich příčinu v etnicitě rozebírají autorky Thorp a Paredes v publikaci nazvané *La Etnicidad y la Persistencia de la Desigualdad*. Podstatná část jejich výzkumu, na který se v určité míře snaží navázat i tato práce, se zaměřuje na politické jednání nativních obyvatel, jejich politické preference i zapojení do volebního procesu. Předchozí dvě doplňuje dílo Adama K. Webba *Nuestro Propio Sendero. Una Comunidad Andina y la Economía de Valores del MañanaI*, v anglické verzi vydané v roce 2009, které bylo přeloženo a vydáno IEP o dva roky později. Autor se zaměřuje na ekonomickou stránku věci a na postavení dnešních rolnických komunit. Konkrétně rasismem v Peru a jeho projevy se zabývají autoři Zapata a Rojas v publikaci *¿Desiguales Desde Siempre? Miradas Historicas Sobre la Desigualdad* vydané v roce 2013.

Další z novějších textů (z roku 2014) napsal ve spolupráci s IEP Georges Lomné, který primárně působí v IFEA. Z jeho knihy *De la Política Indígena. Perú y Bolivia* byla převzata terminologie a základní pojmy užívané v práci. Lomné se věnuje konkrétním hnutím a organizacím, které dává do souvislosti s migrací do měst, politickou situací obecně i vlivem jednotlivých církví. Zatímco jeho dílo je zaměřeno zejména na institucionalizované organizace v Amazonii, autoři Asensio a Fernández se v publikaci ze stejného roku *¿Unidos Podemos? Coaliciones Territoriales y Desarrollo Rural en América Latina* věnují spíše rolnickým komunitám a uskupením v *sierře*. Bez zajímavosti není ani jejich náhled na problematiku roztržiténosti hnutí a vlivu zásahů v podobě mezinárodních organizací či ONG. Za základní texty týkající se indigenismu jsou považována díla Donny Lee Van Cott z roku 2005 *From Movements to Parties in Latin America. The Evolution of Ethnic Politics* a Deborah Yashar se

svou publikací *Contesting Citizenship in Latin America. The Rise of Indigenous Movements and the Postliberal Change* ze stejného roku. Dále jsou v této diplomové práci využita díla zaměřující se na etnika, původ indigenismu a indianismu nebo postavení komunit.

V současné době má většina peruánských organizací, oficiálních institucí i zahraničních ONG webové stránky. Pro informace o volbách a zapojení nativních obyvatel do politického procesu jsou využity informace ze stránek peruánské vlády, Národní volební komise (*Jurado Nacional de Elecciones* JNE), Národní kanceláře pro volební procesy (*Oficina Nacional de Procesos Electorales* ONPE), a dále pak ze stránek *Elecciones Perú* nebo *Info Candidatos*. Na internetu jsou často také zpřístupněny statistiky vydávané právě těmito organizacemi. Ze státních institucí bylo nejvíce dat využito ze stránek jednotlivých ministerstev, zejména pak Ministerstva kultury, které vzniklo v roce 2010. Jedním z dlouhodobých projektů tohoto ministerstva je zaměření na komunity původních obyvatel, spolupráce s nimi a jejich podpora v udržování tradiční kultury. Specificky pro tuto činnost funguje v rámci Ministerstva kultury *Viceministerio de Interculturalidad*, pod které spadají resorty zabývající se indigenní politikou, afroperuánskou populací, vymýcením diskriminace a prosazováním zákonů *Consulta Previa* nebo *Lenguas Indígenas* do praxe.

Pro teoretická východiska práce je čerpáno z klasické publikace týkající se sociálního kapitálu *Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy* již zmíněného Roberta Putnama. Rozšíření a doplnění této teorie bylo okrajově také z monografie *Capital Social y Etnodesarrollo en los Andes* Solo de Zaldívar, která se věnuje spíše Ekvádoru a tamním organizacím. Kontext práce pak dokreslují články autorů Grootaert a Bastelaer, kteří se sociálním kapitálem zabývali v rámci projektu Světové banky a v neposlední řadě také článek *Induced Social Capital and Federations of the Rural Poor* od Bebbingtona a Carrolla, kteří se konkrétně situaci v Andách v souvislosti se sociálním kapitálem věnovali.

Nezbytnou součástí práce tvoří informace z oficiálních stránek konkrétních indigenních hnutí, jejich organizací a přívrženců. Patří mezi ně zejména domény organizací AIDSESEP, COICA, SARIRI, CAAAP, SERVINDI, *Oficina de Asuntos Indígenas en Pucallpa* nebo CHIRAPAQ. Dále pak práce vychází ze stránek jednotlivých ONG, jako například IDMA nebo *Cultural Survival*, a také stránek již zmíněných výzkumných institutů jako IEP nebo IFEA. V neposlední řadě byly konzultovány také stránky nadnárodních i mezinárodních organizací - OSN, WB, HIVOS nebo CIDH.

Pro označení zkratk nadnárodních institucí jsou v práci využity názvy z anglického jazyka (například ILO, WTO), a pro instituce i organizace na území Latinské Ameriky byly ponechány zkratky vycházející ze španělských názvů (například SL), z českého jazyka pak byla ponechána pouze zkratka OSN. Vzhledem k převaze španělsky psaných zdrojů zůstala nezměněna například i zkratka pro nevládní organizace ONG (namísto obvyklejší NGO). V původním znění byly také zachovány autentické pojmy klíčové pro tuto práci (*castellano, campesinos, pueblos indígenas, blancos, cholos, sierra, selva, costa*, atp.). Názvy nativních komunit, geografických oblastí a kulturní označení také vychází ze španělského přepisu. Pro označení původních obyvatel jsou v textu použity přívlastky jako *nativní* nebo *indigenní* bez ohledu na to, zda se jedná o obyvatele *sierry* či *selvy*.

Obr. č. 1: Vyjádření organizace CHIRAPAQ k dopadu rasismu na vývoj Peru

Zdroj: Motiqui, Victor (CHIRAPAQ 2016)⁶

⁶ „Eliminovat rasismus znamená prohloubit možnosti sociálních a ekonomických změn, které dosud nejsme schopni realizovat“ (CHIRAPAQ 2016)

1. Etnicita a identita v současném Peru

Identita je v současné době nejen teoretickým, ale také politickým pojmem. Každý občan státu je v průběhu života nucen se identifikovat s různými sociálními skupinami a kulturním prostředím. Existuje identita jedince, skupin a komunit. Primárním elementem, na základě kterého se od sebe skupiny odlišují, je *kultura*. Neexistuje žádná univerzálně přijímaná definice tohoto pojmu, avšak identifikace nebo autoidentifikace s určitou kulturou má politické dopady, což je zřetelné ve všech částech světa, kde pohromadě žijí různá etnika. V oblasti Latinské Ameriky je otázka identifikace s kulturou aktuální zejména od 80. let. Podle Koena de Muntera političtí představitelé konečně nechali nativní složku obyvatel být součástí Ameriky. V Peru a obecně v Latinské Americe neexistují specifické zákony na určování konkrétní identity a naopak s postupem času je vztah k etnické identitě čím dál volnější.⁷ (Pinxten, Verstraete 2004: 91, Mácha 2003: 145). Tato kapitola se zabývá vnímáním identity a etnicity v současném Peru a zároveň charakterizuje užívané termíny *indián*, *indígena*, *cholo*, *mestic*, *blanco*, *indigenismus* a *indianismus* a problematiku s nimi spojenou.

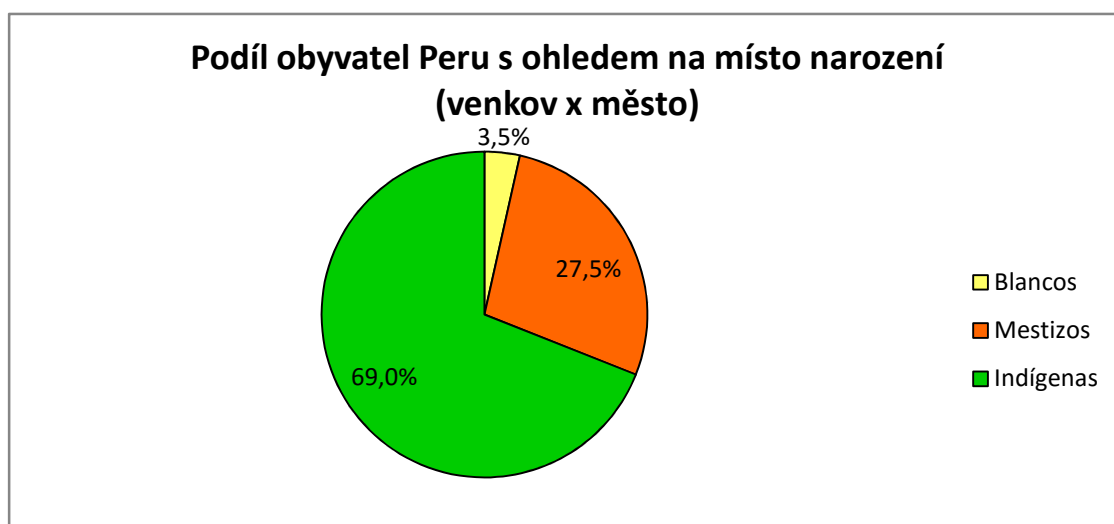
Kulturní identita je komplexním souhrnem rasových, kulturních, náboženských a sociálních charakteristik, které sdílí komunita jako celek i každý jedinec, který ji utváří. Komunity však povětšinou nežijí v odloučeném vlastním světě, proto se k těmto charakteristikám řadí ještě vliv okolního prostředí a moderní společnosti. Charakter se mění také díky možnosti sebeidentifikace a zvolení si vlastní identity. Juan Ossio je zastáncem teorie, že konkrétně andští *Aymaras* a *Quechuas* se dokáží modernizovat a začlenit do aktuální společnosti, aniž by se museli vzdát svých zvyků, jazyka, kosmovize nebo tradičních institucí. Jinými slovy nemusí opouštět vlastní identitu (Ossio 1994: 16-17).

Identita celé etnické skupiny závisí zejména na vnímání a sebeidentifikaci samotných jednotlivců uvnitř souboru. Kolektivní identitu však také vytváří percepce lidí zvenčí, neboli těch, kteří do skupiny nepatří a tvoří kategorii „těch druhých“. V současném Peru se může člověk indigenního původu definovat jako *mestic*, ale i přesto v očích druhých zůstává „indiánem“ a stává se obětí rasismu. Diskriminace určité nativní skupiny ještě prohlubuje kulturní a psychologické bariéry. Prevencí násilí založeného na etnicitě jsou nuceny zabývat se všechny latinskoamerické státy, kde žije velké procento indigenních obyvatel – Mexiko, Guatemala, Ekvádor, Bolívie a Peru (Thorp, Paredes 2011: 23-27).

⁷ Pro porovnání je například ve Spojených státech amerických za indigenního považován ten, kterému v žilách koluje nejméně jedna šestnáctina indiánské krve.

Konkrétně v Peru, které se skládá z 25 regionů, převažuje indigenní populace zejména v amazonské oblasti. V horské oblasti se přes 50 % obyvatel sebeidentifikuje jako mesticové, pouze dvaceti procentům se blíží kategorie *indígena/andino* a téměř 10 % obyvatel se charakterizuje jako *blancos* (Thorp, Paredes 2011: 36). Indigenní obyvatelé *sierry* mají většinu v pěti regionech - Apurímac, Ayacucho, Cusco, Huancavelica a Puno, které dohromady vytváří tzv. andský lichoběžník. Značná část původních obyvatel také žije v regionech Arequipa a Moquegua (Pajuelo Teves 2006: 42). Pokud by se identita obyvatel brala pouze podle místa narození (tzn. obyvatelé narození ve venkovských oblastech jsou charakterizováni jako *indígenas*), tak by 69 % převažovalo nativní etnikum, jak ukazuje graf č. 1. Většinou se však statistiky řídí podle jazyka, a v tom případě se pohybuje poměr nativních obyvatel okolo 45 %. Etnická identita, na které v Peru velmi záleží, je komplexní a mění se v čase. Jak již bylo zmíněno, často se rozchází její subjektivní a objektivní vnímání (Thorp, Paredes 2011: 50-70).

Graf č. 1: Podíl obyvatel Peru s ohledem na místo narození (venkov x město)

Zpracováno podle: Thorp, Paredes 2011: 70

Možnost autoidentifikace by se dala vyjádřit větou: „*Soy cholo pero no quiero que me llamen así.*“⁸ Tradičně jsou však geografické hranice vnímány velice jasně. *Blancos* a část mesticů je spojována s Limou a městy na pobřeží. Zbytek mesticů a někteří *cholos* jsou řazeni do okrajových částí a do provinčních měst. Většina *cholos* a *indígenas* jsou spojováni s venkovem a rurálními oblastmi. Andy tvoří obtížně překonatelnou fyzickou překážku dodnes, protože síť silnic a přístupových cest je zatím v nedostatečné hustotě i kvalitě. I proto jsou dodnes města vzdálenější od pobřeží izolovaná od dění v centru. Ještě markantněji je tento rozdíl znatelný ve venkovských oblastech (Thorp, Paredes 2011: 50-70).

⁸ Jsem *cholo*, ale přejí si, aby mě tak nazývali.

Indigenní komunity se snaží ve státu prosadit na třech úrovních. Na mikro-úrovni se jedná o široké rodiny a samotné komunity, na mezo-úrovni se sleduje interakce s místními a regionálními vládami a na makro-úrovni je to pak účast na celonárodních záležitostech. Podle autorky Thorp a Paredes je mezi obyvateli ve městech rozšířen zkreslený pohled, který vidí původní nativní populaci jako několik málo lidí, kteří zamrzli v čase a žijí roztroušeně po horách a *selvě*. Ve skutečnosti se indigenní populace transformovala a inkorporovala zvyky, technologie a názory dominantní společenské skupiny *mesticů* a *blancos*. S předsudky se setkávají všichni obyvatelé, kteří se identifikují s některou menšinovou skupinou.⁹ Etnickou identitu si osoby mohou ponechat na soukromou sféru života, což zůstává bez jakékoliv odezvy. Jakmile se stane předmětem kolektivní akce, organizace, politické volby či mobilizace, jedná se již o etnicitu veřejného prostoru (Thorp, Paredes 2011: 23-27).

Pro původní obyvatele dodnes neexistuje jednotné názvosloví a různí autoři používají různé pojmy. V rámci literatury se rozvinula široká terminologie pro komunity a původní osady, což ještě více znemožňuje jasnější vymezení nativních obyvatel (Lomné 2014: 82-89). Mezi nejpoužívanější termíny patří:

- a) pueblos originarios
- b) pueblos indígenas
- c) nacionalidades y pueblos indígenas
- d) pueblos indígenas y comunidades del Perú
- e) pueblos y comunidades originarias indígenas del Perú
- f) pueblos originarios indígenas

1.1 Vymezení pojmů etnicita a identita

Pro určení etnické a kulturní identity bylo v průběhu historie vymezeno několik proudů. První z nich (historicky starší) je označován jako *primordiální identita*. Identifikace se skupinou probíhá na základě objektivních znaků jako jsou příbuzenské vztahy, barva pleti, dorozumívací jazyk, společná historie, tradice, atp. Naproti tomu novější *konstruktivistická identita*¹⁰ se opírá o subjektivní zařazení se do společenského systému a vytváření, často sekundárních, identit (Barša 2006). Za nejzásadnější pro tuto práci by se dala považovat tzv. *instrumentální identita*, která spadá do konstruktivistického směru (Průcha 2010: 121).

⁹ Například nezřídka panuje mezi lidmi názor, že všichni *cholos* jsou špatní lidé (*Cholos son personas malas*).

¹⁰ Konstruktivismus se rozvinul zejména po druhé světové válce. Upouštělo se od názoru, že je možné kulturní skupinu identifikovat pouze na základě objektivních znaků, a určité kulturní skupiny byly považovány za sekundární konstrukt ovlivněný subjektivním vnímáním lidí (Barša 2006)

Podstatu instrumentální identity tvoří identifikace pouze s takovými společenstvími, která jedinci přináší nějaký užitek. Identita se pak stává záležitostí racionálního uvažování a instrumentem dosahování cílů. Konkrétně v Peru je tato problematika znatelná ve spojitosti s materiálními zájmy komunit nebo s potřebou přijetí ve společnosti.¹¹ Na úrovni jednotlivých regionů je vidět vliv mobilizační funkce instrumentální identity. Ke snadnější a pevnější identifikaci jedinců s určitou etnickou či sociální skupinou dochází na základě ohrožení skupiny zvenčí, jež mobilizuje a motivuje její členy ke společnému jednání. Vzhledem k rozmanitosti podmínek ve státě se komunity potýkají s rozmanitými problémy a v celonárodním měřítku zatím neexistuje tak silný mobilizační faktor.¹² Závisí na více okolnostech, zda si lidé uvědomují začlenění do určité skupiny, jestli je tato skupina politizovaná či nikoliv a s jakými konkrétními problémy se potýká (Thorp, Paredes 2011: 20).

Jak bylo v předchozím textu naznačeno, etnická identita je velmi flexibilní a mění se v rámci dlouhodobé historie. Konkrétní etnické skupiny se od nedávna sdružovaly v rámci kulturních jádrových oblastí. Okrajové části těchto území bývají nestabilní a existuje zde větší pravděpodobnost změny identity než v jejím jádru. Současné nativní komunity odpovídají těm předkolumbovským pouze částečně, poněvadž dlouhým přerušením španělskou conquistou byla změněna kolektivní paměť. Dodnes se však etnika na předkolumbovskou historii odvolávají (Mácha 2009: 18-20). Španělé se po svém příjezdu snažili nastolit diskriminační řád a podporovali pocit nerovnosti i mezi samotnými *indigenas*. Tento přístup jim velmi zjednodušil situaci. Současná realita nativních obyvatel byla vytvořena na základě sociálních, politických a kulturních konceptů Španělů. Pojem *indian* byl v průběhu dějin zdiskreditován a v dnešní době se většinou používá pouze v textech, ale žádná osoba se tímto pojmem neidentifikuje, alespoň ne v Peru. Obyvatelé pro identifikaci používají konkrétní označení užších skupin, jako například *Wari*, *Quechua*, *Aymara*, *Chopcca*, atp. (Mácha 2009: 19-23).

V počátcích zájmu o indigenní obyvatelstvo se autority snažily o přidělení identity nativním národům na základě primordiálního vnímání - geografického vymezení, používaného jazyka, fyziologické charakteristiky nebo kulturního dědictví. V současné době se již upřednostňuje možnost každého jedince sám sebe zařadit do etnické skupiny, se kterou se identifikuje. Autoidentifikace (či sebeidentifikace) se stala nejdůležitějším prvkem pro etnické

¹¹ Vzhledem k různým faktorům (například stávající rasismus, odmítavý postoj k nativním obyvatelům nebo politika homogenizace společnosti předchozích vlád) převažuje v Peru identifikace spíše se sociální třídou než s určitým etnikem. K nativnímu původu se obyvatelé hlásí, pokud z toho mají nějaký užitek (sociální program vlády, aktivní účast ve volebním procesu, projekty ONG, atp.)

¹² Komunity v Amazonii jsou nuceny řešit těžbu a ohrožení jejich území, pro komunity v horách je klíčová zemědělská politika státu, jednotlivé jazykové skupiny se zabývají bilingvním vzděláváním a uznáním jazyků, atd.

rozřazování obyvatel a pojí se s ní mnoho termínů, které se používají v různých souvislostech. Výraz *indio* (indián), který se hojně používal dříve, se stal politicky nekorektním a bývá spojován s utlačováním původních obyvatel za období španělské nadvlády. Dobyvatelé se snažili všechny původní etnické skupiny sjednotit pod jednu (méněcennou) identitu, a proto je tento výraz spojován s *mitou*, placením tributu, chudobou, nevzdělaností, izolovaností a utlačováním původních obyvatel. Žádná osoba v dnešní době sama sebe neoznačuje jako *indio*. Pokud se dnes mluví konkrétně o indigenních obyvatelích, používá se v literatuře označení *indígena*. Poněkud rozporuplné je užívání označení *cholo*, kterým se označují potomci indiána a bělocha, kteří mají blíže k původní kultuře než importované. Vzhledem ke spojování těchto výrazů s pejorativními přívlastky preferuje mnoho obyvatel stále označení *campesino*, které má neutrální význam a řadí je spíše do socio-ekonomické třídy než ke konkrétnímu etniku. Často užívaným se stal také výraz *mestizo*, potomek bělocha a indiána, který se neidentifikuje s indigenními předky. V některých oblastech se přejímají slova z jazyka *quechua*. Například v oblasti Huancavelicy a Cusca se užívá slovo *runa*, což znamená člověk nebo lidé. Jako *blancos* jsou pak označováni potomci Evropanů. V oblasti *sierry* se pozůstatkem politiky minulých vlád stále vymezují rolnické komunity (*comunidades campesinas*), ale pod vlivem trendů, které započaly v 90. letech, se některé oblasti identifikují jako indigenní komunity (*pueblos indígenas* nebo *comunidades originarias*). V Amazonii, kde měli původní obyvatelé vždy speciální status, zůstávají nativní komunity (*comunidades nativas*). Mimo autoidentifikace peruánská statistika přihlíží také k jazyku, biologickým znakům a geografickému umístění pobytu (Lomné 2014: 82, 84).

Jak již bylo zmíněno, nikdo se neidentifikuje s pojmem *indio* a v podstatě ani s termínem *indígena*, které se užívají pro terminologii v odborných pracích. Spíše než s obecnými pojmy se identifikují s komunitou a s etnikem, ze kterého pochází. Nevidí se tedy jako "indiáni", nýbrž jako *Moches*, *Anquaras*, *Shipibos*, *Quechuas*, *Aymaras*, atp. Výrazným rozpoznávacím znakem je jazyk, ale i přesto se celých 12 % lidí, kteří hovoří pouze španělsky, považují za nativní obyvatele. Identitu také určuje sociální postavení. Pokud někdo indigenního původu získá veřejnou funkci (starosta apod.), začíná působit proces *cholifikace* či *mestizaje* a na *indígenas* ve funkci je nahlíženo skrz jiná měřítka (Lomné 2014: 82-89).

Dosud stále aktuálním fenoménem zůstává tzv. *mestizaje*, což je podle Francka Popeau „*odindiánštění proletariátu*“ (Lomné 2014:43) nebo optimističtěji podle Koena de Muntera „*velký proces kulturní syntézy*“ (Pinxten, Verstraete 2004: 92). Případ Peru je specifický v několika ohledech. Autoři hovoří o andské anomálii nebo peruánské tragédii, kde až do

nedávna chyběly indigenní elity. S příchodem do měst ztrácí nativní obyvatelé částečně svou identitu a je pro ně velmi obtížné pokračovat v tradicích své kultury nebo užívat vlastní jazyk. Pejorativní název pro tento proces je *cholificación* aneb jak se z *indígenas* stávají *cholos*. Henri Favre zastává názor, že *indígena* se promění v měšťana a přestane existovat¹³. Proměna *indígenas* nastala také v rámci agrárních reforem. Pokud by se peruánští nativní obyvatelé neztotožnili s identitou rolníků (*campesinado*), Peru by byla jednou z vůdčích zemí prosazující indigenní práva (Lomné 2014: 72, 80). V roce 1990 Mario Vargas Llosa popsal problém *indígenas* migrujících z rolnických oblastí do měst tím způsobem, že interakce mezi dominantní společenskou skupinou a nativním obyvatelstvem nastává až v případě, kdy se přestěhují do měst a tím získají možnost se promísit se zbytkem Peru. Avšak cena, kterou musí za integraci zaplatit je vysoká: zapření kultury svých předků. Ve druhé generaci se promění v mestice a již nejsou *indígenas* (Thorp, Paredes 2011: 161). Peruánský antropolog José María Arguedas charakterizuje fenomén *mestizaje* jako proces, ve kterém *indio* díky různým okolnostem pochopí aspekty západní kultury, smíří se s ní, začne využívat její prostředky, a tím se stane mesticem i faktorem ekonomické produkce. Arguedas však také věřil v houževnatost andské kultury a její schopnost vyrovnat se se všemi změnami. Ideálním řešením této situace, aby se skupiny obyvatel nedostaly do izolace, je podle něj pokračování v tradičním životě s právem přejímat a adaptovat se na některé prvky jiných kultur, v tomto případě současně dominující západní kultury (Pinxten, Verstraete 2004: 95-97).

1.2 Indigenismus a indianismus

Indigenismus by se dal obecně charakterizovat jako teoretický i praktický směr, který má za cíl politický, materiální a kulturní rozvoj původních obyvatel a zachování indigenní kultury i mentality. V Latinské Americe se *indigenismus* začal pomalu rozvíjet od 2. poloviny 19. století jako reakce na politiky nově vytvořených států, které se snažily eliminovat rasové, etnické a kulturní rozdíly, a zahrnout všechny obyvatele do nového národa. Vlády musely vyřešit dilema, jakým způsobem zasadit mezi komunitami národní identitu s ohledem na protichůdnou „indianitu“ obyvatel. Novodobý zájem o indigenní otázku se začal opět probouzet od první poloviny 20. století. Za práva indigenních obyvatel se většinou zasazovali intelektuálové ze střední třídy, kteří chtěli nativní obyvatele zastupovat. Jejich cílem se stalo eliminovat negativní náhled na původní obyvatele. Požadovali zapojení těchto obyvatel do života bez nutnosti přijmout západní kulturu. Konkrétně v Peru se postupem času stalo cílem pozvednutí původní kultury na klíčový prvek peruánské národnosti (Zapata, Rojas 2013: 80).

¹³ „El indio se convierte en ciudadano y deja de existir.“ (Favre 2007: 26)

Mezi lety 1920–1970 se předpokládalo, že se indigenismus stane hlavní ideologií populistických režimů v Latinské Americe a právě do konce tohoto období se klade vrchol éry indigenistických hnutí. Indigenismus se proměnil v oficiální ideologii transformovanou potřebami států, jež se snažily vymanit z ekonomických problémů zemědělskými reformami. Mnohé vlády se pak dostávaly do pozice, kdy na ně byl kladen tlak na ochranu indigenní populace, zabránění jejich diskriminaci a snaha o rovnost mezi obyvateli vyzdvihováním pozitivních atributů. Indigenismus je tedy politické a sociální hnutí, v jehož jádru je *indián* a jeho začlenění do národní problematiky; a stejně tak jde o ideologické hnutí, jehož ideologie se odráží v literatuře a umění (Favre 2007: 9-11). Na další směr indigenismu má vliv tzv. *telurismo*.¹⁴ Jeho hlavní myšlenkou bylo znovuvytvoření původních *indígenas* a jejich národa díky silám matky Země (*Pachamama*). Tento směr vznikl původně v Andách (Favre 2007: 65).

Historik Luis Villoro identifikoval tři etapy indigenismu. První se vyznačuje snahou původních indigenistů obnovit kulturu *indígenas*. Nechtěli ji uzavřít a konzervovat v původním stavu, ale cílem bylo vytvořit z ní součást moderního světa. Ve druhé fázi dochází k rozpoznávání nativní kultury a identifikování se s jejími hodnotami a v posledním stádiu je již tato kultura nedělitelnou součástí aktérů a cílem se stává její nový rozkvět. Aplikace hodnot nativních obyvatel bývá dávána do protikladu se západní kulturou. V Peru ještě není úplně dokončena druhá fáze a někteří nativní obyvatelé odmítají přijmout kulturu etnika za vlastní. Podle autorova kritického pohledu však indigenistická hnutí ve skutečnosti nejsou manifestací indigenního myšlení, ale výraz kreolského a mestického uvažování o *indígenas*. Nativní obyvatelé mohou žít na svých územích a určit si svůj osud, ovšem v rámci podřízeném vyšším cílům národa a představám indigenistů. Latinskoamerický indigenismus nemá žádnou obdobu v Severní Americe.¹⁵ (Favre 2007: 11-13).

Od 60. let 20. století se od proudu začala oddělovat idea *indianismu*, podle Favreho velmi kriticky identifikovaného jako hnutí předstírající hájení požadavků nativních obyvatel autentickými *indígenas*. Indianistické organizace byly kritizovány za domnělou podřízenost indigenismu a jeho představitelům. Jako příklad indianistických organizací v Latinské Americe by se daly uvést Ecuarunari a CONAIE v Ekvádoru, UNI v Brazílii nebo CORPI v Mexiku. Favre uvádí, že podobně jako indigenistické organizace posloužily ideologií populistickým

¹⁴ V rámci myšlenky *telurismu* by měli být původní obyvatelé spjati s půdou, Matkou Zemí (*Pachamama*) a snažit se žít tradičním životem a vyznávat vlastní víru. Obyvatelé, kteří sympatizují s tímto směrem, mají ve velké úctě přírodní živly a tradičním způsobem je uctívají.

¹⁵ Jak je známo, Španělé a Portugalci se snažili během conquisty indiány začlenit do svých struktur, a proto dnes žije nativní obyvatelstvo do určité míry promíseno s většinovou společností. Naproti tomu Britové a Francouzi se v severní části Ameriky snažili indigenních obyvatel spíše zbavit a izolovat je od přichozích osadníků. Dnes žijí v samostatných oddělených rezervacích a bojují za svá práva jiným způsobem.

vládám, sloužily později indianistické organizace vládám neoliberálním (Favre 2007: 14). Přemysl Mácha charakterizuje jak indigenismus, tak indianismus jako opak staršího konceptu *mestizaje*. Indigenismus se podle něj zrodil ve 40. letech, a o deset let později jeho myšlenky a aktivity kulminovaly. Jeho zastánci se snažili o integraci indigenního obyvatelstva do společnosti a jeho zrovnoprávnění, aniž by se museli vzdát svého kulturního dědictví. Samotné *indígenas* však považovali za pasivní jedince neschopné řešit problémy. Na rozdíl od Favreho Mácha tvrdí, že k vymezení proudu indianismu došlo až v 70. letech, kdy vyvstal „zdola“ a postavil se do opozice vůči indigenistům mobilizujícím obyvatele „shora“. Ve většině případů mají indianisté velkou podporu ONG, akademiků, aktivistů a intelektuálů (Mácha 2009: 124-127). V dnešní době je *indianismus* spojovaný hlavně s Mexikem (Martí i Puig 2007: 412).

Na vzniku indigenistických hnutí se podílela také tzv. *teologie osvobození*, kdy se na počátku 70. let předmětem zájmu, nejen církve, stalo odmítnutí dominantního postavení *blancos* nad příslušníky indigenních etnik a začaly se prosazovat programy pro jejich sociální i ekonomické zrovnoprávnění. V této době se začala aktivněji probouzet lokální hnutí, jež se postupně propojovala v regionální hnutí a nakonec i v celonárodní. Ideální vize indianistů do budoucna je vznik *pan-indigenních* nadnárodních hnutí. Konkrétně v Peru zatím chybí třetí část procesu a hnutí mají vliv pouze v ohraničených regionech (Assies 2009: 90). Etnické skupiny si zatím plně neuvědomují, že na globální úrovni sdílí podobný problém (Niezen 2003: 30).

V rámci této práce je používán spíše termín *indigenismus* a indigenistický, vzhledem k jeho vyšší frekvenci využívání v literatuře. Indigenistickou politiku lze tak v současných podmínkách definovat jako systematickou činnost vykonávanou státem pomocí speciálního administrativního aparátu v rámci vlastního legálního rámce. Jejím cílem je zajistit kontrolovanou a předem naplánovanou změnu ve statusu indigenních obyvatel, jež zahrnuje přijetí kulturních, sociálních a ekonomických rozdílů mezi indigenní a ostatní populací. Důležitou složkou je důraz na vzdělání, ale základ tvoří zejména dobrá metodologie rozvoje, která napomáhá zavádět tuto ideu do praxe. Zmíněné vzdělání by mělo být povinné a bezplatné. Na tom, zda by mělo být unifikované, se mnozí neshodují. Indigenistická politika se zaměřuje zejména na komunity s tradičními institucemi, proto jsou rozvojové a vzdělávací programy aplikovány v rámci celých komunit. Komunita by však měla vždy mít poslední slovo. Měla by rozhodovat, které projekty jsou nejvhodnější, definovat priority, stanovovat kritéria a určovat jejich četnost. Rozvoj komunit přispívá k rozšíření míry jejich nezávislosti a zvyšování důležitosti (Favre 2007: 120-126).

1.3 Dopad rasismu na současná indigenistická hnutí

Veřejná sféra státu (*public space*) by měla být inklusivní a v ideálním (utopickém) případě negovat veškeré sociální a kulturní nerovnosti. Ve skutečném životě se děje pravý opak. Mezi tradičně vylučované skupiny lidí patří právě etnické minority (kulturní charakteristika), dále pak chudí (sociální charakteristika) a ženy (genderová charakteristika). Pro účast ve veřejné sféře je nutný dostatečný sociální kapitál a ochota participace. Jednotlivé státy, i některé regiony, mají charakter veřejné sféry odlišný. V rámci společenského postavení funguje tzv. pre-selektivní styl, za pomoci kterého vznikají hegemonní skupiny s privilegiem prosazování svých zájmů a udržení si dominantního postavení. Tyto zájmy jsou prezentovány jako obecné dobro, a proto mají dostatečnou legitimitu. V nové společnosti (civilizaci) by mělo dojít k nahrazení této „nadřazené moci a hegemonie“ za „moc veřejnosti a konsensu“. Nikdy však neexistuje pouze samotná veřejnost (*public*), ale vždy funguje nějaká alternativní protiváha veřejnosti (*counter public*). Marginalizovaní občané mohou zpochybnit většinovou interpretaci veřejnosti, šířit proti-názory a formulovat opoziční výklad vlastní identity, zájmů a potřeb. Vztahy elitní (hegemonní) skupiny a „ostatních skupin“ byly vždy v průběhu dějin konfliktní, protože jedna nepřetržitě ohrožuje druhou. Při vyrovnaném poměru hegemonních skupin vzniká pluralita „soupeřících veřejností“ (*competing publics*). Marginální část společnosti také nemusí bojovat pouze v rámci podřízené *counter publics*, ale má možnost se zapojit do oficiálního prostoru v rámci organizací a oficiálních jednání. Mohou prosazovat svou podstatu, sociální nebo jiný kontext, symboliku a interpretaci názorů. Autoři se shodují, že éra striktně jednotné veřejné sféry již pominula. Indigenní obyvatelé zatím ve své pozici představují jednu z marginalizovaných skupin, která dosud není zahrnuta v oficiální sféře (Mácha 2009: 128-130). V posledních letech mají původní obyvatelé doposud největší šanci toto postavení změnit.

Současní indigenisté se mimo jiné snaží najít také nějaké řešení problému rasismu. Mnozí autoři nevidí zatím žádné schůdné řešení tohoto problému, neboť inkorporace indigenních obyvatel by pro ně znamenala jejich „pozápadnění“. Podle kulturalistů *indigenas* vytváří izolované kolektivy, které žijí na okrajích moderní civilizace. S některými se postupem času rozvine komunikace a tím pádem i možnost jejich modernizace (Favre 2007: 42-59). V Ekvádoru a Bolívii došlo k relativní revalorizaci indigenní kultury, ale v Peru je bohužel na *indigenas* stále nahlíženo jako na méněcenné občany. Podle Charlese Tillyho se nerovnost mezi obyvateli váže na systematické a dlouhotrvající rozdílné životní příležitosti, které vytváří propasti mezi určitými skupinami lidí nebo sociálními kategoriemi. Nerovnost se projevuje

využíváním prostředků a příležitostí pouze některými privilegovanými skupinami. Podle jiných autorů existuje v současné peruánské společnosti vyšší míra nerovnosti mezi obyvateli, než tomu bylo například v 60. letech (Cuelto, Lerner 2011: 169-171). V porovnání s dalšími státy Ameriky má Peru také nejméně vhodné podmínky pro užívání a vzdělávání se ve vlastním mateřském jazyce, kdy je zvýhodněna městská populace hovořící španělsky (*castellano*) oproti venkovským obyvatelům mluvícím různými jazyky (Cuelto, Lerner 2011: 32).

Podle autorů Zapaty a Rojase se rasismus v Peru vyvíjel ve třech fázích. Prvotní rasismus se vázal na epochu kolonialismu a jednalo se o tzv. náboženský a kulturní rasismus křesťanů proti „divochům“. Druhá fáze rasismu, ve které hrál velkou roli pozitivismus a sociální darwinismus, se projevila koncem 19. století a přetrvávala až do počátku století dvacátého. K tzv. "vědeckému rasismu" přispělo například dílo francouzského spisovatele Josepha Arthura de Gobineau *Esej o nerovnosti lidských plemen* (*La Desigualdad de Razas Humanas*), kde šířil svůj názor, že indigenní rasa je méněcenná od přírody. Mario Vargas Llosa pojmenoval tehdejší situaci v Peru jako diskrétní, ale efektivní apartheid. Na druhou stranu ústava z roku 1860 povolovala volební právo negramotným lidem, ale již roku 1885 bylo toto právo konzervativci zrušeno. Liberálové v té době nekladli žádný důraz na indigenní kulturu, protože věřili, že za pomoci vzdělávacích programů se původní populace změní a stanou se z nich řadoví občané. Konzervativci naopak tvrdili, že nativní obyvatelé se nemohou změnit ani vzděláváním a měli by být podřízeni navždy, a naopak podle nich tvořili překážku moderního rozvoje. Existovala však také proindigenistická periodika, jako například *Los Andes Libres* nebo *Sol del Perú*, kde se psalo o sdílení osudu všech občanů s *indígenas*, jejich spolukrajanství a možné obnově slávy Tahuantinsuyu spojením kreolů a *indígenas*. Třetí fáze rasismu ve 20. století byla namířena zejména proti analfabetům (Zapata, Rojas 2013: 10-64).

Názor, že rasismus je pozůstatek z koloniální doby, někteří autoři kritizují a považují za zastaralý a nepravdivý. Například Martin Tanaka se domnívá, že rasismus je záležitostí minulosti, ostatní autoři však vidí jeho pokračování v dlouhodobém hledisku. S geograficko-teritoriální identitou je spojován také názor, že pro udržení si kulturní identity je nutné setrvávat v místě svých předků a nenarušovat dlouholeté tradice. Napomáhat *mestizaje* pak znamená umožnit těmto lidem přesun do větších měst a opustit své „přirozené prostředí“. Negativním dopadem je pak ztráta kultury a „etnické čistoty“, jak bylo zmíněno výše, na druhou stranu však získají možnost společenského vzestupu a modernizace (Cuelto, Lerner 2011: 17-24).

S rasismem souvisí, v Peru velmi častá, diskriminace. V současné terminologii se můžeme setkat s rozlišením diskriminace na přímou a nepřímou. První typ se týká zviditelňování osobních charakteristik a znevýhodňování osob na základě etnického původu, které bylo v Peru vůči indigenním obyvatelům běžnou záležitostí až do počátku 90. let, kdy se situace začala pomalu měnit. Nepřímá diskriminace se projevuje naopak znevýhodňováním osob určitého rasového či etnického původu v porovnání s ostatními obyvateli. Tento jev může také nepříznivě ovlivnit obyvatele komunit, neboť často nemají stejné počáteční podmínky. Současný boj s diskriminací by se měl ubírat směrem *přiměřeného přizpůsobení*, aby schválené zákony, politiky a další opatření skutečně vedly k odstranění znevýhodňování. Bylo uznáno, že po dlouhém období diskriminace určité chráněné skupiny, neutralita neznamená rovnost. V roce 1965 vznikla na půdě OSN Mezinárodní úmluva pro odstraňování všech forem rasové diskriminace, kterou Peru ratifikovalo v roce 1971 (Evropské společenství 2006: 9-17).

Diskriminace nativních obyvatel se projevuje ve dvou faktorech. Jednak jsou *indígenas* diskriminováni z důvodu přebrání kultury, jazyka a stylu vlády od svých předků, protože tím sami sebe vyloučili z většinové (*mainstreamové*) společnosti a za další jsou znevýhodněni v přístupu k základním sociálním službám, jako je vzdělání, zdraví, výživa, voda a hygiena nebo bydlení (Sieder 2002: 227-239). Diskriminace a rasismus v Peru není pouze záležitostí vnímání „ostatních“, ale také vnímání sebe sama. *Indígenas* často sami sebe označují za *ignoranty*, chudé, a není bez zajímavosti, že nemají tolik důvěry ani k ostatním nativním obyvatelům. Podle Roberta Putnama je vzájemná důvěra mezi občany klíčová pro sociální kapitál a efektivní politický systém, a při její absenci je velmi obtížné vytvořit podmínky pro efektivní rozvoj (Cadena 2000: 46). Diskriminace a předsudky se vždy pojily nejen s určitými etnickými skupinami, ale také s geografickým prostorem. V Peru byly tyto rozdíly ostře ohraničeny rozmezím mezi tradičně indigenní *sierrou* a pobřežím *mesticů* (Thorp, Paredes 2011: 20).

Ani představitelé místních a lokálních vlád nemají na obyvatele komunit příliš pozitivní náhled. Někteří prosazují názor, že komunity samy nic měnit nechtějí, nejsou progresivní, nemají vize, nechtějí nikam cestovat a hledají pro ně jednoduchá řešení, i přesto, že teoreticky mají vše k dispozici. Podle jejich názoru by měli pracovat více, ne pouze proto, aby přežili. Někteří politici dokonce vyjádřili opovržení rolníky, protože nijak nepřispívají k rozvoji státu (Webb 2011: 173). Tento postoj je protichůdný ke snahám současných indigenistů a brání v efektivitě budování sociálního kapitálu. Jiný negativní náhled, z vnějšího pohledu, charakterizuje indigenistická hnutí pouze jako zpolitizovanou sociální *cleavage*, která se

odehrává v ohraničeném teritoriu, kde nativní obyvatelé žili ještě před conquistou, a s přidaným rámcem kulturních tradic. Někteří autoři upozorňují na rozdíly mezi intelektuály v čele hnutí a samotnými příslušníky komunit (Mácha 2009: 11-12, 115). Stěžejním problémem v dané situaci je komunikace a nedostatek informovanosti. Na jednu stranu není možné žádat po lidech z komunity, jejíž ekonomika je založená na zemědělství, aby někam cestovali, ať už za informacemi do měst nebo za poznáním. Na druhou stranu je pravdou, že mapa oblastí s obrovským zemědělským potenciálem a přírodním bohatstvím se překrývá s oblastmi, kde panuje nejvyšší míra chudoby¹⁶, a lidé trpí podvýživou.¹⁷ V tomto případě by bylo ideální propojit kulturu a ekonomické síly se sítí politické moci, aby se *campesinos* a komunity dokázali mobilizovat sami o sobě, jak se tomu stalo v jiných státech (Webb 2011: 173-257).

Jak již bylo zmíněno, ani samotní příslušníci určité indigenní etnické skupiny nemají důvěru k ostatním *indígenas*. V rámci průzkumu, ve kterém byla pokládána otázka, zda by volili *indígena* nebo *cholo* do kongresu, celkem 38 % lidí z celkového počtu dotazovaných odpovědělo záporně. Mezi *blancos* a mestici tento počet lidí činil 43 % a mezi *indígenas* 29 % (Thorp, Paredes 2011: 44). Na tomto příkladu můžeme vidět, že mezi indigenními etniky a sociálními skupinami, které k nim mají blízko, by měl kandidát nativního původu sice o mnoho větší podporu než mezi mestici a *blancos*, zároveň by však téměř třetina lidí nedůvěřovala kandidátovi, který pochází v podstatě z jejich řad. Možná tento jev souvisí s dlouholetou diskriminací, která se logicky promítla také do sebevědomí nativních obyvatel a tím i do mínění o lidech jim podobných.

Ve stejné statistice je znázorněn také vliv vzdělanosti na myšlení obyvatel. Z dotazovaných lidí, kteří měli nižší vzdělání než *secundaria*,¹⁸ odpověděla celá polovina záporně na dotaz, zda by volili do kongresu kandidáta indigenního původu. U respondentů s vyšším vzděláním pak tento poměr činil 31 %. Z pozitivního hlediska by však absolutní většina respondentů kandidáta podpořila, jak ilustruje graf č. 2 (Thorp, Paredes 2011: 44-45).

Další oblastí, na kterou se autorky zaměřily, bylo zjišťování názoru mezi voliči, zda považují *indígenas* za násilníky. Podíl respondentů s kladnou odpovědí byl překvapivě vysoký, jak můžeme vidět v grafu č. 3. Mezi *blancos* tento názor převažoval a 62 % z nich s tímto

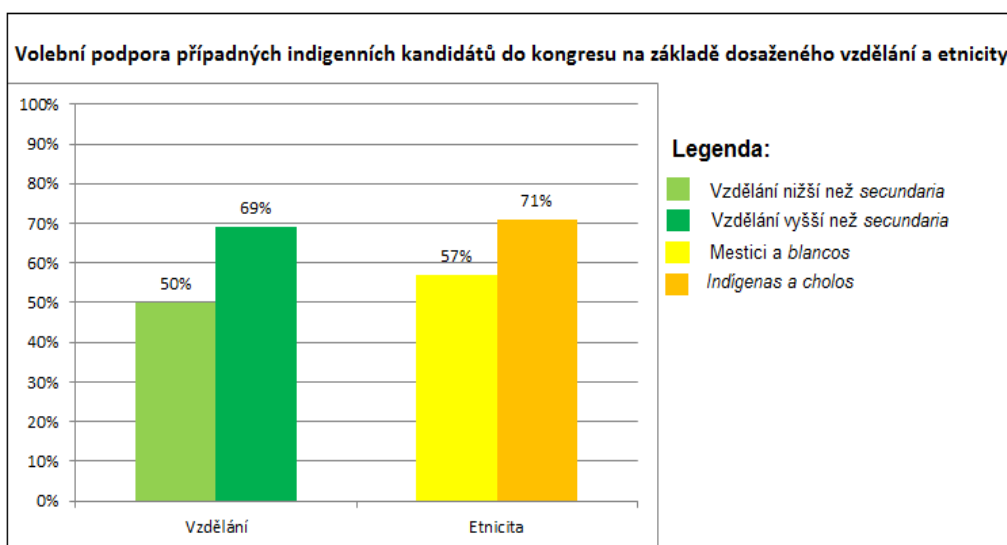
¹⁶ Tato informace byla získána na základě rozhovoru s předsedou organizace IDMA (*Instituto de Desarrollo y Medio Ambiente*), který spolupracuje s komunitami na území regionu Huanuco a snaží se vybudovat efektivní spolupráci zejména v oblasti ekologického zemědělství.

¹⁷ Což je mimo jiné dané například smlouvami s místními zemědělskými firmami, kterým prodají téměř vše, co se v dané oblasti podaří vypěstovat nebo získat ze zvířat, a pro sebe si pak koupí mléko v konzervě a těstoviny s nulovou výživovou hodnotou.

¹⁸ Secundaria se rovná ekvivalentu druhého stupně ZŠ v České republice.

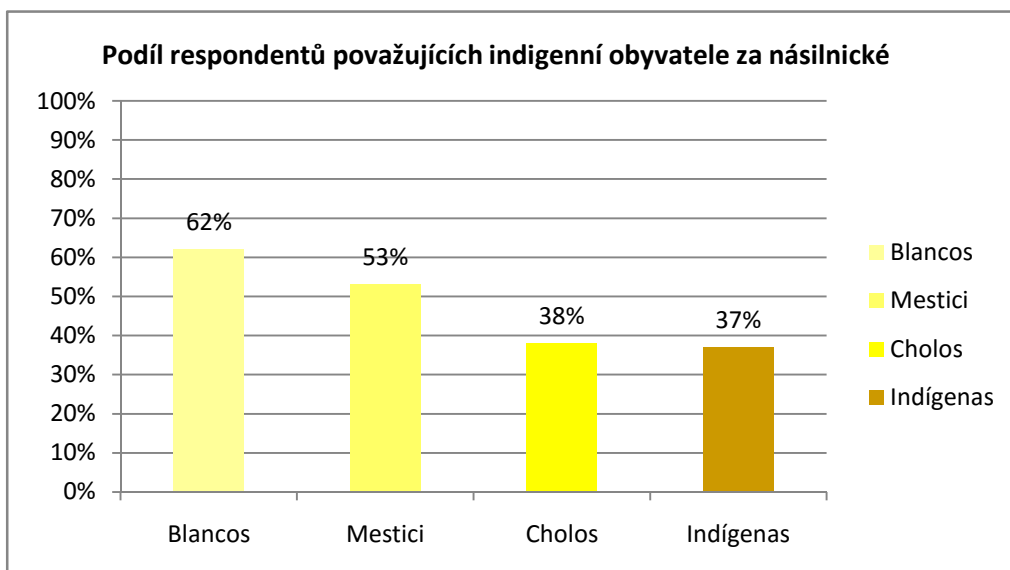
tvrzením souhlasí. V případě mesticů tento názor sdílí více než polovina dotazovaných. Mezi samotnými *cholos* a *indígenas* se k negativnímu náhledu přiklonilo téměř 40 % dotazovaných (Thorp, Paredes 2011: 44-45). Otázkou zůstává, proč tomu tak je. Situace se lepší, ale zřejmě pomaleji než se původně očekávalo. Existují celonárodní projekty i programy místních vlád za větší zapojení indigenních žen do společnosti, za lepší vzdělávání dětí nebo za osvětu v rozličných oblastech života. I přesto je ve venkovských oblastech a na okrajích měst mnoho rodin, které si v současném systému neví rady a zmiňované programy jim příliš nepomohly.

Graf č. 2: Případná volební podpora indigenních kandidátů do kongresu

Zpracováno podle: Thorp, Paredes 2011: 44

Graf č. 3: Podíl respondentů považujících indigenní obyvatele za násilnické

Zpracováno podle: Thorp, Paredes 2011: 45

I přes nastavený diskurs zůstala politika peruánské vlády i na počátku 21. století vůči indigenní populaci agresivní a nahlížela na ně jako na občany druhé kategorie. Přednost před právy původních obyvatel v podstatě získaly těžba a ropné společnosti. Kvůli těmto rozporům došlo k několika otevřeným konfliktům mezi státem a domorodými etniky. Například v roce 2005, došlo k několika protestům Aymarů na jihu Peru. Posledním závažným incidentem se stalo tzv. *Baguazo*, kdy v roce 2009 během potyček v oblasti Bagua zemřelo 10 *indigenas* a 24 policistů. Aktivisté etnik žijících na tomto území se snažili zabránit přijetí balíčku smluv o volném obchodu. I přes všechny snahy mohou firmy a podniky stále využívat většinu Amazonie a jen málo zón je aktivně chráněno státem, čímž dochází k porušování Konvence 169 ILO.¹⁹ Ke zlepšení této situace může dojít větší reprezentací původních obyvatel v regionálních a lokálních vládách (Lomné 2014: 26-27).

Vnímání etnické identity je stále v procesu modernizace i díky vzdělávání, které s sebou sice přináší určitá negativa²⁰, ale ve výsledku má vliv pozitivní. Jedná se nejen o vzdělávání dětí, ale také dospělých. Je prokázáno, že vzdělaná žena má pozitivní vliv na rodinu, a tím pádem i na budoucí generaci komunity.²¹ Samotní obyvatelé komunit vnímají, v porovnání s mestici a *blancos*, v oblasti vzdělávání velké znevýhodnění kvůli své etnicitě a chudobě. Nejedná se pouze o možnost posílat své děti do lepších škol, ale také o lepší možnosti výživy, péči o zdraví, intelektuální stimulaci a výhodu znalosti jazyka. Pravdou je, že děti z indigenních a rolnických komunit často trpí podvýživou, což se odráží ve fyzické i psychické odolnosti. Dalším problémem stále zůstává náhled většinové populace na indigenní obyvatele jako na méněcennou složku společnosti. Pokud se děti z venkovských oblastí dostanou do škol ve městě, bývají izolovány kvůli jazykové bariéře, znevýhodněné socio-ekonomické situaci nebo odlišným kulturním hodnotám. Vzdělávání dospělých v Peru také neneso výsledky, jaké by byly žádoucí. Velmi tvrdou, ale na druhou také ne moc efektivní, metodu zvolil Fujimori, kdy byla ke vzdělávání použita armáda. V roce 1993 činil poměr negramotných obyvatel 12 % a povedlo se jej snížit do roku 1998 na 8,5 %. V roce 2002 byl program vzdělávání dospělých obnoven a stal se velice oblíbeným. Od nedostatečného vzdělání se pak také odvíjí nedostatek pracovních příležitostí (Thorp, Paredes 2011: 104-113).

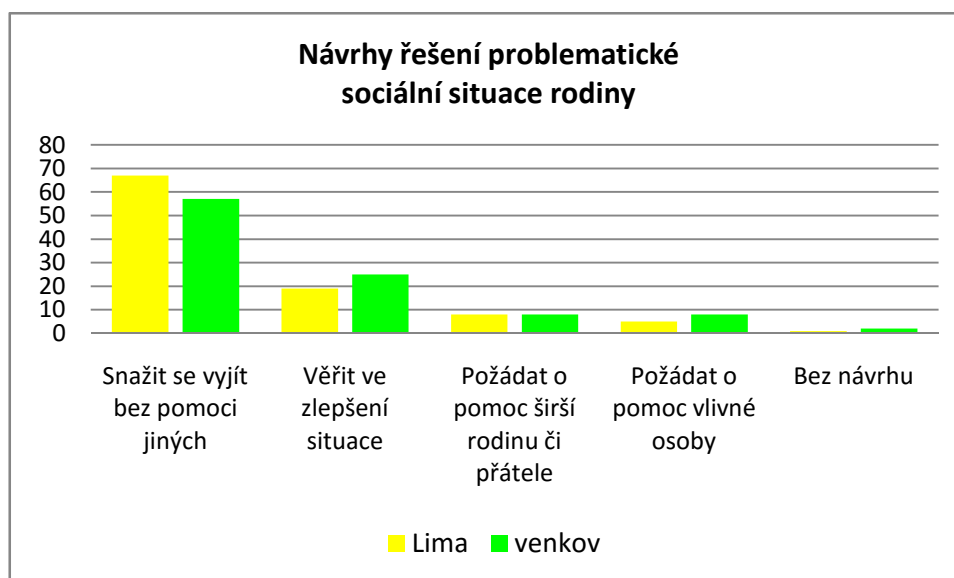
¹⁹ Konvence Mezinárodní organizace práce, která byla vydána v roce 1980. Postupně ji ratifikovala většina států, na jejichž území žijí původní obyvatelé. Jejím přijetím se státy zavazují dodržovat práva obyvatel, chránit jejich území, umožnit jim sebeidentifikaci i samosprávu a zamezit tím diskriminaci ze strany státu.

²⁰ Například vytrácení se původního jazyka nebo rezignaci na předávání tradičních moudrostí a znalostí.

²¹ Pro děti z indigenních vesniček bývá obtížné chodit do školy. V místě jejich bydliště často škola není a musí buď docházet několik hodin, nebo bydlet daleko od rodiny. Rodiče si nemohou dovolit jim dávat mnoho peněz a tak často nemají peníze na jídlo nebo pomůcky. Jinou otázkou je také kvalita učitelů, která v mnoha případech není valná. Například v komunitě San Francisco (Pucallpa) lze narazit na učitele, který svým žákům na druhém stupni zadá úkol napsat čísla od 1 do 20 000 po jednotkách. Naštěstí však existuje i řada dobrých učitelů.

Do dnešních dní je označení *indio* či *indígena* spojováno se stigmatem geografické izolovanosti, nevzdělanosti a chudoby²² (Teves 2006: 30). Jak již bylo zmíněno výše, takovéto vnímání působí nepříznivě na začleňování indigenních obyvatel do společnosti a negativně se podepisuje také na sociálním kapitálu. Stále převažuje nedůvěra, jak mezi rozličnými skupinami obyvatel, tak mezi komunitami navzájem. Podle volebního průzkumu, který proběhl v roce 2010, si voliči na kandidátech nejvíce váží jejich cti, schopnosti plnit sliby a čelit problémům (Pleno Jurado Nacional de Elecciones 2010: 17). Tyto vlastnosti však nehledají u sebe, ale stále spíše věří zásahu zvnějšku. Co se týče socio-ekonomické situace, tak v rámci rodin se respondenti snaží spíše spolehnout na sebe a věřit ve zlepšení situace, jak ukazuje graf č. 4. V rámci komunit na druhou stranu individualismus ustupuje stranou a většina by byla pro organizování komunity. Méně už by pak hledali podporu u vlády a vlivných lidí, což je znázorněno v grafu č. 5. Otázkou zůstává, jak tyto teoretické názory převést do praxe, a zda mají současné vnější vlivy působící na komunity dostatečný motivující faktor pro mobilizaci a sjednocení indigenních komunit a hnutí (Pleno Jurado Nacional de Elecciones 2010: 17).

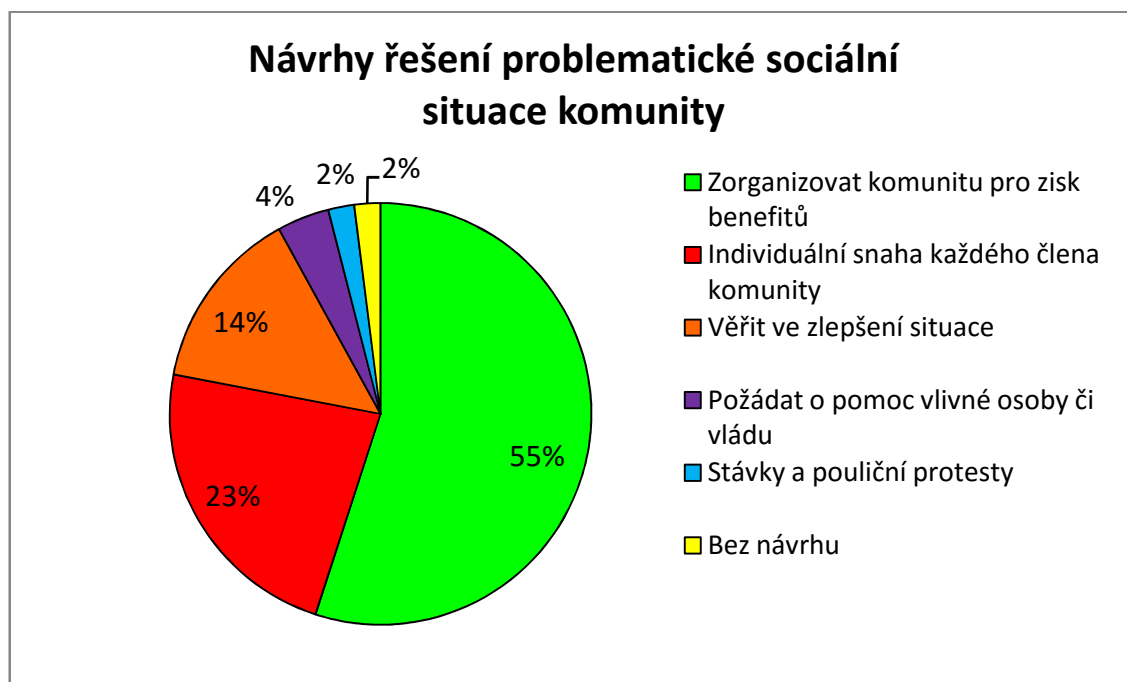
Graf č. 4: Návrhy řešení problematické situace rodiny (Lima x venkov)

Zpracováno podle: Pleno Jurado Nacional de Elecciones 2010: 17

²² Různí autoři (Teves, Thorp, Paredes, Toralva) uvádí několik negativních příkladů doložených událostí. Například žák mluvící *quechua* nerozuměl zadání úkolu v španělštině a poté byl potrestán za jeho nesplnění, protože právě kvůli jazykové bariéře nedokázal vysvětlit, proč úkol nesplnil. V několika případech také bohužel nastala situace, kdy profesori zneužívali dívky nativního původu. Vzhledem k tradičnímu založení rodin by v případě oznámení incidentu dívky nenašly u své komunity podporu, spíše naopak, proto většinou skutečnost zatajily a pouze se nevrátily do školy, čímž ukončily své vzdělávání. Všechna podobná omezení, která vychází ze zmiňovaných znevýhodnění žáků z venkovských oblastí, brání efektivnímu rozvoji vzdělávání. Řešením jsou bilingvní školy, kde děti i profesori ovládají nativní jazyk společně se španělštinou. První dva roky se vyučuje 80% předmětů v rodném jazyce dětí a 20% ve španělštině, další dva roky je poměr jazyků 50% a 50% a následně se vyučuje 80% výuky ve španělštině a zbytek v rodném jazyce. Rodiče indigenního původu jsou často proti tomuto systému, protože posílají své děti do školy mimo jiné také proto, aby se naučily správně španělsky a tento systém jim připadá neefektivní. Mezi indigenními elitami má však tento program velkou podporu.

Graf č. 5: Návrhy řešení problematické sociální situace komunity v místě bydliště

Zpracováno podle: Pleno Jurado Nacional de Elecciones 2010: 19

V rámci tohoto volebního výzkumu je zřejmá odlišná mentalita lidí na venkově a ve městech, zejména pak v Limě, i když výsledky nejsou tak kontrastní, jak by se dalo očekávat. V reakci na krizovou situaci by se spíše městské rodiny snažily najít řešení samy a nespolehat na cizí pomoc. Na venkově převažovala také tato odpověď, ale již v menší míře. Není bez zajímavosti, že pouze menšina respondentů volila variantu žádosti o pomoc vlivné osoby nebo vládu. Mezi komunitami i samotnými rodinami panuje skepse ohledně skutečného zájmu politických představitelů o problémy komunit a osad na území jejich správy. V odlehlejších komunitách bývá celkem běžnou praxí přítomnost politiků jen v případě, že jsou kandidáty na post do regionální či lokální vlády a u komunit pouze v rámci kampaně shání potřebné hlasy. Na druhou stranu je však také nutné v této souvislosti zmínit problematickou pasivitu indigenních rodin, která je v grafu č. 4 naznačena v možnosti, kdy respondenti pouze věří ve zlepšení situace a nepodniknou žádné kroky k nápravě. Pasivní očekávání a postoj nativních komunit je vedle rasismu dalším negativním faktorem, který komplikuje situaci indigenních hnutí v Peru. Jak v rámci literatury, tak v rámci rozhovorů s představiteli komunit, je znát dlouhodobé zklamání z fungování či spíše nefungování sítě vztahů, komunikace a reprezentace mezi indigenními obyvateli a představiteli jiných etnických skupin. I přes značné pozitivní změny je peruánská společnost doposud postavená na hegemonní moderní společnosti, kde není moc prostoru pro odlišnosti (Pajuelo Teves 2006: 116).

2. Historický vývoj indigenistických hnutí na území dnešního Peru

Náhled na indigenní obyvatelstvo se měnil v jednotlivých epochách historie a stejně tak nezůstávalo stejné společenské uspořádání samotných nativních obyvatel. Za koloniálního období se označení *indio* používalo pro zdůraznění nadřazenosti kolonistů a v 19. století se stalo synonymem nevzdělaných obyvatel. V poslední čtvrtině 20. století a na počátku 21. století byla indiánům uznána četná práva²³, ale například až v posledních letech došlo k zásadnímu pokroku v náhledu na participaci a reprezentaci nativních obyvatel. Na rozdíl od jiných epoch jsou v současnosti komunity a osídlení *indígenas* vnímány jako celistvé kolektivy a došlo k tzv. politizaci etnicity (Espinosa, Pajuelo 06/05/2014). Autoři pozitivně vnímají nárůst počtu starostů a funkcionářů z indigenních komunit a vytváření nových typů organizací, ale tradiční uskupení jako CONACAMI nebo CONAPA považují za zkosnatělé, bez žádných větších změn (Espinosa, Pajuelo 2014). V této kapitole jsou chronologicky přiblíženy klíčové historické události související s formováním indigenistických hnutí. Zlehka jsou také představena první povstání původních obyvatel i vývoj jejich společenského postavení. Kapitola je pak zejména zaměřena na reformy a formální začlenění indigenních organizací do struktur státu a jejich reálné postavení na národní úrovni a v rámci regionů.

2.1 Koloniální vývoj, osvobozené boje a první indigenní povstání

V roce 1493 vydal papež Alexandr VI. bulu *Inter caetera*, ve které uvádí, že indián má duši, a proto je rovnocenným člověkem. Tímto okamžikem se vymezil střet dvou diametrálně odlišných kultur a byl zahájen boj za práva nativních obyvatel, který přetrvává do dnešních dní. Přesně o 40 let později vtáhl Francisco Pizarro vítězně do Cusca, a s příchodem Španělů byli původní obyvatelé nuceni přijmout model agresivnější ekonomiky a obchodování, který byl v rozporu indigenní etikou obživy – morální ekonomii, reciprocitou a distribucí. Andské komunity se dokázaly bránit novým vlivům spíše než původní obyvatelé na pobřeží, nicméně také přijaly evropský model obchodu, vzor soukromého vlastnictví půdy, peněžní hospodářství a právní systém (Roedl 1998: 17-37, Favre 2007: 21-41). Dlouhou dobu pak vedle sebe existovaly v podstatě nezávislé republiky - dominantní španělská a podřízená indiánská. Nejhorší postavení pak mělo afroamerické obyvatelstvo, které formálně nepatřilo ani do jedné z nich (Roedl 1998: 82).

²³ Podle článku 1 Mezinárodní úmluvy o lidských a politických právech mají komunity nárok na vlastní vyhlášení (autofirmace), na vlastní identifikaci (autoidentifikace), vlastní určení, kdo jsou členové (autodefinice), vlastní vymezení hranic (autodelimitace), vlastní status (autoorganizace) a řešení vlastních záležitostí (autogesce) (Davila Puño 2005: 14). Dále tato práva zahrnují možnost hospodařit na vlastní půdě, využívat její přírodní zdroje, zapojit se do spolurozhodování o záležitostech, které se dotýkají i komunity, atp.

V průběhu historie došlo k několika povstáním indigenních obyvatel i mesticů proti elitám. Udála se v letech 1726–1737, 1751–1756 a další v roce 1777. Nejvýrazněji se však do dějin zapsalo povstání Túpaca Amaru II. z let 1780-1782, ke kterému se často autority při různých příležitostech odvolávají dodnes. Již v tomto období se začala projevovat také rivalita mezi jednotlivými indigenními etniky, v tomto případě nevraživost mezi skupinami *Aymara* a *Quechua*, které spolu neměly vřelé vztahy ani před evropskou conquistou. Obnovení legendy tohoto povstání nastalo mezi lety 1969-1980 během sociálních reforem vojenské junty (Roedl 2007: 126-135, Thorp, Paredes 2011: 119-122).

V červenci roku 1821 došlo k vyhlášení nezávislého státu a od prosince roku 1824, kdy kapituloval poslední místokrál La Serna a došlo k úplnému osvobození, se začala odvíjet nová kapitola také pro nativní populaci. Obecně se vůdci v čele státu snažili vytvořit nový peruánský homogenní národ, a proto nebyly brány ohledy na rozvoj nativních kultur. V ideálním případě by to znamenalo spojit zájmy kreolů, mesticů a indiánů, což nebylo v té době možné. San Martín prosazoval jejich úplnou rovnost a začlenění, včetně zákazu používat slovo „indián“. Myšlenka obnovení původní kultury patří až do 2. poloviny 19. století (Favre 2007: 21-41).

Příkladem rozdílu zájmů jednotlivých složek obyvatel může být válka s Chile (1879-1883), kdy některé komunity stály na straně Chilánů, kteří jim slíbili zajištění vlastnictví půdy. Vliv na postavení *indígenas* měly také snahy o co nejrychlejší ekonomický rozvoj, závislost na zahraničních investorech a snaha o centralizované plošné vzdělávání, jež mělo zajistit civilizační proces. Po celou dobu svobodné republiky panovalo latentní napětí mezi *indígenas* a mestici společně s *blancos*. Novou nadějí na pro-nativní politiku získali indigenní obyvatelé až s nástupem prezidenta Leguía v roce 1919 (Thorp, Paredes 2011: 123-153).

2.2 Ideologický základ indigenních hnutí v 1. polovině 20. století

Původ peruánského indigenismu byl na samém počátku 20. století svázán s levicovými stranami, jež se inspirovaly mexickou (1910) a ruskou (1917) revolucí. V roce 1924 založil Raúl Haya de la Torre Lidovou revoluční americkou alianci (*Alianza Popular Revolucionaria Americana* - APRA) a o čtyři roky později vznikla s přičiněním José Carlose Mariáteguiho Socialistická strana (*Partido Socialista* PS), která se roku 1930 přejmenovala na Komunistickou stranu (*Partido Comunista* PC). Obě spojoval odpor vůči kapitalismu a proindigenní myšlenky. Indigenismus se v této době stával politickým proudem bojujícím za rovné postavení andských *indígenas*, zrušení systému haciend a gamonalismu, díky němuž se moc a ekonomické výhody hromadily v rukou velkostatkářů, nebo za prosazování morální

ekonomie a větší právní moci nativních či rolnických komunit. Politický a ideologický základ hnutí poskytl Manuel Gonzales Prada ve své knize z roku 1908 *Hodiny boje*, kde namísto pokorného přijímání událostí doporučuje indiánům rebelské činy a hrdost. Další zastánkyní práv nativních obyvatel byla Clorinda Matto Turner, jež je obhajovala v díle *Ptáci bez hnízda* (Roedl 2007: 212-213).

V roce 1910 vznikla díky novinářům Doře Mayer, Joaquínu Copelovi a Pedrovi Zulenovi *Asociación Pro-Indígena*, která prosazovala spíše umírněnější prostředky bojů za práva *indígenas*. Pro nalezení východiska problémů rolníků a *indígenas*, kteří se přestěhovali do měst, bylo zřízeno tzv. *Comité Pro-Indígena* (Zapata, Rojas 2013: 81,88). Do konce 20. let 20. století vznikalo mnoho děl i periodik, věnujících se postavení původních obyvatel. Jedním z nejvýznamnějších se stal cusqueňský časopis *La Sierra*, který se prakticky jiným tématem nezabýval. V roce 1927 vydal Luis E. Valcárcel knihu, pozdější tzv. „evangelium indigenismu“, *Bouře v Andách*. Vládnoucí prezident Augusto Bernardino Leguía se snažil levicovým a indigenistickým povstáním čelit na jedné straně represemi a na druhé zároveň vládním (kontrolovaným) indigenismem. Ústava z roku 1920 legitimně uznala indigenní komunity a zároveň vznikl odbor pro indigenní záležitosti na Ministerstvu rozvoje (Roedl 2007: 213-214). V roce 1921 proběhly oslavy stého výročí osvobození nového státu, které inspirovaly vzednutí nové vlny zájmu o *indígenas* a jejich hnutí. Prezident Leguía tento proud podpořil (Cadena 2000: 90). Do roku 1927 také fungoval Výbor pro indigenní práva Tahuantinsuyu. Proindigenní prezident Leguía byl svržen v roce 1930 a s jeho pádem nastal také konec vstřícné politiky (Roedl 2007: 213-214).

Od 40. let se vlády peruánského státu zaměřovaly zejména na modernizaci a ekonomický růst. Oblasti s tradičním indigenním osídlením však z této politiky neprosperovaly a naopak se dostávaly do stále větší izolace. Sociální napětí v zemi se ještě zvýšilo nadměrnou migrací obyvatel z venkovských částí do měst. V následujícím desetiletí se kvůli rychlé urbanizaci vytvořilo v okolí Limy i dalších měst mnoho slumů (*pueblos jóvenes*). Vláda nebyla schopná nijak reagovat na tento fenomén a počet takovýchto přistěhovalců vzrostl do dnešních dní na cca 2 miliony lidí, kteří žijí v provizorních podmínkách. Od 60. let docházelo k opětovnému probouzení indigenismu, respektive neoindianismu a inkaismu²⁴, spolu se zastánci práv nativních obyvatel, ale také k vyostření vztahů mezi rolníky, *indígenas*, státem a *hacendados* (Roedl 2007: 219-221).

²⁴ Znovu se probouzely snahy změnit postavení indigenních obyvatel. Do popředí se dostával diskurs idealizace Inků a Inckého impéria. Neoindianismus tedy navazoval na původní snahy indianistů a pro hnutí inkaismu se stal ideálem návrat k Tahuantinsuyu. V souvislosti s těmito hnutími dochází k idealizaci vlády Inků a zkreslené vnímání jejich historie a reálného vlivu na tehdejší obyvatelstvo.

José Matos Mar v souvislosti s hromadným stěhováním do měst hovoří o vylidnění venkova (*desborde popular*). Jen v průběhu 50 let vzniklo okolo 1 800 nových osad. Podle Carmen Salazar-Soler a dalších autorů se již o těchto přistěhovalcích nedá mluvit jako o indiánech (*indígenas*), ale stává se z nich městská chudina (*plebe urbana*). Podstatná část lidí z peruánského venkova směřovala do hlavního města, přitom Lima je považována za mnohem nepřátelštější místo vůči indigenním obyvatelům než hlavní města okolních států, poněvadž má mnohem větší rozlohu, leží velmi daleko od míst původu *indígenas* a žije zde valná většina *blancos* a *mesticů*, což se podepsalo i na charakteru města. Přistěhovalci dodnes zakládají asociace a kluby a tím spíše se identifikují se statutem imigrantů, tudíž teritoriální identita převládá nad identitou etnickou (Lomné 2014: 73-74). Později v oblasti *sierry* a nedlouho poté také v části Amazonie měly na svědomí migraci *indígenas* také masakry páchané členy maoistické Světlé stezky (*Sendero Luminoso SL*) a Peruánskými ozbrojenými složkami (*Fuerzas Armadas del Perú FAP*), které se odehrály v 80. a na počátku 90. let. Přes 75 % obětí tvořili tzv. *quechuahablantes*, neboli obyvatelé mluvící jazykem *quechua*.

Posledním hnutím, které ještě spadá svým charakterem do 1. poloviny 20. století je Peruánské indigenistické hnutí (*Movimiento Indigenista Peruano MIP*), jehož požadavky směřovaly ke znovuobnovení říše Tahuantinsuyu. Příslib pozitivních změn pak nastal se zvolením Fernanda Belaúndeho Terryho v roce 1963 za podpory Lidové Akce (*Acción Popular AP*), Křesťanské demokracie (*Democracia Cristiana DC*) a dalších stran. Došlo k přerozdělení půdy některých haciend (zvýhodnění pouze některých drobných rolníků), a to i přes snahu opozice zablockovat agrární reformy. Dalším pozitivním krokem se stalo uznání *quechua* oficiálním jazykem Peru. Zdálo se, že se původnímu obyvatelstvu konečně podaří vymanit z marginálního postavení, ale pozitivní kroky bohužel netrvaly dlouho. Prezident ztratil velkou část podpory na konci 60. let kvůli své snaze dohodnout se s APRA na vládě, a zejména pak z důvodu tajné smlouvy s Mezinárodní ropnou společností (IPC) (Roedl 2007: 221-224).

V první polovině 20. století se vytvářela hnutí zejména na socio-ekonomickém základě, kdy šlo nativním obyvatelům zejména o obhájení vlastní půdy a získání lepšího společenského postavení. Legitimitu hnutí často odvozovali od historické incké říše Tahuantinsuyu, kterou si často idealizovali a vzhlíželi k ní jako k bezchybnému vzoru soužití. Zmíněná hnutí by se dala rozdělit do dvou proudů. Jednak se vymezovala radikální uskupení, která byla napojena na levicové politické strany a v jejich programech často nechyběla revoluce, a pak zde existovaly umírněné skupiny, které bylo vidět zejména díky vydávaným periodikům. Veškerá hnutí však byla závislá na tažné síle zvenčí a nechala se zastupovat často neindigenními mluvčími.

2.2 Klíčové reformy ve 2. polovině 20. století

Na počátku 60. let získali venkovští *indígenas* možnost se organizovat díky vznikajícím vazbám na organizace ve městech a na levicové strany. První organizace vznikly hned v roce 1961 v Cuscu a Cajamarce a měly status rolnických organizací. Tyto struktury se začaly brzy slučovat a vytvářet plošnější organizace, aby mohly efektivněji využívat podpory státu. Například v roce 1963 vznikla jedna taková v Ayacuchu a o čtyři roky později již sloučila všechny podobné organizace v regionu pod jednu federaci. Další podobné federace vznikly například v regionech Pasco, Junín nebo Ancash. Tato mobilizace se neodehrávala zdola, ale byla kontrolovaná vládou jako částečná zemědělská reforma, do které v jednotlivých regionech zasahovala i armáda. Stát dosáhl svého cíle, když se mu tím podařilo zmírnit a neutralizovat mobilizaci hnutí rolníků. Pro stát bylo přednější předejít rolnickým nepokojům, proto se uchýlil k těmto preventivním opatřením (Thorp, Paredes 2011: 166-167).

V říjnu roku 1968 došlo k vojenskému převratu a do čela země se dostal generál Juan Velasco Alvarado. Téměř okamžitě byla vyhlášena Peruánská revoluce (*Revolución Peruana*), jejímž symbolem se stal Túpac Amaru II. Zákonem z roku 1975 začal být jazyk *quechua* považován za rovnocenný se španělštinou a byl zaveden do škol, i proto je tzv. systém dvojjazyčného vzdělávání (*Educación Bilingüe Intercultural EBI*) spojován právě s diktaturou Velasca Alvarada. Masivní mobilizaci rolníků, původních obyvatel i dělníků zajišťovaly regionální federace zaštitěné celonárodní organizací Systém národní pomoci a sociální mobilizace (*Sistema Nacional de Apoyo a la Movilización Social SINAMOS*).

Kromě pozvednutí jazyka *quechua* nebyl v rámci těchto reforem kladen žádný důraz na etnicitu obyvatel, naopak se měli všichni obyvatelé venkova (zejména v oblasti *sierry*) stát rolníky. Dopomoci jim k tomu měla radikální pozemková reforma. Zákon z roku 1969 *O agrární reformě* číslo 17716 tak nařizoval vyvlastnění pozemků větších než 150 ha na pobřeží a 65 ha v horách, které pak měly být přerozděleny lidem, kteří na té půdě skutečně pracovali. Indigenní komunity získaly 8 % vyvlastněných pozemků, 13 % připadlo jednotlivým drobným rolníkům, 14 % rolnickým společnostem a 65 % mělo být přerozděleno zemědělským družstvům. Většina půdy však nové vlastníky nezískala. V oblastech s největším počtem rolnických komunit došlo k vytvoření Sociálních zemědělských společností (*Sociedades Agrarias de Interés Social SAIS*), do kterých se rolníci (*campesinos*) sdružovali. *Campesinos* byli charakterizováni jako obyvatelé původně indigenního původu pocházející z venkovské oblasti. Od vytvořených organizací se většinou očekávalo řešení kolektivních problémů, zisk prostředků a zasazování se o rovnoprávnost (Thorp, Paredes 2011: 173-179).

V odvětví průmyslu došlo k zestátnění průmyslových podniků i těžby. Druhou část reformy, které často odporovaly těm původním, pak zahájil na základě dekretu dosazený prezident Francisco Morales Bermúdez. Velascovy zákony byly postupně rušeny programem Plán *Túpac Amaru*, firmy se částečně reprivatizovaly a některé pozemky zůstaly původním majitelům (Roedl 2007: 224-226).

Organizování *indígenas* do rolnických organizací za diktatury Velasca Alvarada jim přineslo garanci půdy a určité sociální výhody, ale zároveň šlo o jejich tzv. „společenské umrtvení“ Identita se přesunula z etnického základu na třídní/sociální. Většina původních obyvatel ze *sierry* převzala identitu mestice a zůstalo pouze několik etnických enkláv (Mainwaring, Bejarano, Leongómez 2006: 260-261). Pro indigenní obyvatele byly reformy přerozdělovací půdu velmi pozitivní, neboť tím získávali záruku využívání přírodních zdrojů, u kterých žili. Na druhou stranu změna statusu jim do budoucna přinesla komplikace v rámci legislativy, kdy nativní obyvatelé *sierry* ve své podstatě už v zákonech rolníky zůstali a také je pro ně obtížnější se identifikovat se svou etnickou kulturou. V porovnání s Amazonií, kde naprostá většina nativních obyvatel ovládá svůj rodný jazyk, je si vědoma příslušnosti k určitému etniku, může relativně nezávisle spravovat území komunit, a do tradiční kultury zde zasáhla pouze církev, v *sierře* takové pevné propojení chybí. Projevuje se to například také obtížnější mobilizací indigenních obyvatel *sierry* za vlastní práva.

V červenci 1979 došlo ke schválení nové ústavy, která mimo jiné zaručovala volební právo také negramotným obyvatelům, kteří jej mohli poprvé využít v prezidentských volbách 1980. Zvítězil v nich, před dvanácti lety sesazený, Fernando Belaúnde Terry za stranu *Acción Popular* (AP). V oblasti *sierry* mezitím vznikla odštěpením od komunistické strany maoistická guerrilla Světlá stezka (*Sendero Luminoso* SL) a prezident i místní indigenní obyvatelé se museli potýkat s touto teroristickou organizací (Zapata, Rojas 2013: 90). Počátkem 80. let se začala pomalu rozkládat rétorika *mestizaje*²⁵ a objevuje se diskurs multikulturalismu. Do peruánské legislativy však pronikl až téměř o 20 let později z důvodu fenoménu výše zmíněného *campesinado*. Počátkem 90. let se tyto myšlenky dostaly do jednání o ústavě. V této době začalo docházet k politizaci etnické identity původních obyvatel a k jejich kulturnímu obrození. Již v roce 2001 vznikl projekt pragmatického etnonacionalismu a neoindiánství Ollanty Humaly, který byl navržen jeho bratrem Antaurem Humalou. Tito tzv. *etnocaceristas* se odvolávali k andské utopii o Incích a vyzdvihovali indigenní rasu (Lomné 2014: 11-12).

²⁵ V rámci tzv. *mestizaje* se měli ideálně všichni nativní obyvatelé stát mestici a zařadit se do struktur homogenního státu, což znamenalo vzdát se své odlišné kultury a přijmout většinovou kulturu.

Za prezidenta Alana Garcíu Peréze ze strany APRA došlo ve 2. polovině 80. let k mírnému zlepšení ekonomické situace, avšak pouze na krátkou dobu, a válka státu s guerrillami se nadále zhoršovala. V roce 1990 panovalo stanné právo v celkem 56 provinciích ze 195, kde žila více než polovina populace Peru. Teroristické organizace se podařilo zlikvidovat až jeho nástupci Albertu Fujimorimu, jehož armáda zajala 12. září 1992 vůdce Světlé stezky Abimaela Guzmána (Roedl 2007: 227-230).

Alberto Fujimori byl zvolen díky změně volebních preferencí většiny Peruánců - *blancos*, *mesticů* a *indígenas*, kteří se s ním identifikovali na základě toho, že také pocházel z odlišného etnika (Roedl 2007: 230). Na jednu stranu se Fujimori snažil o centralizaci státu a prováděl intervence do ekonomiky nebo do systému vzdělávání, ale na druhou stranu za jeho mandátu došlo k mnoha vstřícným krokům vůči nativnímu obyvatelstvu. V rámci legislativy zůstalo postavení *indígenas* nezměněné, tedy v horách byli označováni za *comunidades campesinas* a v Amazonii za *comunidades nativas*, ale do nové (a zároveň současné) ústavy Peru z roku 1993 byl zakomponován multikulturní charakter státu. O rok později pak Peru ratifikovalo klíčový dokument pro nativní obyvatele - Konvenci 169 Mezinárodní organizace práce, kterou se stát zavazuje k respektování práv původních obyvatel, kteří žijí na jeho území.²⁶ Celkem zatím Konvenci 169 ratifikovalo 22 států (Convenio N° 169 de la OIT). Podrobněji budou tyto dokumenty rozebrány v následující kapitole.

Velmi nadějně se pro nativní obyvatele zpočátku prezentoval vítěz prezidentských voleb v roce 2000 Alejandro Toledo Marínque, poněvadž prohlašoval, že se stane prvním indiánem v moderních dějinách Peru, který stane v čele státu. Vláda A. Toleda se pokusila o decentralizaci státu, což se formálně podařilo, ale oficiálně nikdy nedošlo k transferu moci. Svým stylem vládnutí a vysokou mírou korupce však brzy své zastánce odradil. V roce 2005 na protest proti jeho vládě zinscenoval vůdce zmíněných *etnocaceristas* Antauro Humala se svým bratrem Ollantou Humalou přepadení policejní stanice v Andahuaylas (Roedl 2007: 230-231). Několikrát zmíněný Ollanta Humala prohrál ve volbách 2006 s opět kandidujícím Alanem Garcíou Perézem. Ve volbách pro následující období však Humala zvítězil a od roku 2011 až do 2016 je současným prezidentem peruánské republiky.

²⁶ Mezi tato práva patří například vzdělávání v rodném jazyce, praktikování vlastní kultury, vykonávání zvykového práva, pokud není v rozporu s legislativou státu (např. trest smrti, mučení, apod.), správa vlastního území a hospodaření se zdroji a dále pak právo na základní služby.

3. Legislativní a právní ukotvení indigenistických hnutí a organizací

Kapitola se zabývá ústavním vývojem státu a důsledky jednotlivých ústav a zákonů na původní obyvatelstvo Peru. Důraz je opět kladen do druhé poloviny 20. století, kdy vznikla dodnes platná ústava z roku 1993. Od této doby pak proběhlo několik pokusů ústavu ještě vylepšit (zejména pak ze strany indigenistických aktivistů), ale zatím žádný z nich nebyl úspěšný. V důsledku Konvence 169 Mezinárodní organizace práce vydalo Peru několik vstřícných zákonů vůči nativním obyvatelům, které budou v kapitole také zmíněny.

3.1 Postavení nativních obyvatel v legislativě

Ve 20. století bylo schváleno několik ústav²⁷, které se k indigenním či rolnickým komunitám stavěly různým způsobem. Postupně se vytrácel fenomén ideálu homogenního státu a s ním spojeného *mestizaje*²⁸, i přesto došlo v tomto období k výraznému úbytku indigenních komunit. První ústava minulého století byla schválena 18. ledna v roce 1920 za mandátu prezidenta Augusta B. Leguía, který byl známý svou populistickou podporou indigenních komunit. V článku 45 se hovoří o právním uznání indigenních komunit a garantuje jim práva spojená s jejich existencí. V článku 73 pak stojí, že stát je povinen poskytnout těmto komunitám právní ochranu, aby jim bylo umožněno rozvíjet se podle svých potřeb v duchu vlastní kultury. Jednalo se o vůbec první zákonné rozpoznání existence komunit na základě etnika a uznání vlastnictví jejich pozemků, které se nesměly stát předmětem obchodu (Robles Mendoza 2002: 61-63). V roce 1922 vznikla Národní rada pro indigenní rasu (*Patronato Nacional de Raza Indígena*), která původně měla s konečnou platností vyřešit rozdíly mezi *indígenas* a ostatní populací. O tři roky později došlo k zavedení Oficiálního registru peruánských komunit (*Registro Oficial de las Comunidades de la República*), do kterého měly povinnost se zapsat. Favre kritizuje tyto rolnické komunity, které se ztotožňují s názorem, že je třeba se identifikovat určitým způsobem, aby mohly lépe bojovat za své cíle. Jejich etnicita či ekonomicko-sociální status se tak stávají nástrojem pro dosahování jejich cílů. Favre tento jev zobecňuje na tvrzení, že moderní identita je silně „instrumentalizovaná“ a využívaná. Na druhou stranu, pokud komunity mají alespoň nějakou možnost změnit své postavení, neměly by pouze pasivně čekat (Favre 2007: 108-109).

²⁷ První ústavou ve 20. století, která se mimo jiné zabývala také postavením a právy nativních obyvatel, se stala ústava z roku 1920. Další pak pocházejí z let 1933 a 1979. Poslední stále platná ústava, jejíž znění ovlivnila změna v mezinárodním prostředí v náhledu na původní obyvatele, byla schválena v roce 1993 za vlády prezidenta Alberta Fujimoriho. Poslední pokusy o změnu ústavy proběhly v letech 2002 a 2003.

²⁸ Snaha o setření kulturních a rasových rozdílů, například prosazováním španělštiny jako jediného jazyka nebo katolicismu jako jediného náboženství. Kultura původních obyvatel, včetně jejich jazyků, byla považována za méněcennou.

V roce 1938 došlo ke zmodernizování systému a komunity byly zaznamenávány do Registru a statistiky komunit (*Registro y Estadística de las Comunidades*), kam uvádí řadu charakteristik - délku existence uskupení, počet obyvatel podle věku a pohlaví, jakými ekonomickými odvětvími se zabývají, počty a typy chovaných zvířat každého obyvatele, počet škol, plán pozemků - a přikládají žádost o uznání komunity (Robles Mendoza 2002: 70-71). Tato opatření byla zřejmě zavedena z důvodu stálé kontroly nad rolníky, předcházení jejich nepokojům, a s tím souvisejícím efektivním přerozdělováním státní pomoci. Ve stejném roce se také uskutečnila osmá Panamerická konference v Limě, kde si navzájem představitelé států vyměňovali zkušenosti ohledně tzv. „indiánského problému“ a vyzkoušených řešení. O dva roky později se uskutečnil kongres v mexickém Pátzcuaru, na kterém došlo k založení Interamerického Indigenistického Institutu (III), a opět byly rozebírány aplikace národních politik vzhledem k indigennímu obyvatelstvu. Indigenistický institut se stal speciální agendou Organizace amerických států (OEA). V roce 1946 Peru ratifikovalo konvenci stanovenou na kongresu²⁹ a došlo k rozvoji mnoha národních institutů (Favre 2007: 115-117). V 50. letech docházelo k přesunům části obyvatel z horských oblastí do úrodnější Amazonie - nejprve z regionu Puno a později Ayacucho, Apurimacu a Cusca, kde indigenní osídlení převažuje. Na konci 50. let ovlivnila vývoj nativních komunit Konvence 107 Mezinárodní organizace práce (ILO)³⁰ o indigenním osídlení. Tato konvence byla v roce 1989 nahrazena již zmiňovanou Konvencí 169 (Favre 2007: 118-120).

Nejvýraznější změna se odehrála za vlády generála Velasca Alvarada v roce 1969 se schválením zákona číslo 17716 *O agrární reformě*, která se pokusila vyřešit konflikt mezi komunitami a haciendami vyvlastněním pozemků a jejich navrácením původním držitelům. O rok později byla ratifikována další norma, která určovala status komunit, jež se začaly charakterizovat jako rolnické namísto indigenní (Robles Mendoza 2002: 8). Dokonce svátek 24. června *Día del Indio* byl změněn na *Día del campesino* (Zapata, Rojas 2013: 124). Snahou bylo sjednotit peruánské obyvatelstvo pod jednotnou kategorií a omezit vyčleňování indigenních komunit. Pro stát bylo jednodušší zabývat se pouze vylepšením socio-ekonomické situace a etnicita obyvatel se stala podřadnou. Zákon se v naprosté většině týkal *sierry*, kam spadlo 98 % komunit a v oblasti *selvy*, kde organizaci komplikovala horší přístupnost, a *costy*, kde obecně mnoho nativních komunit nežije, to byla pouze 2 %. Jediným ústupkem, který pomohl udržet část kultury, bylo prosazení *quechua* jako oficiálního jazyka (Lomné 2014: 76).

²⁹ V roce 1943 konvenci ratifikovaly státy Kolumbie, Ekvádor a Nikaragua; v roce 1944 Kostarika; 1945 Guatemala; 1946 Peru; 1947 Argentina; 1949 Bolívie a v roce 1952 Panama.

³⁰ Tato Konvence předcházela dodnes uznávanou Konvencí 169. Věnovala se původním obyvatelům a snažila se jim zajistit právo na území a možnost na něm pracovat a využívat jeho zdroje.

Amazonie měla v peruánské legislativě odlišný přístup, jejich obyvatel se týkal zákon číslo 20653 *O nativních komunitách a podpoře zemědělství v oblastech selvy* z roku 1974. O čtyři roky později vznikla Úmluva o amazonské spolupráci. Všechny tři regiony se později ještě navzájem vzdálily rozdílnými záležitostmi, které musely řešit. Na pobřeží probíhala ve velké míře privatizace pozemků, v Amazonii se obyvatelé primárně zabývali problémy spojenými s narkomafií, těžbou dřeva, ropy i zemního plynu a v oblasti And se potýkali s násilím terorismu (Robles Mendoza 2002: 18-19).

Dne 3. října byl vyhlášen *Plan Inca*, jehož cílem byla nezávislost země, hledání třetí cesty mezi kapitalismem a komunismem a homogenní charakter státu. Do konce mandátu Velasca Alvarada v roce 1975 byly prosazovány radikální reformy. Po něm následující generál Francisco Morales Bermudéz (1975–1980) se snažil naopak jeho reformy rušit a znovu privatizoval zestátněné podniky, atd. (Robles Mendoza 2002: 84-95). Veškeré indigenní komunity v oblasti *sierry* již v té době byly zaznamenány jako rolnické. Směr jejich vývoje převzaly do určité míry nově vzniklé organizace SAIS (*Sociedades Agrícolas de Interés Social*) nebo EPS (*Empresas de Propiedad Social*), zaměřující se na ekonomický rozvoj. Vše se pak snažil zaštitit Národní systém sociálního hnutí (SINAMOS). Bylo zakázáno dělat jakékoliv rozdíly mezi členy na základě rasy, pohlaví, vyznání, politické ideologie nebo sociálního statusu. Jednotlivé organizace spolu na různých úrovních spolupracovaly a vznikla tak hierarchie znázorněná v tabulce č. 1, již zaštiťovala Národní zemědělská konfederace (Robles Mendoza 2002: 104-106). Cílem těchto snah bylo vytvořit efektivní sociální politiku a zajistit tím i stabilní zemědělskou výrobu státu. Indigenní identita ustoupila do pozadí ekonomickým a sociálním zájmům. Vláda se také snažila o efektivní centralizaci státu a kontrolu všech jeho složek. Hierarchizace organizací umožňovala efektivní kontrolu a možnost případného zásahu.

Tab. č. 1: Hierarchie rolnických organizací v rámci reforem 70. let v Peru

Hierarchie rolnických organizací v 70. letech 20. století	
Stupeň	Organizace
Primer grado	Comunidades campesinas Sociedades Agrícolas de Interés Social Cooperativas Agrarias y Asociaciones Agrarias
Segundo grado	Ligas de valles
Tercer grado	Federaciones Agrarias
Cuarto grado	Confederación Nacional Agraria

Zdroj: Robles Mendoza 2002: 106

Nová ústava z roku 1979 ještě více zdůrazňovala rozdíl mezi *sierrou*, kde se používal termín rolnické komunity (*comunidades campesinas*) a *selvou*, kde se tyto nazývaly nativní komunity (*comunidades nativas*). V občanském zákoníku z roku 1984 jsou uvedeny obě skupiny jako tradiční organizace původních obyvatel, které jsou rovnocenné a mají právo na rozvoj a zlepšování svých podmínek. Za mandátu Alana García Peréze byl vydán zákon č. 24656 *O rolnických komunitách* zmiňující právo na komplexní rozvoj a nedělitelnost území, na kterém obyvatelé žijí, a dále uznání a respektování jejich stylu života, postupné budování demokratických institucí, autonomní organizace nebo společné užívání půdy a práce na ní. Do této doby také spadá založení Národního institutu pro rozvoj rolnických komunit (INDEC) a Národní fond pro rozvoj komunit (FONDEC). Komunity tak na úkor kulturní identifikace získaly řadu ekonomických výhod, kdy stát podporoval projekty na zajištění výživy, podpory zemědělství nebo zajištění přístupu k pitné vodě (Robles Mendoza 2002: 122, 128).

Mezi některými intelektuály panuje názor, že když nedošlo k úpravě znění zákonů ze 70. a 80. let, tak neexistují indigenní či nativní komunity a stát by měl teoreticky pokračovat v tomto diskursu.³¹ Další obhajují stanovisko, že rolnické komunity jsou pouze výplodem a fikcí zastánců indigenismu, kteří odmítají modernizaci země. Stále přetrvává problém identifikace a sebeidentifikace těchto uskupení. Například pod správu regionální vlády oblasti Huancavelica patří několik stovek komunit a pouze některé – Ancacara, Chopcca, Carcapata a Llillinta – se označují za indigenní či původní, zatímco ostatní preferují legálně používat status rolnické komunity³². Doposud nebyla vytvořena žádná uniformní kategorie, podle které by se komunity měly zařazovat, a proto každá spadá do kategorie dle svého výběru (*indígena* nebo *campesina*).

Za období mandátu prezidenta Fujimoriho (1990-2000) došlo k evidenci komunit *sierry* na Ministerstvu zemědělství a nadále fungoval Národní institut rolnických komunit (INDEC) nebo Regionální rozvojové korporace (CORDES). Do povinných registrů se zapisovalo čím dál více komunit, kdy některé vystoupily ze své izolace, a některé se rozhodly formálně zorganizovat a pokusit se změnit svoje postavení formální cestou. Na konci 20. století jejich počet čítal 5 660 zaregistrovaných celků. Ucelený vývoj mezi lety 1926 až 2000 je zaznamenán v tabulce č. 2 (Robles Mendoza 2002: 64-66).

³¹Tento názor byl získán na základě rozhovoru s úředníkem odboru plánování na radnici v Ayacucho Pedrem Huamaní, který má na starost terénní práci a přichází do styku s nativními komunitami regionu Ayacucho.

³²Informace o komunitách regionu Huancavelica poskytl Samuel Toralva Lázaro z odboru pro rolnické komunity a občanskou správu regionální vlády pro oblast Huancavelica. S komunitami má dlouholetou zkušenost a potvrdil viditelný pokrok a rozvoj zejména v oblasti spolupráce s místní vládou a úřady. Dnes se tamní komunity již tak neizolují a pomalu také pouští od tradičního *machismu* a tvrdých forem zvykového práva.

Tab. č. 2: Vývoj počtu zaregistrovaných komunit ve 20. století

Vývoj počtu zaregistrovaných komunit ve 20. století		
Dekáda	Nově zaregistrované komunity	Součet celkem
1926 - 1935	470	470
1936 - 1945	637	1107
1946 - 1955	292	1399
1956 - 1965	1660	3059
1966 - 1975	644	3703
1976 - 1985	909	4612
1986 - 1995	336	4948
1996 - 2000	712	5660

Zdroj: Robles Mendoza 2002: 64

Nejdůležitějším krokem peruánské vlády, s ohledem na nativní obyvatele, v tomto období bylo schválení nové ústavy dne 9. dubna 1993, která je platná dodnes. Peru se teoreticky stalo vícekulturním a multietnickým státem. Reálná změna však probíhá velmi pomalu. Hned v článku 2 se uvádí, že stát si uvědomuje a ochraňuje národní kulturní a etnickou pluralitu. Konkrétně se pak přímo komunit týkají zejména články 207 – legální potvrzení zákonné existence indigenních komunit, 208 – garance státu na soudržnost majetku komunit, 209 – nedotknutelnost tohoto majetku a 211 – ujištění státu o dodání pozemků indigenním komunitám, které jí mají nedostatek pro své užívání. Zavedení do praxe však trvalo mnohem déle (Lomné 2014: 78; Robles Mendoza 2002: 66-67).

Ve znění ústavy se odráží jednak diskurs přijímání faktu, že stát je tvořen obyvateli z různých kulturních prostředí a není homogenní jednotkou, dále pak vliv Konvence 169 Mezinárodní organizace práce (ILO), kterou Peru ratifikovalo o rok později (17. ledna 1994), a také účinek vzednutí nacionalismu po výročí 500 let od „objevení“ Ameriky (Robles Mendoza 2002: 64-66). Podpisem Konvence 169 se Peru zavázalo k respektování etnické a kulturní identity původních obyvatel. Konkrétně například článek 17 uvádí bilingvní vzdělávání a interkulturalitu nebo článek 149 možnost dodržování zvykového práva v indigenních a nativních komunitách. V některých komunitách k vlastní správě skutečně došlo a také začaly v komunitách vznikat školy, kde se vyučuje dvojjazyčně. Nejreálnější dopad je zatím vidět v právu komunit spravovat si vlastní území včetně jeho přírodního bohatství.

Při podrobnějším pohledu na současnou ústavu nalezneme v první kapitole článek 48 upravující užívání oficiálních jazyků. Oficiálním jazykem je španělština (*castellano*). Další jazyky se staly, vedle španělštiny, oficiálními v regionech, kde existoval určitý počet lidí

mluvících prosazovaným jazykem, nejčastěji *quechua* a *aymara*. Tento zákon byl upraven novelizací z roku 2011, kdy byl vydán a schválen zákon *O jazycích* číslo 29735, který podporuje užívání původních jazyků většiny nativních skupin žijících na území Peru. Tento zákon je reakcí na situaci, kdy v relativně krátkém časovém úseku zcela vymizelo 37 peruánských nativních jazyků a 21 jazykům hrozí podobný osud. Zákon hovoří o 47 jazycích (4 v oblasti And a 43 v oblasti Amazonie), které je možné oficiálně používat. V rámci komunit tak začaly vznikat bilingvní školy nejen pro děti hovořící *quechua* či *aymara*, ale vláda se snažila podpořit vznik takovýchto škol pro co nejvíce různých jazykových skupin. Od roku 2013 je zákon hojně prosazován Ministerstvem kultury a Ministerstvem školství. U příležitosti Týdne kulturní a jazykové diverzity byl tento zákon 27. května 2014 vydán Ministerstvem kultury v jazycích *aymara*, *quechua*, *ashaninka*, *awajún* a *shipibo*. Zajímavostí je, že byl zároveň přeložen do 27 různých dalších nativních jazyků (Ministerio de Cultura 2014).

V článku 89 sedmé kapitoly peruánské ústavy je dále potvrzena legální existence rolnických a nativních komunit (nikoliv pouze indigenních), které tímto existují legálně a mohou vystupovat jako právnické osoby. V rámci své autonomie se mohou volně sdružovat, společně pracovat, volně disponovat s půdou, kterou vlastní v ekonomickém i administrativním smyslu. Vlastnické právo na půdu se jim nedá odejmout. Článek 149 pak upravuje postavení autorit v komunitách. S pomocí *rondas campesinas*³³ mohou na svém území provádět výkonnou moc podle zvykového práva komunity, pokud neporušují žádné ze základních lidských práv (Ministerio de Justicia 2000a: 13).

Postavení nativních amazonských komunit je upraveno zákonem *O nativních komunitách a zemědělském rozvoji v oblasti selvy*, a proto je odlišné. Základními jednotkami jsou rodiny propojené do větších celků. Obyvatele jednotlivých komunit spojuje společný jazyk nebo dialekt, sociální a kulturní charakteristiky a užívání společného území s jádrovým nebo roztržitým osídlením (Ministerio de Justicia 2000a: 155).

Článek 143 upřesňuje charakteristiku rolnických a nativních komunit jako tradičních a stabilních organizací vytvořených původními obyvateli za účelem efektivnějšího rozvoje a využívání nabízených možností ve prospěch celé komunity. Článek 137 následující kapitoly pak doplňuje informace o rozsahu výkonné moci státu, která má možnost ovlivňovat úpravy ekonomiky i administrativy komunit, určovat povinnosti a práva jejich obyvatel a stanovovat normy pro jejich uznání, zápis, organizaci a fungování. V článku 139 je pak uvedena nutnost

³³ Složky komunity, které zde zastávají výkonnou moc. Mohou jednat podle zvykového práva, ale pouze pokud toto právo není v rozporu s právy člověka a občana.

zápisu každé komunity do oficiálního registru, kam uvádí svůj název, hlavní aktivity, adresy a data narození každého člena. Na základě tohoto katastru je jim přerozdělována případná pomoc a plánovány rozvojové projekty. Další kapitola v článku 29 rozvádí pomoc státu. Stát skrz kompetentní veřejné složky přináší do okrajových oblastí technickou podporu a snaží se komunity podpořit v zachování nebo obnovování přírodních zdrojů.³⁴ (Ministerio de Justicia 2000a: 15-16).

Dne 21. června 2000 vydal Sekretariát pro indigenní záležitosti (*Secretaria Técnica de Asuntos Indígenas SETAI*) Ministerstva podpory žen a lidského rozvoje (*Ministerio de Promoción de la Mujer y del Desarrollo Humano PROMUDEH*) rezoluci číslo 159, která potvrzuje respektování etnické identity a kultury indigenních, rolnických i nativních komunit. Rezolucí se zavázali brát na tyto aspekty ohled během aplikování rozvojových plánů, projektů a programů. Každá komunita má právo svobodně si určit formu organizace a rozhodnout se o svém vlastním rozvoji pomocí účasti na formování plánů nebo rozhodovacích procesech. Rezoluce dále zmiňuje právo na držení tradičních pozemků, vyjadřování se ve svém mateřském jazyce, na příslušnost k etnické skupině, na vlastní životní styl, dodržování zvyků i tradic a na vlastní kosmovizi. Zdůrazněna byla také zásada zákazu diskriminace na etnicko-kulturním základě, která je ovšem v Peru patrná dodnes (Robles Mendoza 2002: 201-205).

Reforma ústavy v roce 1993 mohla být odsouhlasena díky zákonu číslo 27600 *O reformě ústavy* 1993. Součástí poradního orgánu před vydáním ústavy byly také indigenní organizace AIDSEP a COPPIP. V roce 2003 proběhla indigenní rada o nové změně ústavy, které se zúčastnilo více než 200 delegátů zastupujících nativní komunity. Jejich cílem bylo zahrnout více indigenních práv do ústavy a rozšíření článků vyplývajících z Konvence 169 ILO. Sedmdesáti sedmi hlasy však byla tato úprava zamítnuta (COPPIP 2004: 1-2).

Současný prezident Ollanta Humala založil svou kampaň na zdůrazňování potřeby upevnit kořeny peruánských *indígenas* a jejich komunit (Thorp, Paredes 2011: 18). Za jeho mandátu byl schválen zákon číslo 29785 *O předchozí konzultaci* (*Ley de Consulta Previa*). V první řadě tento zákon znamenal upevnění ideového směru, který respektuje veškerá etnika na svém území. Tento pozitivní jev se začal rozvíjet na počátku druhé dekády 21. století, kdy bylo založeno Ministerstvo kultury s Vice-ministerstvem pro multikulturalitu, kde se schází 14 různých vice-ministrů a 6 zástupců z národních organizací.

³⁴ V současné době je v Peru velkým problémem nadužívání chemických hnojiv. Začíná se používat i v oblastech, kde se ještě do nedávna pěstovalo pouze tradičním způsobem. Proti tomuto se snaží bojovat ONG pomocí projektů zaměřených na ekologické zemědělství (Rozhovor: Arroyo Artica, Luis. Sub-director de Instituto de Desarrollo y Medio Ambiente (IDMA), Huanuco 2014).-

3.2 Mezinárodní úmluvy a vnější vlivy

Politika jednotlivých států má značný vliv na vztah mezi komunitami navzájem, může vytvářet prostředí podporující rivalitu nebo naopak spolupráci. Mezinárodní organizace a samotné komunity mohou situaci zhoršovat, spíše než snižovat mezi-etnické napětí a rivalitu (Sieder 2002: 238-239). Také globalizace a volný trh s sebou nepřináší pouze vyzdvihované nevýhody, ale také mnoho příležitostí. Některé komunity se například již zapojily do projektů ekologického zemědělství nebo *Fair Trade*, a také se snaží více využívat turistický potenciál míst (Webb 2011: 174). Projevy neoliberalismu nemusí venkovu uškodit, pokud by stát dodržoval zásady morální ekonomie. Zatím chybí efektivní kooperativní síť a propojení vizí jednotlivých komunit, aby bylo možné do budoucna uvažovat o moderních technologiích a ekonomickém rozvoji bez kulturního kolapsu. Prvním krokem však zůstává získat vliv na ekonomickém a politickém poli uvnitř státu (Webb 2011: 269). Podle článku 1 Mezinárodního paktu o ekonomických, sociálních a kulturních právech (*Pacto Internacional de Derechos Economicos, Sociales y Culturales*) mají všechny společenské skupiny právo na svobodné rozhodování. Rámecem tohoto práva se rozumí svobodné stanovení politických podmínek a zajištění ekonomického, sociálního a kulturního rozvoje (Ministerio de Justicia 2000b: 230).

Jako příklad nadnárodního vlivu může sloužit Světová banka, jež plánuje do budoucna zaměřením na zemědělství a zvýšení konkurenceschopnosti nativních obyvatel ve vysokohorských regionech. Pro tyto cíle je také třeba zvýšit produktivitu organizací a podpořit spolupráci mezinárodních rozvojových agentur a institucí (Inter-Americká rozvojová banka, Pan-Americká zdravotní organizace) (Sieder 2002: 244). Současný program Světové banky *Country Partnership Strategy* probíhá od roku 2012 a je naplánován až do roku 2016. Podporuje zejména vládní programy cílových zemí, které se zaměřují na zlepšení služeb, infrastruktury a konkurenceschopnosti. Mimo jiné má také specializované programy, které se věnují například rozvoji venkova, ochraně životního prostředí nebo boji s chudobou a nerovnými podmínkami. Konkrétně v Peru pak od roku 1947 proběhlo v 348 lokalitách několik stovek projektů zaměřených zejména na zemědělství, dopravu, energii a vodu. Od počátku mandátu prezidenta Ollanty Humaly bylo v Peru realizováno více než 80 projektů, jak ukazuje mapa v obrázku č. 2, a věnovaly se zejména vzdělávání. V rámci časového omezení mandátu současného prezidenta probíhá také 15 projektů spojených s indigenním obyvatelstvem. Všechny tyto projekty se věnují pouze zemědělské sféře, jak znázorňují mapy v obrázku č. 3 (World Bank 2015). Další 754 projektů pak v Peru realizovala a dále realizuje Interamerická rozvojová banka (Banco Interamericano de Desarrollo 2015).

Obr. č. 2: Mapa umístění projektů od roku 1947 do současnosti

Zdroj: World Bank /online 2015/. < <http://data.worldbank.org/country/peru> >

Obr. č. 3: Mapy umístění projektů za mandátu prezidenta Ollanty Humaly (2011-2016)
Mapa A) znázorňuje realizované projekty a mapa B) projekty pro indigenní obyvatele

Zdroj: World Bank /online 2015/. < <http://data.worldbank.org/country/peru> >

Nejvlivnějším počinem zůstává Konvence 169 ILO vydaná v roce 1989, které předcházela Konvence 107 ILO z roku 1957. Velký rozdíl mezi těmito dvěma dokumenty tvoří pojetí postavení indigenních obyvatel ve společnosti. Na rozdíl od všech předchozích trendů, nová konvence odmítá asimilační politiku a naopak se zasazuje o vytvoření nových konceptů. V rámci této konvence se také začal používat termín *pueblos indígenas*. Patnáct z dvaceti dvou zemí, které ratifikovaly tuto konvenci, leží v Latinské Americe. Nejprve tak učinilo Mexiko, v roce 1990, dále Kolumbie v roce 1991 nebo Bolívie v roce 1992. V Peru došlo k ratifikaci v roce 1994. Indigenní požadavky však byly vždy filtrovány přes státní agentury a vládní politiky.(Convenio N° 169 de la OIT).

3.3 Účast indigenních obyvatel na volbách

Peru se skládá z 25 regionů, z nichž každý má svou regionální vládu. Dále se člení na 180 provincií a ty pak ještě na 1 747 distriktů. Indigenní obyvatelé jsou zpravidla zapojení spíše do lokálních a regionálních voleb. I politické strany, které nejsou etnicky zaměřené, se snaží získat voliče z řad nativních obyvatel, využívají jejich symboly, formulují v kampaních jejich požadavky a mají na svých kandidátkách značný počet indigenních kandidátů. Samostatné politické etnické strany a významná hnutí v Peru zatím neexistují, jak popisuje Raúl Madrid ve svých dílech. Důvodů pro jejich absenci je několik a některé z nich budou rozebírány v další kapitole. Jedním z důvodů je specifický historický vývoj v Peru, kdy v období rozmachu etnopolulismu v sousedních státech byly peruánské komunity podřízeny centralizaci Alberta Fujimoriho, dalším důvodem pak může být značný rozdíl mezi komunitami v Amazonii a v Andách a v neposlední řadě je příčinou také nedostatečný sociální kapitál nutný pro organizaci za společné cíle. Chybí pak propojovací komunikační kanály, neexistuje ucelený dialog s vládními představiteli ani mezi lokálními indigenistickými politickými institucemi navzájem. Tím pádem ani není možné společně formulovat požadavky, diskutovat o problémech nebo navrhnout řešení pro nativní komunity. Indigenisté doufají ve zlepšení situace, poněvadž Viceministerstvo pro multikulturalitu, které spadá pod Ministerstvo kultury vytvořené v roce 2010, se snaží navazovat vztahy se zainteresovanými složkami a vytvářet tak potřebné kanály a vazby. Mimo konkrétní projekty pro komunity začíná spolupracovat systematicky nejprve s regionálními vládami, pak se chce zaměřit na vlády lokální a postupně se dostat k jednotlivým osadám a komunitám.³⁵ Volbám v souvislosti s indigenními obyvateli a jejich komunitami je podrobněji věnována druhá část následující kapitoly.

³⁵ Informace o současném stavu spolupráce komunit s vládami, o činnosti Ministerstva kultury a názory na organizaci komunit poskytl pracovník Ministerstva kultury Juan Francisco Chávez Ramirez.

V rámci třetí vlny demokratizace vznikly na konci 70. let v Latinské Americe nové institucionální příležitosti pro zapojení indigenních obyvatel do oficiální politické sféry. V Peru došlo v roce 1979 k uznání volebního práva negramotným obyvatelům, čímž mohli hlasovat také nativní obyvatelé, kteří byli ve většině případů oficiálně považováni za analfabety. Občanská válka, která vypukla o rok později, značně zbrzdila pozitivní vývoj (Mainwaring, Bejarano, Leongómez 2006: 266-267). Počty aktivně volících občanů narostly zejména v oblastech s vysokým poměrem indigenního osídlení. S volebním právem pro formálně negramotné by se dalo očekávat také navýšení nativních obyvatel v kongresu, čímž by došlo k navýšení rovnosti a více možnostem hájit své zájmy. K tomuto jevu však bohužel nedošlo, většinou chyběla informovanost a vhodní kandidáti. Došlo pouze k velmi umírněnému nárůstu nativních politiků v kongresu (Thorp, Paredes 2011: 80).

Ústavou z roku 1979 byl stanoven dvoukomorový kongres. V senátu zasedalo 60 senátorů a poslanecká sněmovna se skládala ze 180 poslanců. Voleni byli na pět let pomocí proporčního systému, kdy se senátoři volili v jednom celonárodním obvodu a poslanci v jednotlivých departamentech. Volby se konaly souběžně s prezidentskými. Ústava po převratu Fujimoriho z roku 1993 zavádí jednokomorový parlament se 120 členy, kteří byli voleni v jednom celonárodním obvodu. V roce 2001 byl tento systém změněn rozdělením na departamenty a vzniklo tak 20 volebních obvodů s proporčním systémem (Thorp, Paredes 2011: 79). Kabinet se skládá z 16 členů jmenovaných prezidentem. Poslední změna nastala 28. června 2011, kdy byl počet poslanců zvýšen na 130 (Congreso de la República del Perú 2014).

V roce 1997 došlo k prosazení zákona *O komunálních volbách*, ve kterém byla zahrnuta 25% kvóta pro ženy (v roce 2000 zvýšená na 30 %), 20% kvóta pro mladé lidi do 29 let a 15% kvóta pro nativní obyvatele na kandidátkách stran.³⁶ V roce 2002 se podařila spolupráce organizace CONAPA s prezidentem Alejandrem Toledem a došlo k prosazení zákona *O kvótách v regionálních volbách*. Zatím byly využity ve volbách 2006 a 2010. Cílem Vice-ministerstva pro multikulturalitu je rozšíření působnosti zákona *O kvótách* i na jednotlivé distrikty (Espinosa, Pajuelo 2014). Na rozdíl od genderových a věkových kvót, které platí ve volbách na všech úrovních, kvóty pro nativní obyvatele platí pouze pro volby do regionálních a provinciálních vlád. V rámci jednotlivých distriktů pak existují pouze výjimky určené Národní volební komisí, kde se tyto kvóty také mohou uplatnit. Tento krok je logický, vzhledem k malé rozloze distriktů a relativní homogenitě obyvatel uvnitř jejich hranic. Na úrovni provincií a

³⁶ Tyto kvóty se týkaly pouze nativních obyvatel v Amazonii a tzv. *pueblos originarios*. Kvóty pro andské rolnické komunity zavedla Národní volební komise (JNE) až v roce 2010.

ještě více regionů jsou již rozdíly značné. Na celonárodní úrovni fungovaly kandidátky také bez kvóty pro nativní obyvatele (Elecciones Perú 2014). Zákon *O kvótách* se mimo jiné nevztahuje také na volbu prezidenta regionální vlády ani na volbu starosty provincie, ale pouze na rady regionů a provincií (Villanueva 2012: 58, Trelles 2012: 19). Ve volbách 2016 byly použity kvóty pro volbu do národního kongresu a do Andského parlamentu (Clavijo Chipoco 2012: 3).

Kvóta 15 % se vztahuje pouze na podíl indigenních obyvatel na kandidátce, nikoliv na podíl osob, které skutečně získají křeslo. Za drobný nedostatek tohoto přístupu se považuje povinnost všech stran mít na kandidátce indigenní obyvatele, i když se indigenní otázkou vůbec nezabývají. V některých distriktech existuje doporučení, že by na kandidátkách měl být jeden příslušník nativního etnika, jeden mladý člověk a alespoň dvě ženy. Politické strany pak bohužel řeší tento požadavek připsáním mladé indigenní dívky na poslední místo v seznamu kandidátů nebo shánějí případné kandidáty bez rozmyslu na poslední chvíli. Některé politické strany pak vydávají za indigenní kandidáty i ty, kteří indiány nejsou (Trelles 2012: 19). Alternativou by mohl být například v Amazonii navrhovaný systém rotace předsednictví mezi sedmi různými komunitami nebo možnost hlasu starosty, který si vybírá svého nástupce podle jeho skutků (Espinosa, Pajuelo 2014).

Mezi lety 1983-2010 proběhlo devět lokálních voleb, během kterých získalo mandát 100 indigenních starostů, což znamená přibližně 10-12 starostů nativního původu v každých volbách. Zpravidla, pokud se k moci dostane indigenní starosta, tak se snaží využívat prostředky v souladu s komunitou, činit transparentní rozhodnutí a spolurozhodovat o věcech s dalšími indigenními představiteli (Davila Puño 2005: 47). Vyšší poměr hlasů pro indigenní starosty byl zaznamenán tradičně v Amazonii, kde se nachází více než 20 distriktů s absolutní většinou indigenních obyvatel a 100 distriktů, kde je jejich poměr na obyvatelstvu značný. V těchto oblastech však zároveň většinou chybí vazba amazonských *indigenas* s politickými stranami a také volební účast je omezená. Je to dáno vysokým počtem obyvatel, kteří nejsou zaregistrovaní nebo nemají doklady a také značnými finančními náklady na účast na volbách³⁷ (Trelles 2012: 19).

Většina zástupců nejvýraznějších peruánských indigenních a rolnických organizací (CCP, CNA, CONACAMI, AIDSESEP a INDEPA) se domnívá, že stávající nedostatečná reprezentace indigenního obyvatelstva je zapříčiněna volebním systémem a institucionálním

³⁷ Pokud je volič registrovaný, je jeho účast na volbách povinná. Při neúčasti platí finanční pokutu, která v Peru činí cca 75 solů (= cca 525 Kč). Pokud volič pobývá mimo místo trvalého bydliště nebo žije v těžko dostupné oblasti, často náklady na cestu, jídlo a případné ubytování převyšují tuto částku.

nastavením. Menšina se přiklání k názoru, že za stávající situací stojí pouze slabost indigenních hnutí a nedostatečná průbojnost jejich vůdců. Tyto organizace soustředí své aktivity do regionů s indigenní většinou. Jedním z navrhovaných řešení indigenistů je rozšíření zaměření i mimo svoji etnickou skupinu. Další návrh se pak týká navýšení systému kvót nebo lépe zavedení kvót na podíl získaných mandátů, namísto podílu kandidátů na listinách (Villanueva 2012: 63-64).

Podle výzkumů autora Villanuevy se nejvíce předsedů různých indigenních organizací přiklání k zavedení garantované reprezentace, v tomto případě zavedení kvót na získané mandáty pro indigenní představitele. Jiným důležitým faktorem je podněcování vyššího vzdělávání nativních obyvatel, díky kterému by pak získali širší rozhled a snazší vstup do veřejné sféry. Za další klíčový problém se považuje nedostatečná komunikace a spolupráce mezi zmíněnými skupinami. S tímto souvisí také nutnost vybudování komunikačních kanálů nejen mezi organizacemi navzájem, ale zejména mezi organizacemi a komunitami a na druhou stranu pak mezi organizacemi a státem. Někteří zástupci také uznávají, že je třeba povzbudit důvěru indigenních obyvatel ve své zástupce a také omezit rivalitu mezi jednotlivými hnutími a jejich vůdci (Villanueva 2012: 67). Na tradiční politické strany nahlíží indigenní organizace stále s nedůvěrou a nepovažují je za cestu k úspěchu. Z amazonských hnutí má například AIDSESEP zkušenost s politickou stranou MIAP, za kterou nominovalo své členy a nehodnotí tuto zkušenost pozitivně. V andské oblasti stále panují skepse a obavy po zkušenostech se *Sendero Luminoso* a *Fuerzas Armadas*. Na druhou stranu však komunity uznávají, že politické strany tvoří v jistém slova smyslu přirozenou cestu k dosažení cílů těchto organizací (Villanueva 2012: 65-66).

Za současné úpravy volebního systému mohou desítky kandidátů usilovat o mandát v obvodech, které mají pouze několik málo tisíc voličů a vítězové na lokální úrovni málokdy překonají hranici 20 % hlasů, protože kandidují za slabé a roztržité strany. Pokud kandiduje do voleb občan z místní komunity, je většinou nucen vybrat si mezi některou ze stávajících tradičních politických stran nebo nově vzniklým nestabilním lokálním uskupením. Mezi voliči funguje vysoká míra volatility, což je také tímto zapříčiněno. Zatím všechny po sobě jdoucí regionální volby měly naprosto odlišné výsledky pro jednotlivé politické strany (Fernández, Asensio 2014: 258-259). Příklady úspěšných lokálních stran mohou být například *Frente Popular Llapanchik* nebo *Movimiento Macrorregional Todas las Sangres*, obě z regionu Apurímac. V regionu Andahuaylas to pak byly, kromě výše zmíněných, *Movimiento Popular Kallpa* nebo *Movimiento de Integración Kechwa Apurimac* (Pajuelo Teves 2006: 109-112).

4. Analýza současných indigenistických hnutí a organizací

Politickou moc obyvatelé Peru spojují a personalizují s prezidentem republiky, představiteli regionálních vlád a na lokální úrovni se starosty. Do funkcí se však, i přes četné snahy současnou situaci změnit, dostávají většinou kandidáti z řad *blancos* nebo *mesticů*. V těchto zažitých stereotypch je pak obtížné přijmout indigenisty prosazovaný ideální model, v rámci kterého se nativní obyvatelé reprezentují sami, a indigenní organizace mají reálnou moc (Webb 2011: 156). Zatím nefunguje dlouhodobá a efektivní reprezentace na žádné z uvedených úrovní. Na druhou stranu se indigenistickým hnutím z různých latinskoamerických zemí podařilo v posledních desetiletích dostat z původních pouličních protestů a blokád v počátcích až na současná mezinárodní fóra. Konkrétně v Peru pak došlo k prosazení bilingvního vzdělávání, obhájení si územních nároků nebo možnosti samosprávy komunitních oblastí. Stále ještě chybí mechanismy, aby tato hnutí získala dostatek hlasů pro své zvolení, nebo aby mohli být představitelé obsazeni do funkcí. Ti, kterým se to podaří, pak většinou nemají dostatečnou převahu, aby dokázali prosazovat své zájmy (Mainwaring, Bejarano, Leongómez 2006: 274-280). Kapitola nejprve pojednává o aktivitách současných komunit a indigenistických hnutí a následně se zaměřuje na rozbor aktivity a spolupráce mezi komunitami, organizacemi a vládami. Poslední část se okrajově věnuje volební účasti nativních obyvatel, zapojení lokálních hnutí do volebního procesu a souvisejícím změnám.

Vůdci indigenních organizací se snaží napomáhat znovuobnovení kulturní identity, spolupracovat a reprezentovat na úrovni co možná největšího území, což je velmi obtížné vzhledem k vysoké různorodosti jednotlivých etnik, a proto je třeba podstupovat kompromisy v podobě hledání společné spojující identity a normativní formy reprezentace. Další kompromisy se pak týkají řešení ekonomické situace komunit a hnutí. Výjimkou nebývá spolupráce s ropnými společnostmi. Etnické organizace tak získají prostředky na své aktivity a zároveň se tak předchází vyhroceným konfliktům, poněvadž ústupkem povolí firmám těžbu na svém území. Jako konkrétní příklad může být uveden kontrakt kandidáta na prezidenta v roce 2011 a současného předsedy organizace AIDSESEP Alberta Pizanga, jehož aktivity sponzoroval od roku 2012 Petrobras (Lomné 2014: 30-35). Příklad Alberta Pizanga také ilustruje prozatímní nutnost indigenních kandidátů volit si mezi zavedenými stranami, za které bude kandidovat. Již od roku 2008 se představitelé snažili přetvořit AIDSESEP v politickou stranu. Tento pokus nebyl úspěšný, proto bylo nutné najít jinou alternativu. Pizango zvolil politickou stranu *Alianza para la Alternativa de la Humanidad* APHU.

4.1 Aktivní vzestup peruánských etnik

Indigenní komunity (*pueblos indígenas*), které jsou právně stanoveny od roku 1993, jsou pokračováním osídlení, které existovalo na území současného státu či regionu ještě před španělskou conquistou. Zachovávají si své instituce, ekonomiku, kulturu i politiku. Rolnické komunity (*comunidades campesinas*) jsou integrované skupiny rodin, které obývají půdu po svých předcích. Mají společné ekonomické, sociální i kulturní vazby. Společně pracují v zemědělství a existuje mezi nimi systém vzájemné podpory. Nativní komunity (*comunidades nativas*) jsou kmenové skupiny, které žijí v oblasti *selvy* a přilehlém okolí. Mají společný jazyk nebo dialekt, kulturní i sociální charakter a obývají společné území (Robles Mendoza 2002: 206-207). Jak již bylo zmíněno, většinová populace na tyto oblasti nahlíží jako na zaostalé a nepřiliš civilizované (Cuelto, Lerner 2011: 29).

V sousedních státech Ekvádoru a Bolívii došlo k proměně indigenistických hnutí v politické aktéry. V Peru tento proces nenastal nebo pouze ve velmi omezené míře (regionální hnutí nebo pokus o transformaci AIDSESEP). Postupně nastávají určité změny, například ve vzniku nových organizací, sociálních hnutí a větší otevřenosti řešit etnické problémy, ale dosud na sebe neupozornilo žádné hnutí, které by dokázalo rozšířit svůj politický vliv na celý stát. Jak již bylo zmíněno, situaci komplikuje neexistence účinných komunikačních kanálů pro širší reprezentování požadavků indigenní populace. Od roku 1990 dochází k pokusům o zpolitizování peruánských indigenních obyvatel. Tyto snahy jsou však vždy iniciované „shora“ a nikoliv „zdola“. Existují také názory, že původní obyvatelé jsou do své aktivní účasti nuceni. Podle Máchy je také snadnější takto vytvořené organizace kontrolovat státem. Od roku 2002, kdy byly stanoveny regionální vlády, teoreticky začalo rozšiřování regionalizace a decentralizace státu, což také napomáhá komunitám k získání větší moci. Změny mají různorodé důsledky. Zvyšuje se míra latentního napětí, roste počet konfliktů podpořený novými mechanismy aktivní účasti na politice a projevuje se také nedostatečnost reforem orientovaných na zjednodušení a zlepšení reprezentace indigenních obyvatel v Peru (Trelles 2012: 14-16).

Podle Ramona Pajuela rozdílnost kultury zůstává zatím na veřejné scéně velmi marginalizována a pouze indigenní organizace se spolu s hnutími snaží fungovat jako prostředník mezi státem a původními obyvateli. Do 90. let se tato hnutí vyznačovala spíše protesty a stávkami než snahou o vstup do politické sféry. Až se vstřícnější legislativou a decentralizací státu se tyto obyvatelé mohli začít prosazovat také v oficiální politice, zejména na regionální a lokální úrovni (Assies 2009: 103). Obecně zatím převažuje nedůvěra v současný politický systém a efektivita reprezentace je omezená (Villanueva 2012: 47-48). V

roce 2012 proběhl průzkum Národní volební komise (JNE) v rámci programu Informovaný hlas (*Programa Voto Informado*), který se zaměřoval na problematiku politické reprezentace nativních obyvatel. Cílem výzkumu bylo také zjistit, zda jsou preference a volební chování indigenních voličů skutečně tak odlišné od preferencí neindigenních voličů, a zda je vůbec nutné vymezovat tuto složku obyvatel do zvláštní volební kategorie (Aragón 2012: 11-12).

Ve volbách na lokální úrovni zvýhodňuje kandidáty menších politických stran systém relativní většiny, kdy i s poměrně nízkým podílem hlasů mohou být zvoleni na post starosty. V souvislosti s vysokou mírou volatility indigenních voličů starostové v drtivé většině případů nebývají znovuzvoleni. S tímto souvisí i problém udržitelnosti projektů, které se uskutečňují ve spolupráci s radnicí, nebo je naplňuje radnice sama. Každý starosta má jiné plány, vize a cíle, proto se vždy s koncem volebního období změní politické směřování. Stabilnější bývá většinou rozvojová práce jednotlivých ONG v regionu, poněvadž jejich projekty mívají dlouhodobější charakter.³⁸ Lokální mikropolitika nabývá čím dál větší míry důležitosti. Úspěšné koalice vyjednávají transformaci podmínek za pomoci externích faktorů v rámci vnitřní institucionální změny (Fernández, Asensio 2014: 260-262).

Aktivita samotných komunit je vítaná, ale naráží na mnoho problémů. Obyvatelé nemají informace o možnostech a radnice, pod které spadají, se často potýkají s nedostatkem ekonomických prostředků. V přerozdělování financí existuje znatelný rozdíl mezi radnicemi i regionálními vládami v *sierrě* a *selvě*. Podle předsedy shipibské komunity San Francisco Richarda Ocavano Cunapy například radnice v Pucallpě uvítá jakékoliv projekty ze strany nativních obyvatel, které mají smysl, a podpoří je. Místní obyvatelé však zatím využívají státní programy a projekty ONG, které se většinou prezentují v konkrétních komunitách.³⁹ V Amazonských oblastech s vysokým podílem nativního obyvatelstva bývají pravidlem zastupitelské kanceláře pro indigenní populaci (například v Pucallpě nebo cusqueňském San Franciscu). Na radnicích a v regionálních vládách v *sierrě* spadá agenda indigenních a rolnických komunit většinou pod sociální odbor nebo odbor rozvoje. Pracovníci je mají spojeny s projekty pro nejchudší obyvatele (například program zaměřený na výživu v oblasti Huanuco). Tyto radnice by byly spíše ochotny spolupracovat s nějakou externí organizací, poněvadž jim schází finance.

³⁸ Informace o působení nevládních organizací a o fungování projektů řízených radnicí poskytl předseda organizace IDMA (Instituto de Desarrollo y Medio Ambiente) Luis Arroya Artica působící v oblasti Huanuco.

³⁹ Informace o fungování komunit v *selvě*, reprezentaci nativních obyvatel a jejich zapojování do projektů poskytl předseda komunity San Francisco, která spadá pod radnici v Pucallpě.

Struktury indigenních hnutí nejsou zatím pevně institucionalizovány a nemají dostatečné ekonomické prostředky. V jednáních upřednostňují přímý kontakt s výkonnou mocí regionálních vlád a lokálních radnic. V čele těchto hnutí ve většině případů stojí uznávané autority, legitimní v očích všech členů, které však mají moc pouze na velmi omezeném území. V rámci peruánského indigenismu chybí jedna nebo několik vůdčích postav, které by vystupovaly na celonárodní (nebo alespoň více-regionální) úrovni a formulovaly požadavky většiny lokálních hnutí. Politická reprezentace by jistě byla snadnější, pokud by se jednotlivci náležící k nativní složce obyvatel mohli identifikovat s konkrétní politickou stranou a považovat ji za prostředníka lobujícího za jejich požadavky. Až do dnešních dní však žádná z existujících stran nebyla schopná sjednotit požadavky sociálních hnutí na základě jejich návrhů. Situaci ilustruje výrok Alberta Pizanga, současného prezidenta organizace AIDSESEP, kdy prohlásil, že se nativní obyvatelé nikdy necítili reprezentovaní. V některých odlehlých a nedostupných částech země nemají zastoupení žádné politické strany, jako například v Datem del Marañón, Macusani, Bagua, Chala nebo Cotahuasi (Cuelto, Lerner 2011: 178-179).

Situaci by podle Webba vyřešil zrod důvěryhodné tradicionalistické strany, která by vzešla z podobného prostředí venkova, kde dosud vznikají pouze slabé, personalistické a roztržité strany nebo hnutí. Pokud by měla podporu většiny rolnických a indigenních voličů, podařilo by se jí získat jednu třetinu politického spektra nebo i mnohem více při oslovení potenciálních voličů (indigenních imigrantů) ve městech. Kdyby se takové straně podařilo uspět i na celonárodní úrovni, mohla by dotáhnout do konce důležité reformy a opírat se o legitimitu a podporu občanské společnosti. Za předpokladu, že by skutečně dokázala přinést na venkov změnu, dlouhodobá podpora stálého voličstva by byla zajištěná. Nemusela by mít nezbytně absolutní většinu, ale stačil by nezbytný podíl hlasů pro vliv na celostátní politiku a prosazení si expanze projektů do venkovských oblastí. Takováto strana by se pak měla zaměřit na zlepšení právního mechanismu, díky kterému by tradiční komunity mohly prosazovat své zájmy a hodnoty (Webb 2011: 258-260). Decentralizace státu, která by dala větší moc komunitám, by napomohla efektivnějšímu výběru vůdců, kteří by byli schopni rozvíjet svěřená teritoria. Jak již bylo zmíněno, decentralizace státu proběhla pouze formálně v roce 2002, ale faktická moc je stále centralizována, a proces změny je velmi zdlouhavý. Ambiciózní indigenní obyvatelé s politickými schopnostmi mají však tendenci se od své komunity spíše vzdalovat, než se zasazovat za její zájmy (Webb 2011: 262). Další důvody, které komplikují uskutečnění tohoto ideálního modelu, jsou rozebírány dále v této kapitole.

Indigenní a rolnické komunity také často oslabuje, že nejednají v rámci vzájemné solidarity. Administrativní rozdělení Peru je poměrně rozdrobeno a soubory komunit většinou přesahují oficiální hranice regionů nebo distriktů (například široký rozsah národů Chopcca či Quispicanchi v regionu Huancavelica). Základní jednotkou těchto nativních obyvatel však není komunita, ale zůstává jí rodina. ONG a regionální i centrální vlády plánují své projekty tak, aby z nich měly prospěch celé komunity nebo soubory komunit, ale v uvádění do praxe se členové komunity nicméně snaží prosazovat spíše svoji (širokou) rodinu, čímž pak vzniká určitá rivalita a občas i nechuť k další spolupráci. Tento problém se objevuje zejména u komunit v oblasti *sierry*. Jak již bylo zmíněno, radnice v některých lokalitách *sierry* nemají kapacity, aby se mohly speciálně věnovat indigenní otázce na svém území. Nativní obyvatelé jsou tak většinou zahrnuti pod odbory, zabývajícími se výživou, vzděláváním a sociálními otázkami, i když je článek 2 zákona *O radnicích* charakterizuje jako orgány místní vlády, které reprezentují vůli místního lidu (Ministerio de Justicia 2000a: 37).

V celonárodním měřítku jsou úspěchy nativních obyvatel velmi omezené, i přesto se však některým podařilo prosadit se v kongresu. V období 2006–2011 se podařilo získat mandát třem ženám indigenního původu z oblasti *sierry* (Juana Huancahuari, María Sumire a Hilaria Supa). V současném volebním období 2011-2016 byli zvoleni dva zástupci z oblasti *sierry*, kteří se identifikují jako *indígenas*, a jeden z oblasti Amazonie (Villanueva 2012: 59). V takto malých počtech však není možné zastupovat svoji etnickou skupinu a prosazovat proindigenní zájmy. Například ve volbách 2001 bylo na kandidátce strany Alejandra Toleda *Perú Posible* (PP) 38 % kandidátů s indigenním jménem a za stranu *Renacimiento Andino* (RA) bylo uvedeno 24 % indigenních kandidátů. Nejméně kandidátů s indigenním jménem na svých kandidátkách uvedly pravicové politické strany. Například *Acción Popular* (AP) měla 9 % takových kandidátů nebo *Unidad Nacional* (UN) pouze 8 % osob s indigenním jménem (Thorp, Paredes 2011: 78-79). V následujících volbách do kongresu roku 2006 se indigenní jména spíše objevovala na kandidátkách malých a nových stran a celkově získali méně než 1 % hlasů. Například za stranu APRA kandidovalo celkem 6 % lidí s indigenním jménem, za *Agrupación de Ollanta Humala* 13 % nebo za *Frente de Centro* 17 % (Thorp, Paredes 2011: 80). Stejný trend se ukázal i v místních a regionálních volbách.

V souvislosti se ženami indigenního původu je situace ještě o poznání horší. V některých tradičních oblastech stále ještě funguje *machismus* a ženy nemají žádná práva ani v komunitě, natož na regionální či celostátní úrovni. Velmi známými se proto staly Hilaria Supa a María Sumire, které byly zvoleny do kongresu pro volební období 2006 – 2011.

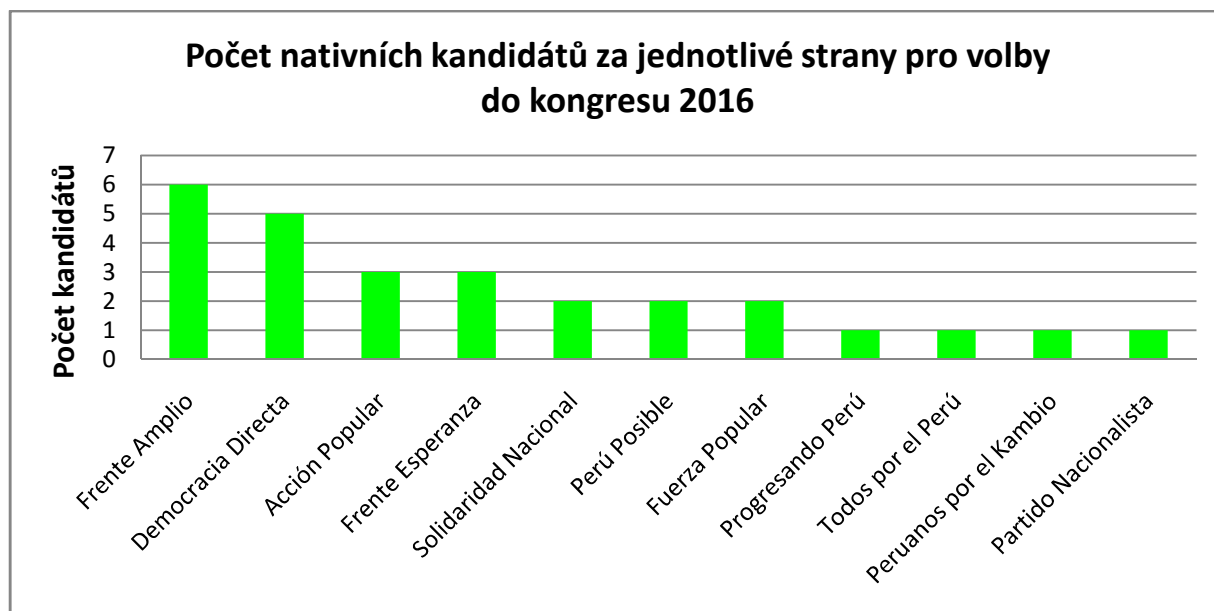
Nejenže se v kongresu snažily prosazovat práva indigenních obyvatel, ale také lobovaly za zavedení *quechua* jako jednacím jazyka v kongresu. Ve svém rodném jazyce také skládaly přísahu do kongresu. U ostatních kongresmanů se však nesetkaly s pochopením. Jejich odpůrci citovali článek 48 ústavy, který indigenní jazyky označuje za oficiální v místě, kde převládá počet rodilých mluvčích daného jazyka, a to v Limě není. Také byly kritizovány za nošení tradičního oblečení na jednání kongresu. María Sumire se i nadále angažuje v pro-indigenních aktivitách. Jeden čas vedla Asociaci andských žen (*Asociación de Mujeres Andinas AMA*) a podporuje také myšlenku větší míry decentralizace státu, aby se místní vlády mohly efektivněji zaměřit na rozvoj chudých komunit v jihoperuánských Andách, odkud Sumire pochází. Hilaria Supa se přesunula po skončení svého mandátu do mezinárodní politiky a působí jako zástupkyně peruánského státu v Andském společenství národů (*Comunidad Andina CAN*). Mimo jiné je také členkou několika indigenních ženských organizací a zapojila se do několika alfabetizačních programů (Thorp, Paredes 2011: 83). Postavení žen v Peru, zejména těch z tradičních komunit, je dalším velkým tématem, které však přesahuje rámec této práce. K jednomu z nejvýraznějších zlepšení zatím došlo po zavedení 25% a později 30% volební kvóty pro ženy. Tyto jim zajišťují alespoň nějakou politickou reprezentaci a rovnoprávnost, ale ne rovnocennost. Ženy, které mají v Peru politickou či společenskou váhu, v převážné většině pochází z privilegovaných skupin společnosti. Úspěch zmiňovaných žen v kongresu a na mezinárodní úrovni by neměl zapadnout, a v ideálním případě by měly následovat další obdobné příklady.

Na celonárodní úrovni zůstávají úspěchy nativních obyvatel sporadické. Mimo voleb do kongresu se několik indigenních kandidátů ucházelo také o post prezidenta republiky, nicméně neúspěšně. V prezidentských volbách 2011 kandidoval vůdce organizace AIDSESEP Alberto Pizango Chota z etnické skupiny Shawi, ale nepodařilo se mu prosadit (Lomné 2014: 15-21). Další prezidentské volby jsou v Peru naplánovány na rok 2016. Účast na těchto volbách zatím potvrdilo šest kandidátů, mezi které patří Alan García, Pedro Pablo Kuczynski, César Acuña, Alejandro Toledo, Keiko Fujimori a Miguel Hilario Escobar. Poslední zmiňovaný by mohl pro nativní obyvatele představovat určitou naději, neboť tento neúspěšný kandidát z roku 2011, který se bude ucházet o mandát za stranu *Progresando*, pochází z etnické skupiny Shipibonibo a považuje sám sebe za představitele *indigenas* (Vásques 2015). Tento fakt mu však automaticky nezaručuje podporu nativních obyvatel, která záleží na mnoha dalších faktorech - volebním programu, formě kampaně, dosavadní činnosti nebo schopnosti rozšířit informace mezi své potenciální voliče a motivovat je k jednotnému postupu.

Prozatím nejaktuálnější a indigenními organizacemi reflektovaná je účast nativních obyvatel ve volbách do kongresu nebo do Andského parlamentu, a dále zvolení peruánské vůdkyně indigenistického hnutí *quechuánského* původu do Permanentního fóra pro indigenní otázky pod OSN. Tarcila Rivera Zea získala funkci společně s Jesúsem Guadalupe, který je prezidentem Rady pro rozvoj indigenních komunit v Mexiku, a do jejího působení vkládají etnické organizace velké naděje (Diario Las Americas 2016).

Volby do peruánského kongresu etnické organizace naopak hodnotí spíše negativně, poněvadž se o křeslo v národním kongresu ucházelo méně než 30 indigenních kandidátů. Pokud vezmeme v úvahu, že tito kandidáti vyvstali z vrstvy, která čítá okolo 6 milionů obyvatel, jde o velmi zanedbatelné číslo. Konkrétně bylo na kandidátní listiny zapsáno celkem 27 nativních obyvatel z různých etnických komunit osmi regionů, kteří kandidovali za rozličné strany. Za stranu *Frente Amplio* to bylo šest kandidátů, za stranu *Democracia Directa* pět kandidátů, za strany *Acción Popular* a *Frente Esperanza* po třech kandidátech, za koalici *Solidaridad Nacional - Unión por Perú, Perú Posible* a *Fuerza Popular* po dvou kandidátech a nakonec strany *Progresando Perú, Todos por el Perú, Peruanos por el Cambio* a *Partido Nacionalista* vždy po jednom indigenním kandidátovi. Poměr kandidátů je názorněji zobrazen v grafu č. 6. Šestnáct z těchto kandidátů byli muži a jedenáct potom ženy (CHIRAPAQ 2016).

Graf č. 6: Počet nativních kandidátů za jednotlivé strany pro volby do kongresu 2016

Zpracováno podle: <http://www.chirapaq.org.pe/noticias/menos-de-treinta-indigenas-postulan-al-congreso-y-al-parlamento-andino>

4.2 Analýza regionálních a lokálních organizací

Jednou z hlavních příčin současných problémů indigenních obyvatel je vysoká míra pasivity. Pasivní čekání na projekt radnice nebo místní vlády, pasivní očekávání, kdo se ujme mobilizace komunity, nebo pasivní doufání ve vytvoření politické organizace, která by je reprezentovala. Dochází k postupnému zlepšování, a tato charakteristika již neplatí plošně pro všechny distrikty. Například v oblasti cca 80 komunit Quispicanchi (Cusco) se rozhodli pro účast vlastní organizace ve volbách, nespolehali pouze na stávající autority a vítězství několika indigenních starostů v lokálních volbách by mohlo naznačovat krok k pozitivnějšímu vnímání komunit i nativních obyvatel. Posun k větší aktivitě je znatelný také postupným přecházením z exogenního rozvojového přístupu na endogenní, což znamená, že do řízení rozvojového plánu komunit už nejsou dosazováni pouze lidé zvnějšku, ale rozhodující slovo mají přímo lidé z komunity nebo dokonce přichází s projekty vlastními. Změny se neodehrávají v rychlém sledu, nýbrž jde o dlouhodobé, zatím nedokončené, politické, ekonomické, sociální a ideologické procesy. Největší rozdíl je vidět v porovnání období agrární reformy Velasca Alvarada se situací v současnosti (Fernández, Asensio 2014: 240). Velmi důležitou roli hraje také geografická dostupnost či naopak izolovanost, která se odráží také v ekonomice jednotlivých sídel a nahlížení na ně. Komunity blízko města mívají větší kontakt se společností ve městě, probíhá zde vzájemná interakce, a tím pádem i výměna idejí, informací i projektů. Komunity mimo dosah města tyto možnosti nemají. Často také chybí důvěra lidí z centrálních oblastí k takovýmto vzdáleným komunitám (Webb 2011: 25).

Komunity by měly být chráněny před tradičním útlakem ze strany státu a každý člen komunity by měl mít nárok na rovnou ekonomickou i právní ochranu. Jako tzv. sociální pojistka v neoliberálním státě funguje právě sociální kapitál, který se může konstruovat i prohlubovat formou projektů zvenčí nebo zevnitř (Martí i Puig 2007: 20-35). Pro společný užitek komunit jsou klíčové reciprocita, solidarita, důvěra a morální ekonomie. V souvislosti s Putnamovou teorií se sociální kapitál kumuluje spíše uvnitř komunit než mezi nimi navzájem. Komunita drží pohromadě také díky solidaritě, kdy se společně brání marginalizaci a rasismu (Martí i Puig 2007: 35-39). Otázkou však zůstává, nakolik jsou tyto hrozby motivující k opravdu pevnému sjednocení a mobilizaci. Jak již bylo zmíněno, stále převažuje podpora komunit projekty a organizacemi zvnějšku. Nejúspěšnější bývají projekty zaměřené na lidská práva, právo na vlastní území, právo na využívání zdrojů, vícekulturní vzdělávání, účast na rozhodování o vlastních záležitostech, diverzifikace produkce nebo technická podpora. Indigenní obyvatelé bez vzdělání představují nevyužitý lidský kapitál (Martí i Puig 2007: 43).

4.2.1 Organizace a komunity v oblasti selvy

Pro nativní obyvatele v Amazonii platila v moderních dějinách státu drobně odlišná legislativa než pro *indígenas* v andské části země. Vývoj rozdílného přístupu je nastíněn v kapitole 3 této práce. *Selva* se vyznačuje vysokou rozmanitostí indigenních komunit, které jsou často hradbou pralesa izolovány mnohem citelněji než komunity v odlehlých horských oblastech. V tabulce č. 3 jsou uvedeny počty rozpoznávaných komunit v jednotlivých regionech selvy. V tabulce je možné vidět i regiony, které spadají drtivou většinou svého území do *sierry* (Ayacucho, Huanuco, Cusco), nicméně i do těchto celků, alespoň okrajově, zasahuje biotop pralesa. Etnikum převažující v těchto regionech se nazývá *Asháninkas*. Za určitou nevýhodu komunit ve zmíněných celcích by se dalo považovat jejich zařazení pod regionální vlády a radnice distriktů, které se potýkají s problémy typickými pro *sierru* - není zde dostatek financí na podporu komunit a na úřadech často neexistují zastupitelské kanceláře pro nativní obyvatele.⁴⁰ V ostatních částech platí za nejpočetnější etnické skupiny *Shipibo* a *Awajún*. Více než jedna třetina komunit žije v okrajovém regionu Loreto, sousedícím s Brazílií a Kolumbií. Poměr rozložení jednotlivých komunit je ilustrován v grafu č. 7., kde je mimo jiné názorně vidět rovnoměrné rozdělení komunit v dalších regionech Amazonie (Ucayali, Amazonas, Junín). Veškeré komunity jsou zaregistrovány v databázi ministerstva kultury a mimo nevládní organizace se s nimi snaží spolupracovat také státní orgány. V této podkapitole jsou posuzovány jednotlivé organizace a hnutí spadající do oblasti selvy, jejichž působení má na komunity a jejich podporu i reprezentaci zásadní vliv.

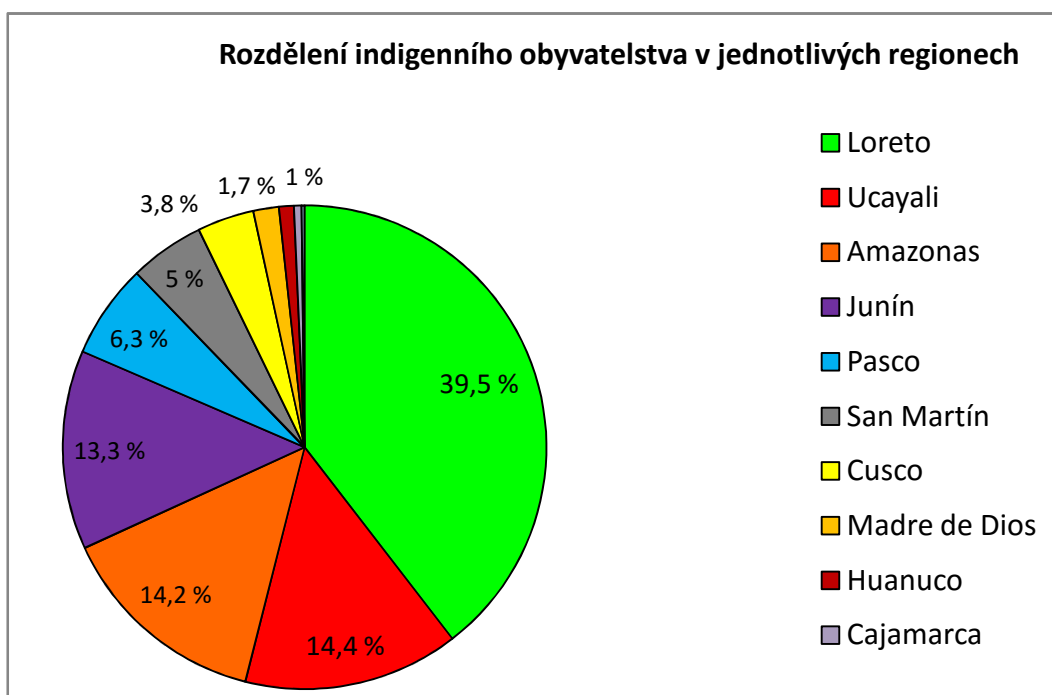
Tab. č. 3: Rozdělení amazonského indigenního obyvatelstva v departamentech

Rozdělení amazonského indigenního obyvatelstva v jednotlivých regionech		
	Počet komunit	Podíl komunit
Loreto	705	39,5 %
Ucayali	257	14,4 %
Amazonas	254	14,2 %
Junín	238	13,3 %
Pasco	113	6,3 %
San Martín	90	5,0 %
Cusco	68	3,8 %
Madre de Dios	30	1,7 %
Huanuco	18	1 %
Cajamarca	9	0,5 %
Ayacucho	4	0,2 %

Zpracováno podle: Aparicio, Bodmer 2009: 19

⁴⁰ Výjimkou bývají radnice na lokální úrovni, které v podstatě spravují amazonskou část jinak horského regionu.

Graf č. 7: Rozdělení indigenního obyvatelstva v jednotlivých regionech Amazonie

Zpracováno podle: Aparicio, Bodmer 2009: 19

V roce 1980 došlo k vytvoření organizace AIDSESEP (*Asociación Interétnica de Desarrollo de la Selva Peruana*) a o dva roky později, také v prostředí Amazonie, vznikla organizace CONAP (*Confederación de las Nacionalidades Amazonicas del Perú*). Mezi oběma uskupeními však nefungovala spolupráce, ale naopak mezi nimi panovaly neshody, zejména politicko-ideologického charakteru, které je rozdělovaly. AIDSESEP se rozrůstala úspěšněji a v roce 1985 byla legálně uznána občanskou asociací. V roce 1989 byl vydán zákon č. 24994 *O venkovském rozvoji peruánské Amazonie*, který ale paradoxně stále podporoval privatizaci pozemků a tamní těžbu dřeva i ropy. Prezident Alberto Fujimori podporoval etnický a kulturní rozvoj jednotlivých etnik žijících na území Peru, ale na druhou stranu za jeho vlády došlo k centralizaci státní správy a v ekonomické rovině pokračoval stejně jako jeho předchůdce, což znamená, že dával přednost liberální ekonomice a spolupráci s firmami.

S Fujimoriho nástupcem Alejandrem Toledem přišla změna politického směru a také došlo ke vzniku dalších indigenních organizací. Například hned v roce 2001 vznikla organizace CONAPA (*Comisión Nacional de Pueblos Andinos, Amazonicos y Afroperuanos*) založená první dámou Eliane Karp. O čtyři roky později tuto organizaci nahradila INDEPA (*Instituto Nacional de Desarrollo de Pueblos Indígenas Andinos, Amazonicos y Afroperuanos*), která dnes již neexistuje jako samostatná jednotka, protože v roce 2010 byla inkorporována jako konzultační

orgán na obranu práv indigenních komunit do nově vzniklého ministerstva kultury. Od roku 2005 také AIDSESEP získává roli čím dál více politickou, aby mohla efektivněji hájit práva nativních obyvatel. O tři roky později se její představitelé pokusili organizaci přetvořit v politickou stranu, nicméně tento pokus nebyl úspěšný, a organizace dodnes tento status nemá (Lomné 2014: 24-25). Dnes působí AIDSESEP celkem v 96 různých distriktech a spolupracuje s více než 1 800 komunitami. Současné projekty probíhají v regionech Loreto, Junín, Ucayali, Pasco a Huanuco a jsou zaměřené na ochranu biodiverzity na území komunit, na zlepšení kvality vzdělávání a na zlepšení postavení žen (AIDSESEP 2015). Není bez zajímavosti, že tato největší organizace působící v peruánské Amazonii spolupracuje s jednotlivými komunitami, snaží se je reprezentovat v oficiálních strukturách státu a implantuje na jejich území různé projekty, ale na druhou stranu nejeví žádný zájem o kooperaci s lokálními radnicemi ani regionálními vládami, i když v jejich rámci fungují přímo odbory zaměřené na komunity nativních obyvatel.

V Amazonii, zejména v regionech Loreto, San Martín, Ucayali, Amazonas a Selva Central, působí také organizace *Centro Amazónico de Antropología y Aplicación Práctica* (CAAAP). Podobně jako jiné větší organizace má několik regionálních poboček a projekty jsou přizpůsobeny specifickým potřebám regionu (například v regionu Amazonas se zaměřují zejména na rozvoj vzdělávání nebo v regionu San Martín je největší prioritou dohled nad dodržováním lidských práv). Oblast působnosti CAAAP se překrývá s lokalitami s nejvyšším počtem nativních komunit. Hlavním cílem organizace je podpora zvyšování kapacity komunit, s čímž souvisí prosazování interkulturality a možnost kompletní správy vlastních území. Svoji pobočku má organizace i v Limě, kde se v rámci různých programů snaží o zahájení efektivního mezikulturního dialogu s autoritami státu (CAAAP 2015). Teoretický plán aktivit této organizace je velmi podobný programu dalších amazonských organizací. Na rozdíl od nich však není tolik viditelná a její projekty jsou spíše menšího charakteru. Organizace se dále věnuje výzkumu a publikování. V současné době převažuje spíše tato teoretická činnost a vznešené cíle často zůstávají jen na papíře.

K nedílné součásti organizací, které se věnují rozvoji a nativním komunitám, patří církve. Zpočátku měla monopol katolická církev, která zůstala do jisté míry tradiční v oblasti *sierry*, dnes již v Amazonii převažuje vliv protestantských církví a adventistů. Organizovaná církev může být považována za alternativu občanské komunity, ale nebývá její součástí (Putnam 1993: 107). Cenou za rozvojové projekty těchto církví je postupná ztráta vlastní tradiční víry a kultury. Projekty tedy pomáhají rozvoji komunit a navyšování sociálního

kapitálu, ale paradoxně jdou proti myšlenkám indigenismu a snahám o interkulturní dialog. Na druhou stranu není bez zajímavosti, že většina vůdců indigenních organizací v Amazonii v 80. a 90. letech byla produktem bilingvního vzdělávání evangelíků, jak poznamenává Jean-Pierre Chaumeil. Misie evangelíků mají v *selvě* větší úspěch, než měly misie katolické, už jen z toho důvodu, že novodobí misionáři pracují s obyvateli v místních jazycích a zaručují komunitám rozvoj v rámci svých sociálních projektů (Lomné 2014: 28-30).

V neposlední řadě je třeba zmínit i samotné komunity a jejich činnost mimo organizované projekty. Ještě znatelněji než v jiných regionech existuje pouze velmi slabá vazba mezi amazonskými nativními obyvateli a celonárodními politickými stranami. Pomalý rozvoj efektivních nástrojů brání změně této situace. Nativní komunity nemají důvěru k současnému systému reprezentace a řešením není pouze změnit legislativní nastavení, ale také samotné instituce lokálních vlád (Aragón 2012: 18-19). Jak již bylo zmíněno, indigenní organizaci AIDSESEP se v politickou stranu přeměnit nepodařilo, a komunity mají v porovnání ještě mnohem nevýhodnější pozici. Z tohoto plyne, že bez skutečné změny institucionálního nastavení nebo zásahu zvenčí (např. z hlavního města) není změna možná.

Jako konkrétní příklad by mohla posloužit komparace dvou případů reprezentace (respektive nereprezentace) nativních komunit v *selvě*. Po Iquitos je druhým nejvýznamnějším městem peruánské amazonie Pucallpa, kam je umístěn první případ. Pod zdejší regionální vládu spadá Kancelář pro indigenní záležitosti (*Oficina Municipal de Asunto Indígenas* OMAI), která má na starost sedm distriktů, kde žije převážně indigenní obyvatelstvo etnik *Awajún*, *Ashaninka* a *Shipibo*. Oficiálními prioritami kanceláře jsou práva žen, práce pro mladé lidi, výživa dětí, rozšíření vzdělanosti nebo ochrana přírodních zdrojů a území nativních obyvatel. Autonomní oblasti nativních obyvatel řeší stejné problémy jako jiné indigenní komunity na celém území Peru. Oblast Pucallpy je specifická tím, že zde působí těžařské firmy, které buď mají snahu indigenní komunity a jejich práva obcházet nebo se je snaží získat na svou stranu sliby a úplatky. Kancelář aktivně spolupracuje s autoritami jednotlivých oblastí, které si samy naplánují své priority a určí, které projekty jsou pro ně nejdůležitější. Spolupráce regionální vlády a radnic s indigenními institucionalizovanými organizacemi by se dala označit za velmi slabou. Například s Regionální pobočkou AIDSESEP pro oblast Ucayali (*Organización Regional AIDSESEP Ucayali* ORAU) přiznávají autority na radnici kooperaci pouze v několika případech, kdy oba celky realizovaly projekty se stejnými prioritami, ale neexistuje zde žádná dlouhodobá konstantní spolupráce. Podobně na regionální bázi funguje také odnož ORPIO (*Organización Regional de los Pueblos Indígenas del Oriente*), která zaštiťuje 15 oblastí.

Politické zastoupení nativních obyvatel v regionu Pucallpy také funguje pouze na lokálních úrovních, kde žijí v naprosté většině nativní obyvatelé. Nedaleko Pucallpy ležící autonomní komunita San Francisco se svými 2 450 obyvateli spadá společně s komunitami Santa Clara a Nuevo Egipto pod radnici distriktu Yarinacocha. Vzhledem k vysokému počtu mesticů nejsou na místní radnici zastoupení nativní obyvatelé, protože povětšinou na lokální úrovni v Yarinacocha nekandidují, jelikož místní obyvatelé mají pocit, že jim mestici a *blancos* nechtějí umožnit kandidovat a že by případný jejich kandidát neměl moc šancí, i kdyby jej oni sami podpořili (ve volbách na úrovni distriktů nejsou stanoveny kvóty). Překvapivě komunita samotná vědomě a dlouhodobě nespolupracuje ani s AIDSESEP ani s radnicí v Yarinacocha. Chybí potřebná důvěra, tradice vazeb i chuť začít s touto organizací spolupracovat. Zřetelnější je kooperace s ostatními komunitami a předseda komunity je v pravidelném kontaktu s OMAI v Pucallpě.⁴¹ Projekty regionální vlády v této oblasti byly zaměřeny na recyklaci odpadů a zacházení s nimi⁴², dále na zásobování pitnou vodou a podporu tradičního umění. Ze strany různých ONG se realizují (ve většině případů neudržitelné) projekty na podporu pěstování a vývozu esenciálních a technických rostlin, diverzifikaci pracovních míst (například ONG z Chile zde zavedla přírodní parfumerii, kde zaměstnává místní ženy) nebo projekty na podporu dětí ze sociálně slabých rodin. Aktivně se zapojují také místní obyvatelé, kdy například ženy založily asociaci *Chono Shobo*, kde se věnují tradiční výrobě šperků a látek, které pak prezentují na festivalech a slavnostech.

Se zvyšující se vzdáleností od měst a centrálních oblastí ubývá poměr *mesticos* a *blancos* na celkovém počtu obyvatel a již zde není žádný důvod k rasismu a předsudkům vůči indigenním obyvatelům. V distriktech, které jsou více izolované od centrální oblasti⁴³, je poměr nativních obyvatel vyšší a jejich kandidáti jsou úspěšnější. Úspěšní kandidáti pochází například z distriktů Iparia nebo Masisea, kde byl dokonce Silvio Balles Lomas zvolen podruhé⁴⁴ do funkce.⁴⁵ Izolované a vzdálené komunity k realizovaným projektům často nemají přístup nebo jim chybí informace. Pro šíření informací, vysílání hudby a komunikaci se vzdálenými komunitami bylo vytvořeno speciální rozhlasové vysílání OMAI v rámci projektu *Sistema de Comunicación Prensa Indígena la Voz de la Selva*, které vysílá vždy ve všední dny od 19 do 20 hodin v jazyce Shipibo.

⁴¹ Informace o komunitě San Francisco poskytl její předseda Ochavano Cunapa.

⁴² Nejen v Pucallpě, ale v celém Peru, je s odpady velký problém. Odpadky se hromadí ve městech i v přírodních oblastech, proto se některé ONG a místní vlády rozhodly zaměřit na tento problém.

⁴³ Komunita San Francisco leží hodinu cesty po řece od Pucallpy a v období sucha cca od května do září jsou přístupné také pozemní cestou. Ostatní komunity jsou ještě izolovanější a plavba po řece k nim trvá i v řádu dní.

⁴⁴ Vzhledem k vysoké volební volatilitě nativních voličů nebývá zvykem, aby docházelo ke znovuzvolení indigenních starostů, proto jsou tyto případy považovány za výjimky.

⁴⁵ Informace o situaci komunit v regionu Pucallpa poskytl Martínez Glorioso Castro z OMAI.

Méně typickým případem jsou komunity Soibiri a Bena Jema, ležící v těsné blízkosti města Tingo María, které se oddělily od kulturního jádra v oblasti San Franciska z ekonomických důvodů. První zmiňovaná se do oblasti přemístila již před 13 lety a obyvatelé druhé komunity se sem přistěhovali pět let poté. Dosud nedošlo k jejich registraci na ministerstvu kultury a ve městě nejsou známé (pouze na radnici v kanceláři pro turismus). Bohužel mezi nimi navzájem neexistuje spolupráce a naopak je zde znát velká rivalita. V obou komunitách spolu obyvatelé mluví mateřskou řečí *shipibo*, na slavnostní příležitosti používají tradiční oděv a některé ženy se stále věnují tradiční výrobě šperků a barvení látek. V obou komunitách funguje bilingvní škola pro žáky prvního stupně a za dalším vzděláním pak musí dojíždět do přilehlého města. Komunity by se dále chtěly rozvíjet svým tradičním způsobem a ekonomicky se zaměřit na tradiční uměleckou výrobu, zemědělství a využití turistického potenciálu. V současné době se zde rozvíjí projekt německé ONG zaměřený na výstavbu zdravotnického střediska v oblasti komunity Bena Jema, a z dalšího projektu zde byla vybudována studna s pitnou vodou. Projekty podporující začlenění těchto komunit do politického systému však neproběhly žádné.

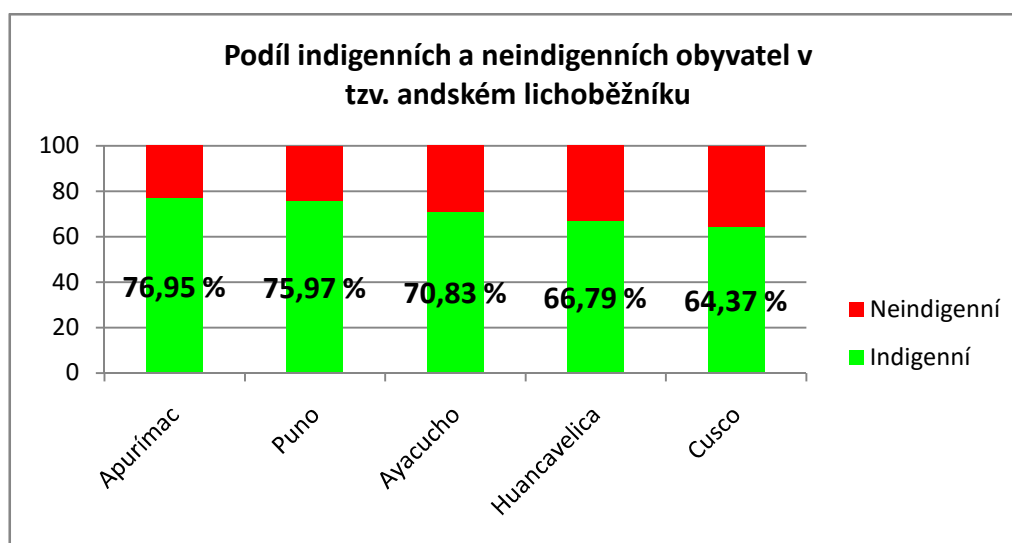
Na základě analýzy těchto případů je možné pozorovat snahu o zlepšení situace, ale ve většině případů jde pouze o plány a prozatím neudržitelné projekty. Indigenní hnutí jsou v Amazonii spojována s tradičními organizacemi jako AIDSESEP, jež se neúspěšně pokoušela stát se etnickou politickou stranou, nebo INDEPA, která se v roce 2010 stala součástí ministerstva kultury, což je zatím nejvyšší státní instance, která se nativním obyvatelům nevěnuje na základě sociálního statusu, jak tomu je u ostatních ministerstev. Cíle těchto organizací se zaměřují (mimo projekty rozvojové pomoci a ekologické edukace) zejména na prosazení co největší míry samosprávy na území patřící nativním etnikům a na udržení indigenní kultury včetně jejího jazyka. Za jeden z nejzásadnějších problémů by se dala považovat nedůvěra k tradičním politikům i velkým oficiálním institucím, která pramení jednak z nedostatku informací a jednak z kauz ukazujících na vysokou míru korupce a diskreditaci čelních představitelů stran. V rámci lokálních a regionálních voleb získávají nejvyšší podporu lokální hnutí, což je také částečně dáno tím, že v některých oblastech nemají celonárodní strany zastoupení. Představitelé regionálních uskupení také dokážou lépe uchopit a identifikovat problémy oblasti. Jak bylo ukázáno na případě komunity San Francisco, v rámci volebního procesu je dodnes stále relevantní problém rasismu a s ním spojené nízké sebedůvěry obyvatel, kvůli které se členové komunity ani nepokusí kandidovat. Dostatečná míra sociálního kapitálu, který je potřebný pro posun komunit blíže k vytyčeným cílům, existuje pouze na omezených územích mezi nejbližšími komunitami, a například ve vertikální rovině chybí úplně.

4.2.2 Organizace v oblasti sierry

V Andách žije 40 % populace Peru, z čehož většina má indigenní původ. Tradiční založení andských komunit je odvozeno od etnických a kulturních diskursů spojených s pocitem sounáležitosti k půdě, na které hospodaří. V rámci sociálních idejí mají komunity blízko k místním mesticům, protože s některými sdílí třídní sounáležitost. Andské komunity se téměř všechny odkazují na inckou kulturu, a vše negativní je v jejich očích spojováno s importovanou evropskou kulturou. Tento fenomén se začal šířit od 20. let 20. století z oblasti Cusca a následně se myšlenka kulturního hnutí a politické ideologie uchytila po celém území Peru. Počátek revalorizace andské kultury lze datovat už do roku 1911, kdy Hiram Bingham objevil Machu Picchu. První indigenisté obhajující andskou kulturu pocházeli z řad populistů a cusqueňské levice. Jejich cílem bylo obnovit tzv. andskou civilizaci a znovu zavést rovnost a sociální spravedlnost. Od roku 1944 se například začalo znovu slavit Inti Raymi a od 60. let se používá duhová vlajka jako symbol Tahuantinsuyu a incké hierarchie. Odborníci nahlíží na *incaismo* jako na hybridní směs různých proudů, ve které je zahrnut indigenistický diskurs a archetypální a idylický náhled na styl života *indígenas* (Fernández, Asensio 2014: 255-257).

Indígenas mají největší podíl na hustotě obyvatel v oblasti tzv. andského lichoběžníku, kde v každém regionu tvoří okolo tří čtvrtin (Apurímac, Puno, Ayacucho) nebo dvou třetin (Huancavelica, Cusco) obyvatel, jak ilustruje graf č. 8. Andy se od Amazonie liší nejen svým přírodním prostředím, ale také větší mírou homogenity. Na rozdíl od Amazonie, kde existuje několik desítek jazykových rodin, se v Andách mluví v podstatě pouze dvěma jazyky - v oblasti Puna je to *aymara* a v ostatních regionech *quechua*.

Graf č. 8: Podíl indigenních a neindigenních obyvatel v andském lichoběžníku

Zpracováno podle: Pajuelo Teves 2006: 43

Organizace důležitá zejména pro oblast *sierry* vznikla v roce 1999 pod názvem Národní konfederace pro komunity ovlivněné těžbou (*Confederación Nacional de Comunidades Afectados por la Minería CONACAMI*) jako reakce na privatizaci těžebních společností a neoliberalizaci ekonomiky. Mimo oblasti ovlivněné přímo těžbou se zabývá také místy ovlivněnými průmyslem nebo energetikou obecně a snaží se chránit obyvatele v postižených lokalitách podle zásady práva na určení vývoje své komunity, obrany svých území, ochrany přírodních zdrojů nebo práva na život. Původně se zabývala jakýmkoliv osadami a komunitami bez ohledu na to, zda jsou indigenní či nikoliv. Spolupracovala od počátku s organizací *Defensoría del Pueblo*⁴⁶, s níž řešila konflikty zejména v oblastech Cajamarcy, Arequipy a Puna. Etnifikovat se začala až postupně a zahájila podporu indigenistických hnutí spolu s myšlenkou *pan-andinismu*, kdy rozvinula spolupráci s obdobnými organizacemi v okolních státech, zejména v Bolívii a Ekvádoru. V dnešních dnech podporuje rolnické komunity i nezávislou administrativu a správu území indigenních komunit. Jako naprostá většina peruánských organizací funguje také díky podpoře nevládních organizací, jako je například Oxfam, jež je jednou z mála, která se zaměřuje spíše na andské organizace nebo Ibis, díky které byla zahájena spolupráce s Ekvádorem a jež má velký vliv na určování politiky CONACAMI. Tato organizace na ochranu lokalit zasažených těžbou požaduje uznávání nezávislosti rolnických komunit a sociální organizaci indigenních osídlení se svojí vlastní vládou, administrativou i územím (Lomné 2014: 90-98).

V roce 2006 na popud CONACAMI vznikla Andská koordinace indigenních organizací (*Coordinadora Andina de las Organizaciones Indígenas CAOI*) spolupracující s ekvádorským ECUARUNARI nebo bolivijským CONAMAC. Hlavním myšlenkovým proudem organizace je odmítání mezinárodní politiky Spojených států amerických a zabývá se také institucionalizací indigenních obcí na území And nebo obecně fungováním reprezentace etnik v mnohonárodnostních státech. Cílovými skupinami jsou indigenní komunity, zejména v Andách, které se nachází v procesu konsolidace a revalorizace (Lomné 2014: 113-114).

Další z klíčových organizací v *sierrě* je Permanentní koordinace peruánských indigenních obcí (*Coordinadora Permanente de los Pueblos Indígenas del Perú COPPIP*), která vznikla v roce 1997 na I. Národním kongresu o právech člověka a indigenních obcí v Peru. Na tomto kongresu bylo přítomno několik indigenních a rolnických organizací, mezi něž patřily zejména AIDSESEP, CCP, CNA, CONAP a další. Nejprve v čele této organizace stáli amazonští vůdci, ale postupem času se zvyšovalo také zastoupení andských představitelů

⁴⁶ „Obrana venkova“ založená jako nezávislá organizace v roce 1993.

ve vedení. Roku 2005 v Huancavelice proběhlo I. Nejvyšší shromáždění indigenních obcí zaštiťované COPPIP. Dostavilo se přes 800 delegátů ze všech 25 peruánských regionů a ze 2 okolních zemí. Hlavními tématy se staly přírodní zdroje, voda a otevření cesty ke zformování efektivního indigenního hnutí na základě práv plynoucích z konvence 169 ILO. Do nejbližší budoucnosti by členové COPPIP chtěli změnit negativní náhled na indigenní kulturu, jak společnosti, tak samotných aktérů, kteří se za ni často stydí. (Lonmé 2014: 110-112). Konkrétní výsledky projektů této organizace zatím nejsou nijak výrazné, ale pokud by COPPIP pokračovala v tomto diskursu i nadále, a došlo by k rozšíření počtu poboček, bylo by možné efektivní zapojení komunit nejen do samosprávy území, ale postupem času také rozšíření jejich aktivit i mimo jejich domovský region.

Projekty ONG a rozvojových organizací jsou v Andách k vidění mnohem méně než v Amazonii a povětšinou se týkají rozvoje chovu dobytka, chovu morčat, pěstování textilních plodin, genetického vylepšování plodin nebo napomáhání místní řemeslné a umělecké výrobě. Při zapojení se do projektu záleží zejména na prostředcích a postoji lokální radnice a zájmu těch, kterých se projekt týká. Kontrola a zásahy centrální vlády zde naopak vůbec nejsou a celostátní projekty jsou vkládány do rukou regionálních vlád (Fernández, Asensio 2014: 253). Mezi nejdůležitější projekty národní vlády patří programy, zaměřené zejména na děti, jako například *Vaso de Leche*, díky kterému děti na základních školách mají možnost získat každý den sklenici mléka, nebo *Cuna Más*, který se věnuje předškolním dětem. Existuje také finanční grant centrální vlády, o který mohou komunity požádat, ale často zmizí z důvodu vysoké korupce ještě dříve, než se k nativním obyvatelům vůbec dostane, anebo zůstává nevyužit pro nedostatek informovanosti či malé aktivity cílové skupiny.

Samotné komunity v *sierře* není možné zařadit do jednotné kategorie vzhledem ke zmiňované politice minulých vlád, kdy se indigenní komunity měnily v rolnické. V současné době, kdy existuje možnost svobodného výběru vlastní identity, se některé komunity k myšlence indigenismu přihlásily a některé naopak zůstávají *comunidades campesinas*. Většina těchto andských komunit má legitimní zdroje, aby se dokázaly spravovat samy. Indigenní obyvatelé v Andách se tak snaží využívat sociálního kapitálu jako náhrady chybějící podpory centrální vládou (Van Cott 2008: 14-21). Ideální vůdčí osobnosti nesmí scházet charisma, musí dokázat zaujmout natolik, aby mohla být znovuzvolena, nesmí jí chybět interakce s komunitou, musí umět vyjednávat s veřejností a zároveň být v komunitě co nejvíce přítomná. Indigenní představitelé roli vůdců ve většině případů podceňují (Van Cott 2008: 62). V rámci těchto komunit se vytváří specifická síť sociálních vztahů a sociální kapitál se zde projevuje

dobrovolnou účastí na komunitním životě, což se pak postupně přenáší na lokální i regionální úroveň (Van Cott 2008: 72). Na druhou stranu si obyvatelé venkovských oblastí *sierry*, často oprávněně, připadají zapomenutí a opomíjení státem. Stejně tak jako v Amazonii navštěvují politici těžko dostupné oblasti pouze v období svých kampaní, aby získali voliče na svou stranu, a později na komunity zapomenou, jak potvrzuje Adam Webb (Webb 2011: 167). Názory na míru pomoci komunitám zvenčí se různí. Zájmy jednotlivých komunit se mění v čase a proměnou prochází i náhledy na kulturní identitu a etnicitu určitého území. Na rozvoj má nemalý vliv také politická a ekonomická situace a rámec národních i mezinárodních úmluv a práv prosazovaných různými organizacemi i státními strukturami (Fernández, Asensio 2014: 239-240).

Jak již bylo naznačeno v předcházejících kapitolách, v *sierrě*, ještě více než v ostatních oblastech, chybí jednotící motivační prvek pro aktivní vzestup komunit. Každá ze stávajících *pueblos indígenas* řeší do určité míry odlišné problémy. Pokud by se měla situace porovnat i s amazonskými regiony, byl by vidět ještě markantnější rozdíl. V Andách komunity nejčastěji řeší diverzitu ekonomické činnosti a s tím spojené socio-ekonomické problémy. Dále zůstává problémem špatná dostupnost služeb, ať už vzdělání (velká vzdálenost škol, nekvalitní profesori, atp.), lékařské pomoci nebo také pitné vody či přípojek elektřiny. V horských oblastech existuje také mnoho komplikací spojených s geografickým umístěním. Komunity leží často téměř mimo dojezdovou vzdálenost od města nebo je k nim přístup velmi obtížný, s čímž jsou spojeny také problémy se zásobováním či prodejem výrobků, malým množstvím příležitostí k opuštění komunity a poznání okolního světa nebo úplnou absencí informací, které jsou samozřejmostí v lokalitách méně izolovaných (UNSM 1993: 10-160).

Na rozdíl od *selvy* v Andách se zatím žádná ze zmiňovaných organizací nepokoušela vstoupit do volebního procesu jako politická strana. Relativně velký vliv zde mají celonárodní strany a celoregionální hnutí. Nedůvěra obyvatel je však na srovnatelné úrovni jako v oblasti Amazonie. Jak bylo zmíněno, v *sierrě* ani na místních radnicích ani v rámci regionálních vlád neexistují odbory pro nativní obyvatele, kteří bývají zařazeni do správy sociálního či ekonomického odboru. Z rozhovorů s představiteli několika lokálních radnic také vyplynulo, že financování radnic a jejich programů je poněkud komplikované a také zájem centrálních státních institucí není příliš vysoký. V Andách obecně prozatím fungují téměř výlučně lokální skupiny pouze se slabými vazbami na širší okolí. Existuje zde snaha vytvořit si silnější pouto, jak ve vertikální, tak v horizontální rovině (Grootaert, Bastelaer 2001: 16).

4.3 Interakce mezi obyvateli, organizacemi, hnutími a státem

Klíčovým momentem pro spolupráci komunit (buť vynucenou) se ve 20. století stala již zmiňovaná agrární reforma v 60. letech, ve které se pro společný zájem spojily komunity složené z malých a středních rolníků, a do této doby také spadá počátek spolupráce s profesionály a ONG. V této době se mění i profil místních autorit, kdy se na místa starostů začínají pomalu dostávat i někteří kandidáti rolnického původu, a sociální politika státu se stává vstřícnější vůči zemědělcům a komunitám. Do této doby patří také například rozvoj spolupráce mezi starosty a techniky, počátek přístupnosti trhů a zlepšení možnosti komunikace podporou využívání jazyka *quechua* pro obchod. Podpora etnicity a indigenních hnutí však byla v této době zatlačena do pozadí. Od 80. a 90. let se k tomu také začal klást důraz na oživení andské kultury. Autoři označují toto období za tzv. *inkaizaci*, protože znovunalezená etnicita obyvatel se odvolává k incké minulosti. Změny, které se v rámci komunit od 90. let odehrály, by se daly označit spíše za kvantitativní než kvalitativní. Zvýšila se kapacita podněcovat změny v produkci a komercializaci, aby se staly výhodnými také pro malé a střední rolníky (Fernández, Asensio 2014: 40-41). Naproti tomu změny, které se odehrávají v posledních letech, jsou spíše kvalitativní - neprobíhají žádné radikální posuny v postavení indigenních obyvatel, ale postupnými kroky se vláda snaží plnit závazky, které vyplývají z ratifikace Konvence 169 ILO a z dalších mezinárodních úmluv o právech indigenních obyvatel. Jedním z nejdůležitějších bodů, který obsahují všechny tyto dokumenty, je požadavek na suverenitu nativních obyvatel v rámci území, na která zasahují jejich komunity. Cílem těchto změn je dosáhnout toho, aby komunity získaly potřebnou autonomii, mohly svobodně spravovat své území, provádět zvykové právo a celkově řídit směr, kterým se budou *pueblos indígenas* v rámci státu ubírat. K tomuto kroku však není možné dojít, pokud nefunguje efektivní spolupráce, jak na vertikální, tak na horizontální úrovni. Spolupráci na horizontální úrovni komplikuje v některých oblastech nepřekonatelná rivalita mezi komunitami, ať už ekonomického, územního nebo názorového charakteru. Dobré vztahy mezi komunitami však naštěstí nejsou výjimkou, a je možné nalézt případy, kdy si komunity vyjdou vstříc. Dalším charakteristickým znakem spolupráce komunit je jejich velmi úzké prostorové vymezení. Komunity jsou schopné si vzájemně pomáhat, ale pouze na lokální úrovni,⁴⁷ a zároveň nemají schopnost řešit samostatně veškeré problémy. Důvody pro tuto indisponibilitu jsou uvedeny v kapitole 1.3 této práce.

⁴⁷ V rámci terénního průzkumu v Peru nebyl zjištěn žádný případ úzké spolupráce komunit na širším území. Nejčastějším jevem bylo, že komunity o sobě věděly a respektovaly se, ale o nějakou užší spolupráci nějak výrazněji nestály. Byl znát nedostatek motivace pro takovýto typ svazku.

Pokud vyloučené skupiny nemají kapacitu, aby se samy zorganizovaly nebo formulovaly své požadavky, existuje ještě možnost pomoci zvenčí. Tito aktéři mohou být místní nebo úplně exteritoriální. Často se vytváří nadnárodní sítě aktivistů kooperujících na jednom území. Vystává pak jiná otázka týkající se role ONG, církví, společenství zabývajících se lidskými právy i dalších organizací a jejich vlivu na místní komunity. Naproti tomu se lze zabývat tím, jaký efekt má mezi jinými etnická dimenze (Fernández, Asensio 2014: 65-66). Pro efektivní fungování lokálních koalic byly stanoveny tři aspekty. Nejprve je to schopnost organizace a mobilizace zdrojů pro snazší získávání zájmu různých aktérů, kteří se později budou podílet na výdajích, a s tím spojenou reprezentaci. Za další bylo nutné identifikovat se s ostatními skupinami, stanovenými reprezentanty a nastolenými diskursy, jež legitimují jejich aktivity, a sdílet názory na aktuální potřeby, například boj proti porušování lidských práv. Posledním a nejdůležitějším bodem je politický kontext.

Mobilizace hnutí je možná, pokud existuje politická příležitost daná otevřeností a decentralizací politického systému, spojenci v rámci politického systému a zainteresované aktivity státu. V tomto případě je důležité, aby lokální i regionální radnice a vlády měly dostatek politické moci pro efektivní řešení aktuálních problémů, chudoby a možnosti rozvoje místních obyvatel. Každá úroveň státních aktérů má jiné priority a řídí se podle jiné logiky, proto jsou velké rozdíly mezi rozvojovými cíli místních radnic, regionálních vlád nebo centrální vlády. Martin Tanaka se zabývá otázkou, jaké možnosti organizace mají obyvatelé, kteří jsou považováni za vyloučené a podřadné. Mezi skupiny, které jsou ve společnosti zneviditelněné, se řadí tradičně ženy a etnické menšiny. Je pro ně nezbytné hledat způsoby jak jednat kolektivně, skloubit své zájmy, formulovat požadavky, mobilizovat se a rozhodnout se k vlastní obraně (Fernández, Asensio 2014: 63-67). Další otázkou, kterou se indigenisté snaží rozklíčovat, je právě posouzení motivace pro kolektivní autonomní akce komunit. Často se jedná o dlouhodobé historické procesy, ve kterých se formovaly zkušenosti a kolektivní paměť a vyvíjela se společná kultura a identita. Martin Tanaka tento jev nazývá *hledání ztraceného spojovacího článku*.

Mimo ONG a projekty organizací byla také zmíněna možnost spolupráce s místními radnicemi, která je však často omezená prioritami starostů, kteří se snaží pracovat spíše na projektech, které jsou někde fyzicky vidět.⁴⁸ Zejména jde o vylepšení infrastruktury rozšířením sítě asfaltových silnic, stavbou monumentů, opravou budov, budováním sportovních hřišť,

⁴⁸ Informace k problematice spolupráce komunit s radnicemi poskytl předseda organizace *Instituto de Desarrollo y Medio Ambiente* (IDMA), která působí v oblasti Huanuco.

zajištěním nových tříd pro školáky nebo zavedením lékařských stanovišť. Indigenní komunity byly v minulosti zvyklé fungovat na odlišných principech (vzájemná pomoc, úcta k předkům, soužití s přírodou), než které fungují na radnicích dnes. Etickým řešením by byla podpora principů morální ekonomie, která je založena na spravedlnosti a rovnosti, férové ceně a přerozdělování zisků, a sice nejen v rámci jedné komunity, ale také mezi komunitami navzájem. Výsledky takovýchto projektů by nebyly ihned viditelné, ale staly by se dobrou investicí do budoucna. Tento směr ekonomie mají v programu Rozvojové ekonomické úřady (*Oficinas del Desarrollo Económico* ODEL), které však působí pouze v oblastech splňujících několik podmínek, jako například dostatečné prostředky radnice pro udržení podpory komunit, přítomnost aktivní ONG a jiných institucí pro rozvoj (Fernández, Asensio 2014: 252).

Poslední část této podkapitoly se zaměřuje na spolupráci komunit s celonárodními organizacemi a státem. Ačkoliv si je většina vůdců organizací a hnutí vědoma prozatímní nutnosti utvořit alianci s některou stávající politickou stranou, mají obavy z oslabení svého hnutí a určité formy diskreditace, kdyby se účastnili voleb. Z tohoto důvodu také došlo ke sblížení AIDSESEP a CONACAMI, kdy se chtěly podobné situaci vyhnout a pokusit se založit vlastní politickou stranu. Ze stejného důvodu také mívají nově vzniklá lokální hnutí vysokou podporu voličů, ale na druhou stranu bývají křehká a institucionálně neukotvená. Převažujícím názorem zůstává tvrzení, že současné sociální konflikty nemohou být vyřešeny pouze v rámci voleb a správného výběru kandidátů. Ve skutečnosti je však politická reprezentace v každých volbách méně a méně exkluzivní a začíná se prostřednictvím různých kanálů stále více přibližovat i vyloučeným obyvatelům. Také zmíněné menší organizace se učí používat politické nástroje a získávají více možností pro prosazení sebe sama nebo pro vytvoření koalic s již existujícími stranami (Cuelto, Lerner 2011: 180-181).

Pozitivně je vnímán nárůst počtu starostů a funkcionářů z indigenních komunit a vytváření nových typů organizací, ale tradiční uskupení jako CONACAMI nebo CONAPA někteří autoři považují za ustrnulé, bez žádných větších změn (Espinosa, Pajuelo 2014). Tyto poznatky řeší ve svém díle také Donna Van Cott, která uvádí, že se indigenní obyvatelé Peru zatím neodhodlali k vytvoření celostátní organizace, která by je teoreticky mohla reprezentovat až na národní úrovni. Podobně jako mezi komunitami, i mezi regiony zatím převažuje rivalita nad jejich spoluprací. (Van Cott 2008: 140). Neplatí zde nastíněné pravidlo spolupráce na omezeném území - regiony a indigenní hnutí v jejich rámci se spojují pouze na krátké časové úseky v rámci projektů nebo ohraničených programů.

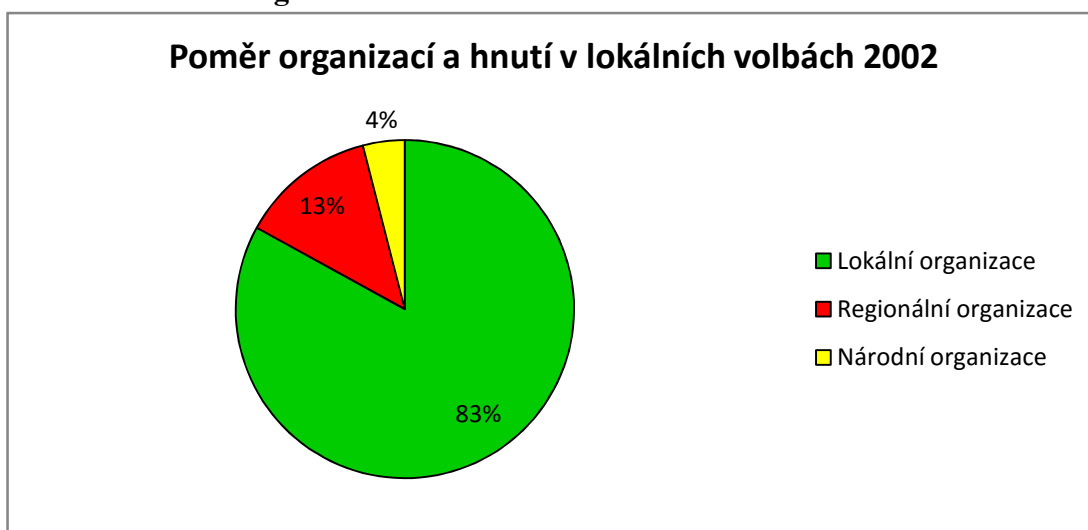
4.4 Politická účast *indígenas* a indigenních hnutí

Poslední podkapitola se věnuje specifickým pasivní i aktivní politické účasti indigenních obyvatel v Peru. Z předchozího textu vyplývá, že ke vzniku celonárodní etnické strany schází několik kroků, jako například získání potřebných potvrzení ze strany státu, navýšení podpory nativních obyvatel pro získání potřebných hlasů anebo vytvoření efektivního programu strany, poněvadž tento politický subjekt by měl být v ideálním případě inkluzivní, aby získal potřebný vliv pro reálné změny. Ani za předpokladu, že by se v dohledné době podařilo založit celonárodní etnickou stranu, neměla by skutečnou jistotu podpory nativních obyvatel. Určitou roli zde hraje zmíněná rivalita mezi regiony a etniky, kdy by paradoxně mohl být původ z určité etnické skupiny spíše problémem než výhodou. Počátky vzniku politických indigenních hnutí můžeme zařadit do 90. let. V porovnání s okolními státy, kde v této době vyvstaly celonárodní etnické (či spíše etnopolulistické) strany, peruánská hnutí zůstala v minimálním počtu pouze na lokální úrovni. Za motivací pro vznik těchto stran stála myšlenka vyhrazení se vůči neoliberalismu a neetickému jednání vlád. Absence stejného fenoménu v Peru je přičítána odlišnému charakteru indigenních komunit v *sierře* a *selvě* a také teoretické absenci *pueblos indígenas*, které byly v této době ještě teoreticky inkorporovány do struktur státu jako *comunidades campesinas* bez etnické příslušnosti (Lomné 2014: 82, 84).

Za mandátu prezidenta Garcíi (2006-2011) začala narůstat politická aktivita levice na venkově a vznikající organizace se staly centralizovanějšími a sofistikovanějšími. Prvopočátky snah o založení etnické strany by se daly zařadit již do poloviny 90. let, kdy se od roku 1995 začala objevovat různá politická hnutí s názvy v indigenních jazycích a snažila se, aby se s nimi identifikovali lidé z venkova a *quechuahablantes*. Jejich počet narůstá až do dnešních dní, ačkoliv jejich vliv zůstává pouze regionální. Například v roce 2003 patřila mezi nejúspěšnější hnutí *Frente Popular Llapanchic*, z jehož řad pocházeli tři starostové v regionu Apurímac nebo *MINCAP* a *INTI*, kteří obsadili v regionu Huancavelica dva posty starostů. V drtivé většině však nikdy nedošlo k jejich opětovnému znovuzvolení (Thorp, Paredes 2011: 195-221). V každých nových volbách bývá zvoleno minimálně 10-12 starostů indigenního původu (Aragón 2012: 17). V lokálních volbách roku 2002 se díky zmíněnému trendu zakládání nových stran a hnutí prezentovalo obrovské množství subjektů a vznikla tak vysoká míra roztržiténosti. Pro ilustraci poslouží fakt, že přes 1400 organizací, které se účastnily voleb v roce 2002, se již o hlasy neucházely v následujících volbách 2006. Pouze 38 hnutí participovalo jak ve volbách 2002, tak 2006. Do těchto voleb vzniklo 522 nových uskupení, ale taková roztržiténost jako v roce 2002 se již neopakovala. Nejvyšší fragmentace byla zaznamenána v oblastech

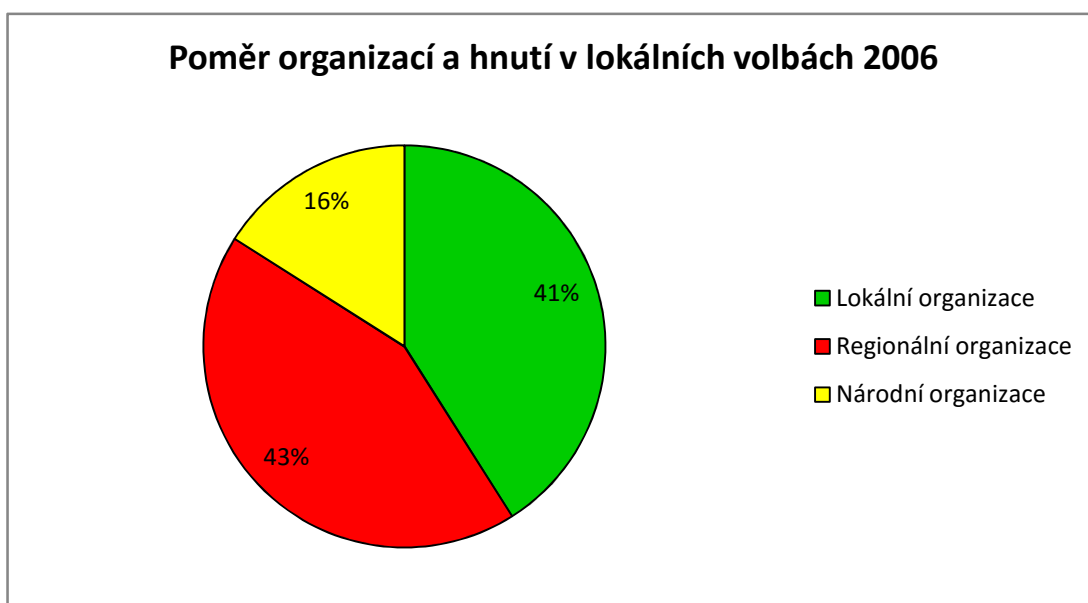
s vysokým poměrem nativního obyvatelstva, zejména pak v centrálních a jižních Andách. Graf č. 9 znázorňuje poměr mezi lokálními, regionálními a národními uskupeními ve volbách v roce 2002, ze kterého plyne převaha lokálních hnutí, a pouze minimum z kandidátů, konkrétně 4 %, bylo propojeno s celonárodní politickou stranou. Naproti tomu ve volbách 2006, kde byla podstatně nižší fragmentace, můžeme vidět v grafu č. 10 také vyváženější poměr mezi účastí celoregionálních a lokálních uskupení. Zvýšil se i počet osob kandidujících za celonárodní hnutí či politickou stranu (Thorp, Paredes 2011: 222).

Graf č. 9: Poměr organizací a hnutí v lokálních volbách 2002

Zpracováno podle: Thorp, Paredes 2011: 222

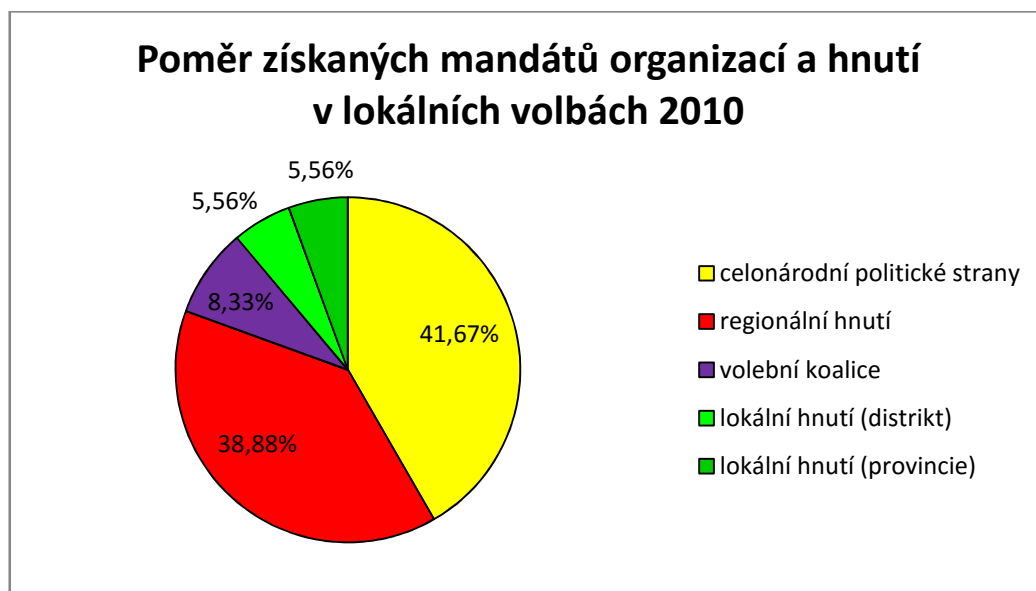
Graf č. 10: Poměr organizací a hnutí v lokálních volbách 2006

Zpracováno podle: Thorp, Paredes 2011: 222

V roce 2010 bylo ve volbách obsazováno 25 postů regionálních prezidentů, 195 postů starostů provincií a 1639 postů starostů jednotlivých lokálních distriktů (JNE 2014: 4-5). V těchto volbách fragmentace opět nebyla tak vysoká a dokonce došlo k navýšení poměru účasti celonárodních stran v porovnání s předchozími volbami. V grafu č. 11 je znázorněn celkový poměr získaných mandátů pro celonárodní strany, regionální hnutí a lokální hnutí na úrovni distriktů i provincií. Celkově obsadili nejvíce pozic kandidáti z celonárodních tradičních politických stran a jen o 3 % méně mandátů získala regionální hnutí. Poměr kandidátů lokálních uskupení na úrovni distriktů a provincií byl stejný a tato uskupení dosáhla pouze na pět a půl procenta z celkového počtu obsazovaných pozic (INFOgob 2014: 4-5). Nejvyšší podpora lokálních hnutí opět koreluje s regiony s nejvyšším poměrem nativních obyvatel. Poslední volby na lokální a regionální úrovni pak proběhly v roce 2014.

Graf č. 11: Poměr získaných mandátů organizací a hnutí v lokálních volbách 2010

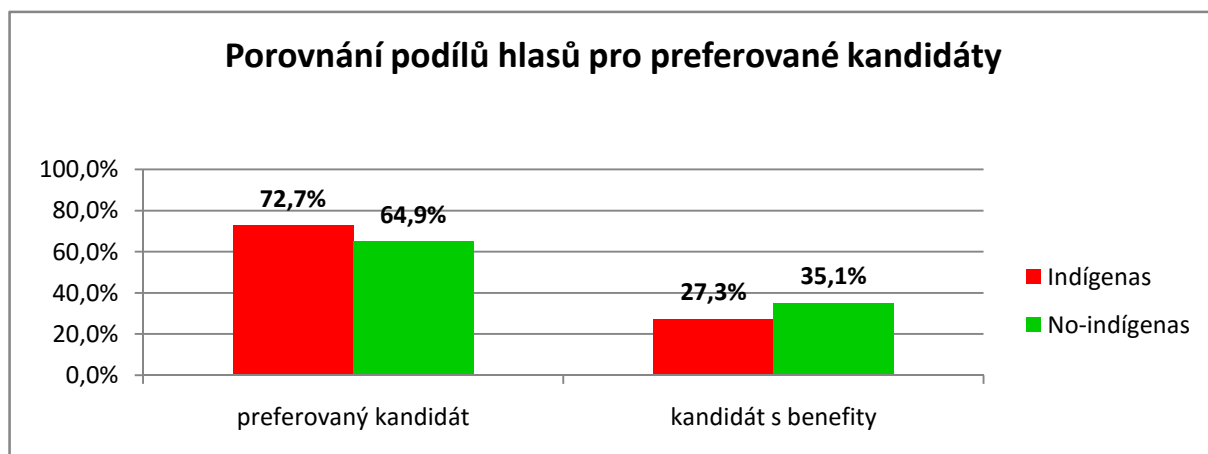

Zpracováno podle INFOgob 2014: 4-5.

Indigenní voliči na lokální úrovni povětšinou podporují kandidáty ze svých řad, ale zatím zde neexistuje přílišný zájem vytvářet za tímto účelem velká politická hnutí. Všechna vznikající uskupení také čelí vysokému očekávání, čímž by se dala vysvětlit vysoká míra volební volatility *indígenas*, kteří se po nesplnění očekávání přikloní k jinému hnutí (Van Cott 2008: 79). V rámci těchto zmiňovaných voleb došlo k využití 15% kvóty pro nativní obyvatele. Obecně je cílem povinných kvót rovný přístup všech znevýhodněných složek k politické reprezentaci. V Peru však často dochází k obcházení tohoto systému podplácením *indígenas* nebo jejich zařazováním na poslední místa kandidátek (Villanueva 2010: 22).

Právě čas předvolebních kampaní bývá jedním z mála období, kdy se politici vydávají i do odlehlých částí země a oslovují své voliče. Přesto se však 18 % neindigenních voličů shoduje, že před volbami neměli žádné informace a mezi *indígenas* je tento poměr ještě o 10 % vyšší. Také 95,2 % nativních obyvatel by si přálo mít před volbami více informací, aby se mohli lépe rozhodovat. Mezi neindigenními obyvateli by více informací vyžadovalo 88,9 % lidí. Oba tyto počty jsou velmi vysoké. Zřejmě jde o požadavek nestranné prezentace veškerých kandidátů s jejich programy. Co se týče samotných voleb, tak zatímco 1 ze 3 neindigenních voličů se domnívá, že volí strategicky, u nativních obyvatel je to 1 ze 4. Původní obyvatelé tedy volí spíše podle svých reálných preferencí než podle strategického uvážení. Nativní obyvatelé by volili spíše svého preferenčního kandidáta i v případě nabídnutí benefitů od jiného kandidáta. Zatímco mezi *indígenas* podíl hlasujících pro preferenčního kandidáta tvořil 72,7 %, z neindigenních voličů by se k této variantě přiklonilo 64,9 %, jak ukazuje graf č. 12. Ostatní by preferovali kandidáta, ze kterého by jim plynul nějaký zisk. Z těchto výsledků plyne, že indigenní voliči používají poměrně méně strategickou volbu než ostatní (Trelles 2012: 20-25).

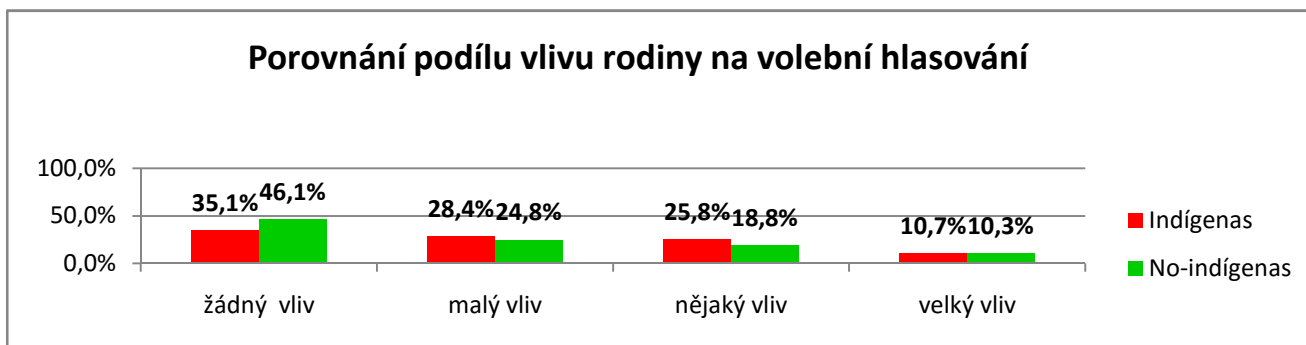
Graf č. 12: Porovnání podílů hlasů pro jednotlivé kandidáty

Upraveno podle: Trelles 2012: 25

Na hlasy indigenních voličů také mají větší vliv názory rodiny a přátel než na hlasy mesticů a *blancos*. Jak je zřejmé z porovnání hodnot v grafu č. 12, téměř polovina voličů, kteří se nehlasí k žádnému nativnímu etniku, popírá jakýkoliv vliv rodiny, kdežto u indigenního obyvatelstva tento počet přesahuje lehce jednu třetinu. Naopak velký vliv rodiny přiznává v obou skupinách okolo 10 % voličů. Působení přátel, jak je znázorněno v grafu č. 13, je o něco menší v obou skupinách, přesto přiznávají jejich vliv také spíše *indígenas*. Pouze co se týče potvrzení velkého vlivu, tak je znatelnější spíše u *neindígenas* (Trelles 2012: 26-27). V rámci indigenních komunit je rodina velmi důležitým prvkem a v podstatě tvoří základní kámen nativních uskupení. Její vliv je znatelný také v rámci spolupráce na rozvojových projektech.

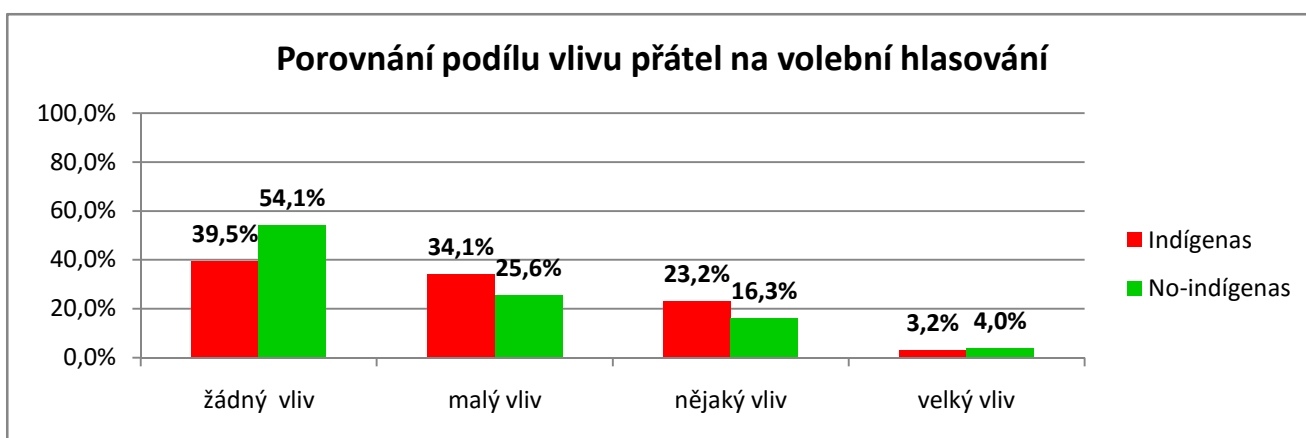
Graf č. 13: Porovnání podílu vlivu rodiny na volební hlasování

Zpracováno podle: Trelles 2012: 26

Pro porovnání je zde uveden příklad vlivu přátel na volební hlasování. Tato statistika není relevantní pro města, kde funguje individualistický styl života, ale v rámci komunit a ve venkovských oblastech hrají tyto dvě kategorie podstatnou roli. Kultura nativních obyvatel je založena na vzájemné pomoci a spolupráci, která však byla v průběhu dějin státu transformována nástroji moderní ekonomie a neoliberační politiky. Z grafu č. 14 je patrný rozdíl mezi vlivem přátel na *indígenas*, kteří jsou tradičně spojováni právě s venkovem, a *neindígenas*, kteří žijí v centrálních částech státu. Tento fakt může být vnímán pozitivně, neboť značí pevnou soudržnost komunity. V předchozích kapitolách bylo zmíněno, že mezi jednotlivými regiony a často i mezi samotnými komunitami panuje rivalita spíše než spolupráce. V rámci komunity existují určitá pravidla, kdy jsou si rodiny v jejím rámci vědomy nutnosti spolupráce. Pokud se stane, že některá rodina obdrží pomoc od radnice či ONG, ze které nemají prospěch ostatní rodiny, tak je na tuto nahlíženo ve velmi negativním světle (viz například několik případů, které se odehrály v rámci komunit San Francisco).

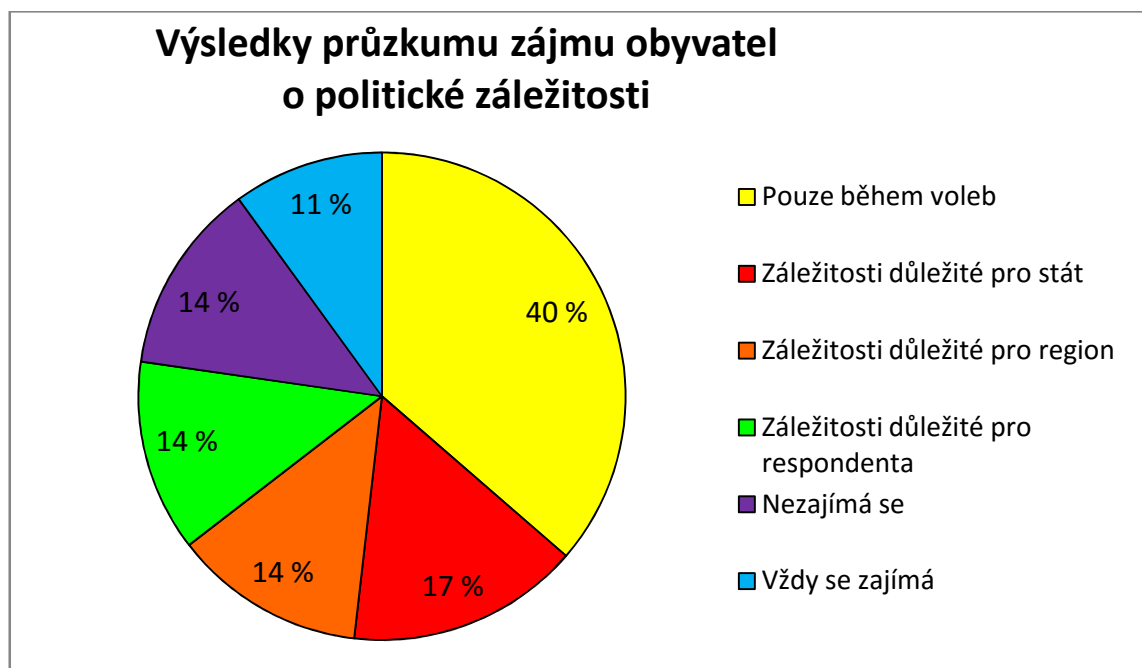
Graf č. 14: Porovnání podílu vlivu přátel na volební hlasování

Zpracováno podle: Trelles 2012: 27

Peruánským indigenním hnutím často bývá připisována pasivita a nezáměr o politické dění, což je další otázka, která bývá často diskutována v politických a akademických kruzích (např. se tato otázka řeší v několika odborných publikacích a článcích *Instituto de Estudios Peruanos IEP*). V roce 2010 byla zpracována statistika, která na základě dotazníků vyhodnocovala, jak velký je zájem mezi obyvateli o politiku obecně. Její výsledky znázorňuje graf č. 15. Ze statistiky je patrné, že celkově se v Peru konstantně o politické záležitosti zajímá pouze 11 % lidí. Logicky největší zájem mezi obyvateli budí volby a souvislosti s nimi spojené, v tomto případě se o politiku zajímá celkem 40 % populace. Regionální a osobní záležitosti jsou prioritou pro 14 % lidí v obou případech. Není bez zajímavosti, že žádný zájem o politiku nejeví pouze 14 % lidí z celkové populace. (JNE 2010: 15) Otázkou zůstává, jaký vzorek obyvatel se do statistiky zapojil, a zda jde o skutečně průřezovou statistiku.

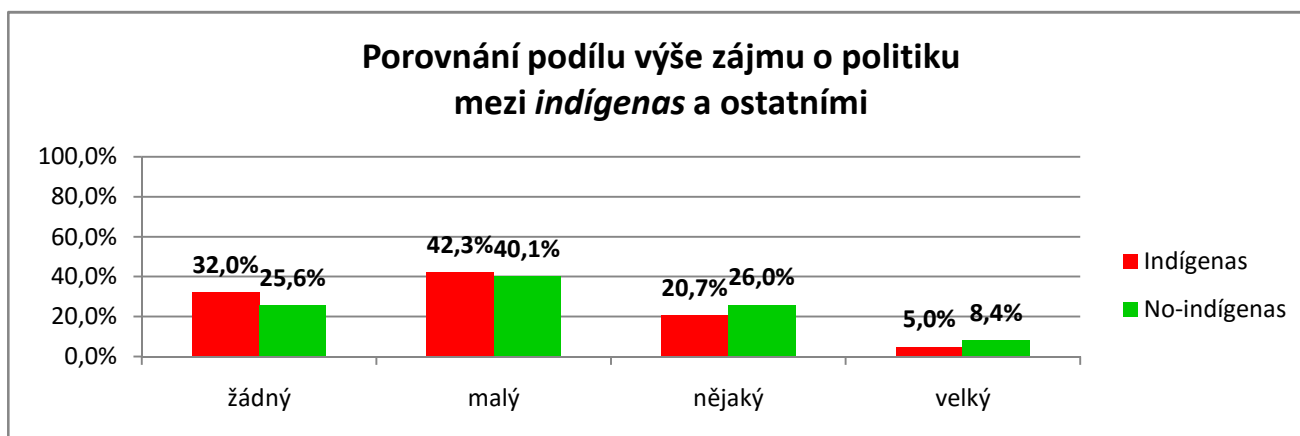
Graf. č. 15: Výsledky průzkumu zájmu obyvatel o politické záležitosti

Zpracováno podle: Pleno Jurado Nacional de Elecciones 2010: 15

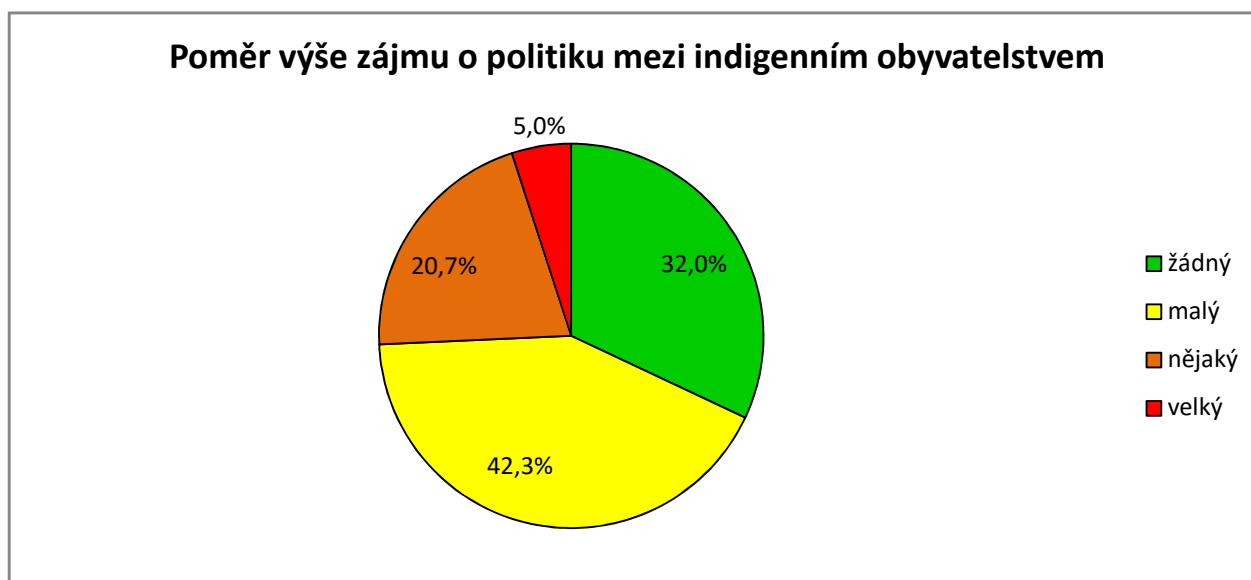
Zájem o politiku je obecně vyšší mezi neindigenními voliči, jak lze odvodit z porovnání hodnot v grafu č. 16. Pro názornější ilustraci zaznamenává graf č. 17 samotný podíl zájmu indigenních voličů o politické dění. Co se týče počtu obyvatel se zájmem o politiku, je vidět zájem jedné třetiny *neindigenas* a pouze jedné čtvrtiny *indigenas* (Trelles 2012: 31). Tento jev není dán pouhým nezájmem o politické dění, ale celkovou nedůvěrou k politice danou léty utlačování, pomalých změn a nesplněných slibů. Dalším nezanedbatelným faktorem je nedostatek informací ohledně kandidátů a jejich programů, a také chybějící celkový přehled.

Graf č. 16: Porovnání podílu výše zájmu o politiku mezi *indígenas* a ostatními

Zpracováno podle: Trelles 2012: 31

Graf č. 17: Poměr výše zájmu o politiku mezi indigenním obyvatelstvem

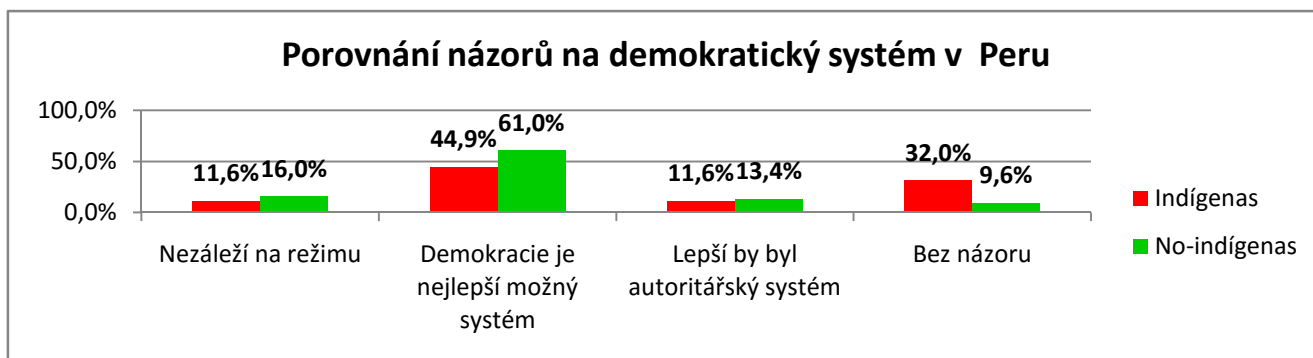

Zpracováno podle: Trelles 2012: 27

Národní volební komise (JNE) se ve stejném průzkumu mezi indigenními a neindigenními obyvateli také zabývala názory, které se týkaly demokratického systému, účinnosti kongresu a politických stran. Jak je zřejmé z grafů číslo 18, 19 a 20, vždy nejméně jedna třetina ze skupiny indigenních voličů se zdržela jakýchkoliv soudů o fungování kongresu nebo účinnosti politických stran. Právě v tomto bodu výzkumu JNE je možné hledat spojitost s (ne)informovaností a malým dosahem celonárodní politiky do nativních komunit. Většina dotazovaných z obou skupin se shoduje na tom, že demokracie je nejlepším ze současných politických systémů. Není bez zajímavosti, že autoritářský systém by preferovalo o dvě procenta více neindigenních voličů než indigenních. Současnou podobu kongresu jako garanta

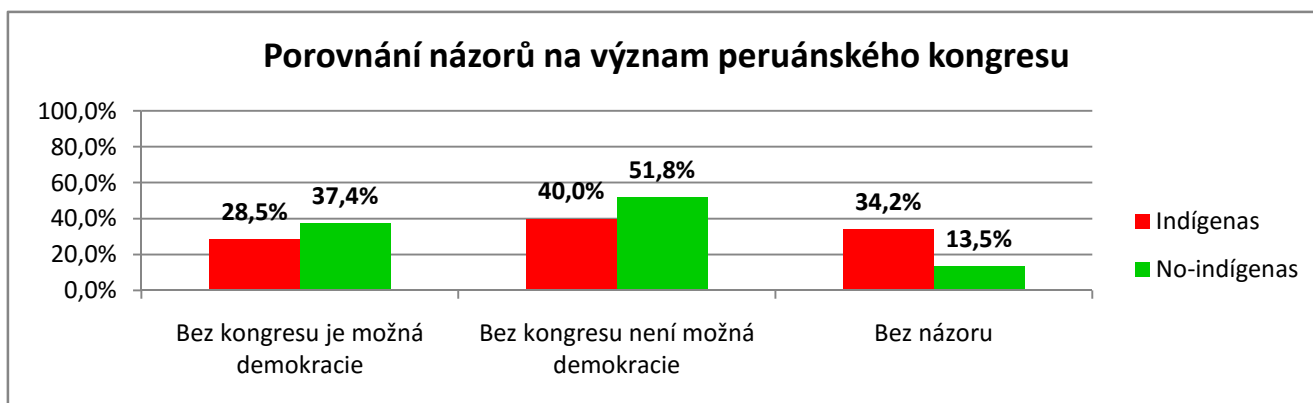
demokracie by také podpořila většina, i když spíše ze strany *neindígenas*. O možnosti demokracie bez kongresu uvažovala čtvrtina *indígenas* a celá třetina *neindígenas*. Současný systém politických stran za záruku demokracie považuje více než polovina *neindigenních* voličů. Mezi voliči z řad *nativních* obyvatel došlo k rovnoměrnému rozdělení hlasů, kdy třetina se domnívá, že bez politických stran není možná demokracie, třetina se přiklání k možnosti demokracie bez politických stran a třetina nemá na tuto otázku názor (Trelles 2012: 33-35).

Graf č. 18: Porovnání názorů na demokratický systém v Peru

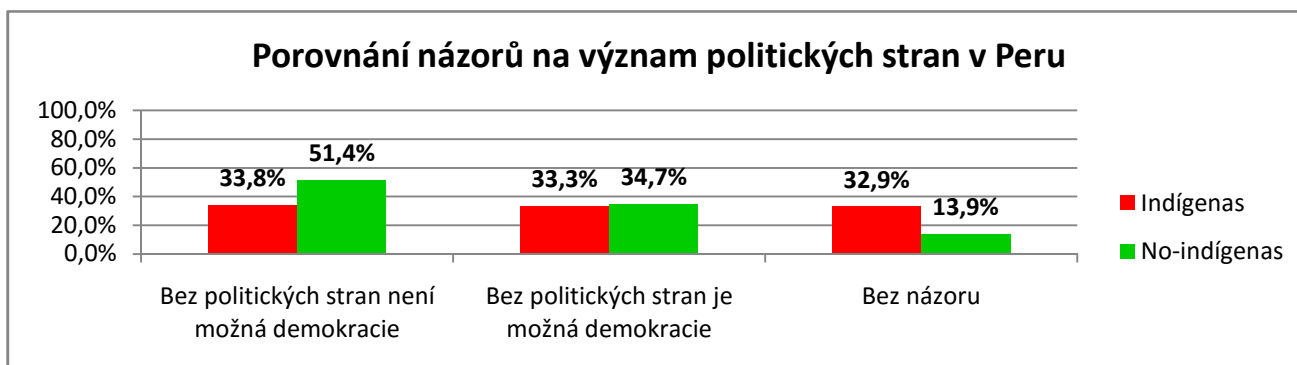
Zpracováno podle: Trelles 2012: 33

Graf č. 19: Porovnání názorů na význam peruánského kongresu

Zpracováno podle: Trelles 2012: 34

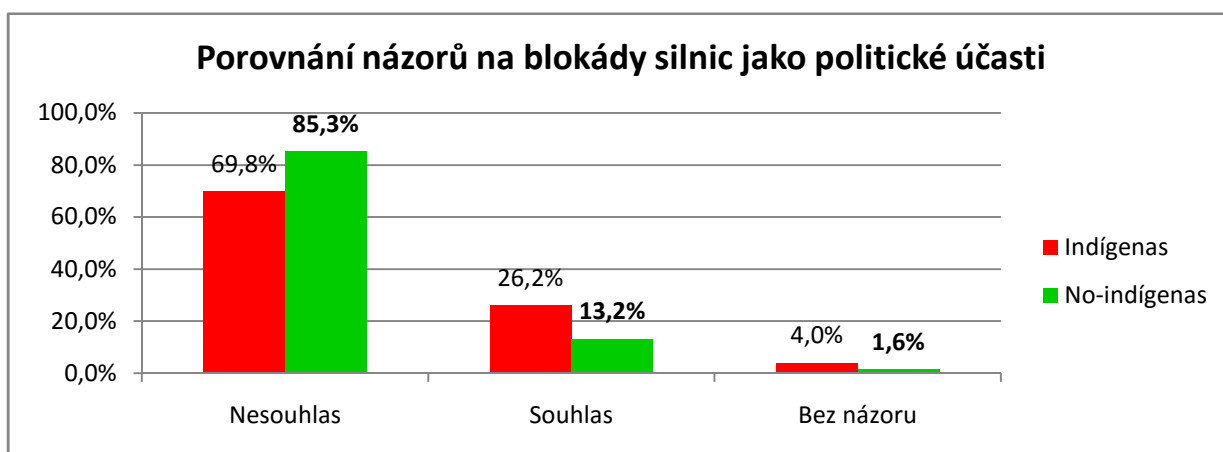
Graf č. 20: Porovnání názorů na význam politických stran v Peru

Zpracováno podle: Trelles 2012: 35

Posledním sledovaným tématem průzkumu bylo schvalování či odmítání blokad silnic jako politické účasti. Tato část statistiky byla zařazena do diplomové práce z důvodu provázání s indigenními hnutími a bojem za jejich politická práva v nedávné minulosti. Je zajímavé sledovat, jak se názor na tuto strategii do dnešních dní proměnil. Naprostá většina dotazovaných s nimi nesouhlasila, jak je znázorněno v grafu číslo 21. V případě *indígenas* nesouhlas vyjádřilo 69,8 % dotazovaných a mezi neindigenními respondenty to bylo ještě o 17,5 % více. Více než čtvrtina *indígenas* však vyjádřila souhlas s blokadami, poněvadž je to jedna z viditelných možností, jak mohou demonstrovat svůj názor a hájit své zájmy i před elitními skupinami, pro které jsou často neviditelní (Trelles 2012: 36).

Graf č. 21: Porovnání názorů na blokády silnic jako politické účasti

Zpracováno podle: Trelles 2012: 36

Doposud byla v práci zmiňována spíše regionální a lokální politika, kde mají indigenní hnutí a organizace alespoň nějaký vliv. Úplně bez kontaktu s celonárodní politikou však také nezůstávají, jak již bylo ukázáno na příkladu pokusu kandidatury Alberta Pizanga na post prezidenta v roce 2011 nebo kandidáta pro volby plánované v příštím roce Miguela Hilaria Escobara. V kongresu se zatím nejvýrazněji projeví indigenní kongresmanky Hilaria Supe a María Sumire. Volby do kongresu probíhají v Peru souběžně s prezidentskými, k další volbě tedy dojde v roce 2016. V následujících dvou tabulkách č. 4 a č. 5 jsou rozepsány jednotlivé regiony *sierry* a *selvy*, ve kterých žije největší podíl indigenní populace, spolu s počty indigenních kandidátů, kterým se podařilo obdržet dostatek hlasů a získat křeslo v kongresu. Celkem se to podařilo třem kandidátům, což je velmi malý počet na to, aby mohli prosazovat jakékoliv požadavky a cíle indigenistických hnutí. Dva úspěšní kandidáti se prosadili v andském regionu a jeden pochází z Amazonie. Vzhledem k narůstajícímu počtu aktivit regionálních hnutí a organizací snad můžeme v dalších volbách očekávat větší úspěch indigenních kandidátů.

Tab. č. 4: Podíl volených kandidátů z andských indigenních regionů 2011

Volby do kongresu na období 2011 - 2016 v andských regionech s nejvyšším podílem indigenních obyvatel			
Andský region	Podíl indigenního obyvatelstva	Počet volených mandátů	Počet zvolených indigenních kandidátů
Apurímac	86,2 %	2	0
Puno	83,7 %	5	1
Ayacucho	81,1 %	3	0
Huancavelica	80,3 %	2	1
Cusco	72,4 %	5	0

Upraveno podle: Villanueva 2012: 61

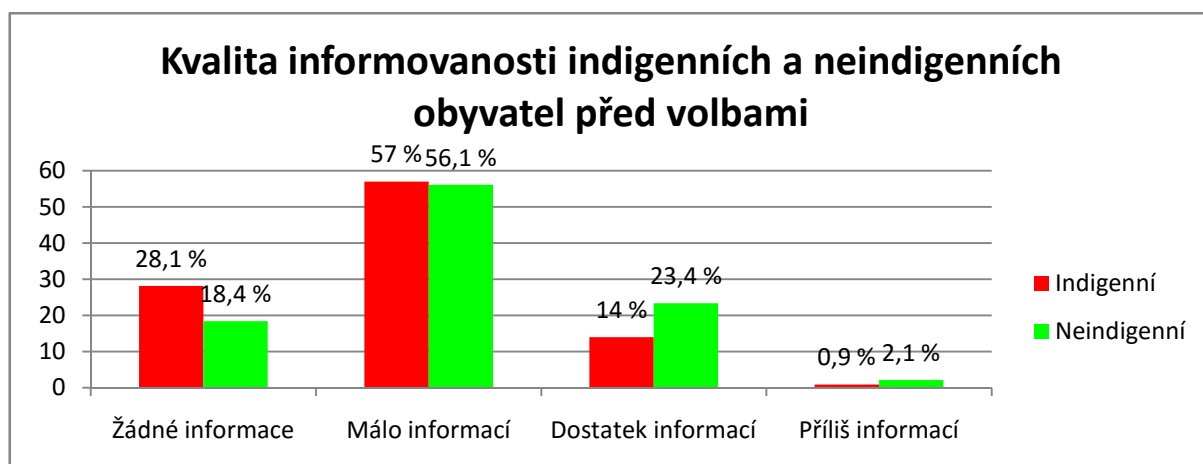
Tab. č. 5: Podíl volených kandidátů z amazonských indigenních regionů 2011

Volby do kongresu na období 2011 - 2016 v amazonských regionech s nejvyšším podílem indigenních obyvatel			
Amazonský region	Podíl indigenního obyvatelstva	Počet volených mandátů	Počet zvolených indigenních kandidátů
Madre de Dios	35,4 %	1	0
Ucayali	16,1 %	2	0
Amazonas	16,0 %	2	1
Loreto	9,2 %	4	0
San Martín	3,1 %	4	0

Upraveno podle: Villanueva 2012: 61

V neposlední řadě je třeba ještě zmínit, v Peru velmi problematickou, míru informovanosti obyvatel před volbami. Přes polovinu, jak indigenních, tak neindigenních, obyvatel se shoduje na názoru, že informací před volbami je podáváno málo, což můžeme názorně vidět v grafu č. 22. Tento fakt je pochopitelný v odlehlých oblastech komunit nebo ve venkovských oblastech, méně pak už ve městech. Obecná neinformovanost by mohla souviset se zmiňovanou pasivitou obyvatel, kdy si sami informace nevyhledají nebo s nedokonalou organizací předvolebních informačních aktivit (v rámci kampaní, článků do periodik, prezentace radnic, atd.). Největší rozdíl je viditelný v záložce týkající se absolutní neinformovanosti. Přes 28 % *indígenas* uvedli, že neměli o volbách žádné informace. S tímto souvisí zmíněný problém ovlivnitelnosti nativních obyvatel, v tomto případě nejen v rámci rodiny a přátel, ale také od samotných politiků, kteří dokáží nedostatku informací v indigenních oblastech zneužívat. Mezi ostatní populací uvedlo absenci informací přes 18 % lidí. Na druhou stranu se dostatečně informováno cítilo pouze 14 % nativních obyvatel, což je velmi málo. Spokojenost s informacemi však nebyla mezi *neindígenas* o moc větší a dosáhla pouhých 23 %.

Graf. č. 22: Názor na kvalitu informovanosti obyvatel před volbami

Zpracováno podle: Trelles 2012: 36

4. 5 Shrnutí

Podle Raúla Madrida etnické politické strany a hnutí napomáhají zapojit se nativním obyvatelům do rozhodovacího procesu a zároveň jejich vznik snižuje volatilitu a fragmentaci hlasů v oblastech s výrazným počtem indigenních obyvatel. Etnické politické strany nezhoršují napětí mezi indigenními obyvateli a většinovou společností. Je tomu spíše naopak. Nevýhodou etnických stran pak bývá, že protěžují jednu etnickou skupinu nebo seskupení podobných komunit a je pro ně pak těžší získat hlasy zvenčí (Madrid 2005: 162-165). V Peru se s těmito problémy na celonárodní úrovni prozatím nesetkáme, a na regionální či lokální úrovni by se možná dal říci opak tohoto tvrzení.

Do každých regionálních voleb v Peru vznikne vždy několik lokálních uskupení a často se stává, že v dalších volbách již neexistuje. Extrémní případ nastal mezi lety 2002 a 2006, kdy přes 1400 lokálních organizací zaniklo, a pro nové volby se zrodilo 522 jiných. Z důvodu nestability a nízké míry institucionalizace těchto organizací patří k lokálním peruánským volbám neodmyslitelně vysoká fragmentace hlasů nejen mezi indigenními obyvateli, a také vysoká míra volatilitu z důvodu nemožnosti spolehnout se pevně na stabilitu těchto uskupení, důvěřovat ve splnění programu načrtnutého před volbami nebo ve schopnost kandidátů skutečně reprezentovat zájmy skupiny obyvatel, z níž pochází. Tyto obtíže jsou viditelné i v oblasti *sierry* i *selvy*. Situace by se dala vystihnout větou z publikace Donny Van Cott z roku 2005: „*We are all in agreement on where we want to go, but once we get there nobody wants to be in charge. So at the time of naming candidates conflicts begin.*“ (Van Cott 2005:265)

Mimo politické strany a regionálně profilovaná hnutí, která byla zmíněna v předchozích podkapitolách, působí v Peru další aktéři, kteří se snaží o zlepšení situace nativních obyvatel a jejich efektivnější zapojení do společnosti. Vzhledem k rozsahu práce není možné se jejich aktivitám věnovat dopodrobna, proto bude uvedeno pouze několik příkladů supraregionálních, celostátních a mezinárodních organizací. Za zmínku nepochybně stojí CHIRAPAQ (*Centro de Culturas Indígenas de Perú*), která sdružuje etnické skupiny pocházející jak ze *selvy*, tak ze *sierry*. Její zaměření není politické nebo sociální, jak bývá zvykem, ale zejména kulturní. Hlavní náplní je tedy revalorizace původní kultury. Mimo jiné však také slouží jako jeden z mála relevantních zdrojů, který informuje o aktuálním dění mezi nativními obyvateli doma i ve světě (CHIRAPAQ 2016).

Mezi státními programy, které dosud v práci nebyly zařazeny by neměl chybět projekt Ministerstva financí - FONCOMUN (*Fondo de Compensación Municipal*), který je zaměřen právě sociálním směrem. Jak již bylo zmíněno, oblasti s vysokou mírou osídlení nativním obyvatelstvem se zároveň úzce protínají s nejhudšími oblastmi, a cílem tohoto projektu je redistribuce materiální pomoci v odlehlých a izolovaných zónách. Celkem se do něj zapojuje 1831 municipií. Kritéria pro obdržení pomoci jsou stanovována na základě posouzení přístupu k pitné vodě, připojení k elektrické energii, improvizovanosti obydlí, atp (FONCOMUN 2016).

Mezinárodní etnická organizace, která mimo jiné působí také na území Peru, se nazývá COICA (*Coordinadora de las Organizaciones Indígenas de la Cuenca Amazónica*). Hlavní část organizace sídlí v Quitu (Ekvádor) a je zde snaha sdružovat větší etnické organizace a podnikat společné kroky. Zaměřena je sice pouze na problematiku *selvy*, ale mimo peruánskou organizaci AIDSESEP tam patří také CIDOB Bolívie, FOAG Guyana, ORPIA a OPIAC Kolumbie. Nativní komunity podporuje zejména v prosazování svých práv na území nebo na samosprávu (COICA 2016).

Mimo území Latinské Ameriky existuje mnoho různých uskupení, která se problematikou nativních obyvatel zabývají. Mezi jedny z nejvýraznějších patří IWGIA (*International Work Group for Indigenous Affairs*), což je nizozemská organizace, založená v roce 1968, která se zabývá zejména ochranou práv nativních obyvatel (právo na kontrolu území a zdrojů, na kulturní integritu, na rozvoj). V Peru spolupracuje s organizací AIDSESEP - snaha o posílení její institucionalizace. a Servindi, která se starí o přinášení zpráv a informací (IWGIA 2016). V neposlední řadě pak v Peru působí velké organizace jako OXFAM nebo *Manos Unidas* a rozvoji sociálního kapitálu také nemálo pomáhají družstva zaštitěná Fair Trade.

Závěr

V úvodu práce bylo stanoveno několik cílů. Hlavním cílem bylo analyzovat a komparovat etnická hnutí na území současného Peru. K naplnění cíle bylo využito případové studie, která nepřekročila hranice státu. Analýza a porovnávání organizací tak probíhalo na regionální či oblastní úrovni. Časové ohraničení současných hnutí bylo stanoveno od roku 2002, kdy došlo k decentralizaci země a přenesení některých pravomocí na lokální vlády, do současnosti. V rámci dílčích cílů byl posouzen vliv specifického historického vývoje na aktuální stav hnutí, porovnání reálných možností nativních etnik na ovlivňování politiky státu a nakonec také zhodnocení vlivu mezinárodních organizací a nadnárodních institucí na implementaci projektů mezi nativním obyvatelstvem.

Za teoretický základ byly vzaty publikace R. Putnama, A. Bebbingtona - T. Carrola a T. Bastelaera - Ch. Grootaerta. Všechny se věnují sociálnímu kapitálu, který byl ústředním tématem práce. Na základě teorie, že sociální kapitál je sítí vztahů, materiálních prostředků a symbolů, které mají moc mobilizovat skupinu lidí, a zároveň platí, že čím hustější síť vztahů v horizontální rovině v rámci komunity existuje, tím se zvyšuje pravděpodobnost spolupráce občanů pro všeobecné dobro (v horizontální rovině, ne tolik už vertikální). Na základě toho byly stanoveny dvě hypotézy. První hypotéza stála na tvrzení, že za současnou obtížnou situaci v Peru stojí slabý sociální kapitál, ještě více oslabovaný přežívajícím rasismem a předsudky. Druhá hypotéza vycházela z historického vývoje, kdy velkým problémem je vysoká míra pasivity původních obyvatel.

Tyto hypotézy se podařilo potvrdit pouze částečně. První z nich není platná ve všech případech. Bylo zjištěno, že v rámci některých komunit i přes vysokou míru sociálního kapitálu, nefunguje prosazování práv nativních obyvatel, jak by bylo nutné. Hypotéza neplatí zejména u nativních komunit Amazonie. Mezi jednotlivými komunitami neexistuje znatelné napětí (výjimkou je latentní rivalita mezi některými etniky), naopak si navzájem pomáhají a udržují širokou síť kontaktů, pokud jim to podmínky dovolí. Na jednu stranu má rodina a rodinné zájmy přednost před komunitou, ale na druhou stranu pokud jde o důležité věci nebo vzájemnou výpomoc, tak členové komunity prokazují velkou soudržnost. Také radnice se snaží v rámci horizontálních vztahů vyjít obyvatelům vstříc a podpořit jejich projekty, jelikož se nepotýkají s finančními problémy, jak je tomu často u radnic v *sierrře*. Ve všech případech pak na těchto radnicích najdeme odbor zabývající se nativní problematikou. Druhá hypotéza je v Amazonii platná. Existuje zde sice organizace AIDSESEP, která měla zatím nejbližší k přetvoření na politickou stranu, ale jinak zde zcela převažuje aktivita a plánování projektů ze

strany vnějších činitelů. Naprostou většinu projektů sem implantovaly různé ONG, církve nebo státní organizace. Výjimky se týkají projektů spojených s kulturou, kdy například tamní ženy vytvořily vlastní organizaci propagující tradiční výrobu látek. Silné slovo má stále v Amazonii stát, který podporuje těžařské společnosti a snaží se obejít zákony plynoucí z mezinárodních úmluv. Nejefektivnějším nástrojem se zatím jeví zákon o předchozí konzultaci, kdy by neměly probíhat na území nativních obyvatel žádné projekty a aktivity bez jejich svolení. Neméně důležité zásluhy má také nadnárodní organizace COICA, která se snaží sjednotit organizace nativních obyvatel v Ekvádoru a okolních státech.

V *sierrře* je situace jiná. První hypotéza platí ve většině případů zjištěných v rámci terénního výzkumu nebo v literatuře. Nativní obyvatelé žijící v Andách jsou schopní si vzájemně vypomoci například se stavbou domu nebo kanalizace, ale širší nebo dlouhodobá spolupráce zde téměř není k vidění. V této oblasti také neexistuje žádná efektivní organizace, která by zaštiťovala *sierrru* podobně jako AIDSESP *selvu*. Obyvatelé jsou k sobě navzájem velmi nedůvěřiví, stejně tak ke státním organizacím a místním radnicím. Také z průzkumu převzatého do této diplomové práce vyplynulo, že indigenní obyvatelé důvěřují mnohem méně současnému demokratickému systému, politickým stranám a organizacím méně než neindigenní obyvatelé. Tato vazba funguje i z opačné strany a radnice nemají přílišnou důvěru k obyvatelům žijícím pod jejich správou. Projekty, které se v oblasti And realizují, jsou spíše sociálního rázu a také je většinou mají pod patronací externí organizace.

S výše zmíněným úzce souvisí problematika identifikace, sebeidentifikace a pojetí etnicity v Peru, které bylo v práci rozebíráno v prvních kapitolách. Zejména v oblasti *sierry* je poměrně obtížné mobilizovat obyvatelstvo, z důvodu rozličného vnímání vlastní identity. Mimo jiné je také třeba zmínit, že u původních obyvatel horské oblasti je znatelnější rivalita nejen mezi etniky (zejména *Quechua* a *Aymara*), ale také mezi jednotlivými komunitami navzájem. Částečně je to také dáno jejich odlišnou identifikací, kdy například část členů národa *Chopca* se identifikuje jako *campesinos* a část jako *comunidades indígenas*. Při dotazování na to, zda by ve volbách podpořili kandidáta indigenního původu byla většina zamítavých odpovědí právě v *sierrře*.

V rámci práce došlo k zodpovězení tří výzkumných otázek. První z nich měla odpovědět, proč mezi nativními obyvateli Peru převažují spíše neshody než shody. Odpověď na tuto otázku byla ilustrována řadou příkladů v prvních kapitolách, které se zabývaly rasismem v Peru, který bohužel funguje nejen mezi rozličnými rasami lidí, ale často sebou pohrdají i lidé patřící do stejné etnické skupiny (indigenní obyvatelé, kteří se sami na sebe dívají skrz prsty).

Neshody byly také podporovány přijímáním různých legislativních opatření v minulosti, kdy docházelo, i když často k neúmyslnému, protěžování obyvatel Amazonie. Další třecí plochou je pak přerozdělování financí a určování prioritních oblastí pro sociální projekty.

Druhá otázka se zabývala konkrétními faktory znemožňujícími nebo naopak podporujícími spolupráci a prosazení se některých organizací. Odpovědi na tuto otázku je možné najít zejména v kapitole čtyři, kde jsou mimo jiné zmiňovány alespoň částečné úspěchy lokálních politických hnutí. Velmi pozitivním prvkem bylo založení Ministerstva kultury v roce 2010, které má pod sebou *Viceministerio de Interculturalidad*, které má na starost výhradně nativní obyvatele. Pomalu navazuje spolupráci s místními vládami a snaží se také komunikovat s některými komunitami. Velmi pozitivní vliv na vývoj mají paradoxně také ONG a vnější organizace, které by však měly vystupovat tak, aby na místě působily pouze dočasně a mohly projekty předat do rukou místních obyvatel. Mediálně nejviditelnější úspěchy mají amazonská hnutí a organizace, kterým se například podařilo uhájít své teritorium. S podobnými výsledky bádání přišli také autoři Bebbington a Carroll, kteří výzkum prováděli téměř před patnácti lety, což jen dokládá, jak jsou změny pomalé.

Klíčovým všezahrnujícím problémem je všudypřítomná nedůvěra. V práci bylo analyzováno několik průzkumů uskutečněných oficiálními státními organizacemi. Některé se zabývaly názory tzv. většinové populace na indigenní obyvatele, jiné zkoumaly případnou volební podporu, atp. Není bez zajímavosti, že tyto průzkumy odhalily diametrální rozdíl mezi teoretickým vnímáním politické situace a následnou praxí. V jednom průzkumu například respondenti při otázce, zda by podpořili indigenního kandidáta odpověděli v rámci *indigenas* v 71 % a v rámci *neindigenas* v 69 % kladně, ale v následujících volbách pak získali křeslo v kongresu pouze tři kandidáti nativního původu, čímž se teoretické odpovědi v praxi neproměnily. Obdobná situace nastala i ve volbách v roce 2016, kdy se na kandidátní listiny dostalo pouze 27 uchazečů nativního původu. Tento fakt má za sebou mnoho důvodů, které byly v práci rozebírány - od počáteční nedůvěry, která má v Peru hluboké kořeny, přes možnost, že se většina nativních obyvatel dostala na poslední místa kandidátek až po možnost slabého programu hnutí, za které indigenní obyvatele kandidovali.

Pozitivní změny od roku 2002 probíhají, ale vývoj bude značně pomalejší než v okolních státech, což je dáno právě zmíněnou rozličností etnik a nedemokratickými zásahy do života komunit v minulosti. Podle autorky citované v práci Donny Lee van Cott má nejvýhodnější podmínky pro organizaci politických hnutí stát s vysokou mírou decentralizace, nízkou hranicí podílu hlasů pro registraci, existencí kvót pro nativní obyvatele, proporčním

volebním systémem a nízkou hranicí pro získání mandátu. Pro tyto hnutí a strany je pak snažší prosadit se v lokálních i regionálních volbách a mají reálnou šanci postupně ovlivňovat i celostátní dění. V Peru nejen, že existují vysoké kvóty pro registraci strany, ale také je tam velmi obtížný přístup do médií nebo k prostředkům na financování kampaní. Navíc je v mnoha případech pro komunity schůdnější dosáhnout svých cílů jiným způsobem než zapojením svých členů do politické strany (Van Cott 2005: 24-25). V práci bylo zmíněno několikrát, že kvóty pro nativní obyvatele se v Peru obcházejí napsáním kandidátů na konec listiny, což jejich prosazení příliš nepomáhá.

Z práce vyplývá, že mnoho nativních komunit je závislých na podnětech zvenčí. Na druhou stranu je to jedno z východisek, poněvadž se nezřídka stává, že neindigenní radní případné iniciativy komunit neberou vážně. Pokud jsou na radnici radní nebo starosta nativního původu, hrozí naopak nebezpečí, že budou protěžovat svoji komunitu na úkor dalších obyvatel žijících v regionu. Indigenní hnutí bývají často exkluzivní, což jim, nejen v případě lokálních radnic také škodí. V některých případech však dochází k uvědomění si společných zájmů a meziethnické spolupráce (nejen mezi nativními obyvateli, ale také s některými mestici).

Problematika indigenismu, indiánských hnutí a nativních komunit je velice široká a nabízí nepřehledné množství témat pro další výzkum. Nejen v regionu Latinské Ameriky, ale po celém světě žijí nativní etnika, která si dokázala více či méně poradit s měnícím se světem a začlenit se do něj. Na území Peru by bylo zajímavé detailněji propracovat vazby nativních obyvatel a politických stran. Problematiku indigenních voličů (zda se vůbec dají od neindigenního voliče odlišit) otevřel peruánský JNE a zbývá mnoho nedořešených otázek. Zajímavé by bylo také sledovat genezi a zánik lokálních politických hnutí nebo naopak se pokusit o mnohopřípadovou komparaci.

Výše uvedené závěry dokresluje nastalá situace v prezidentských volbách, kdy na základě masivní kampaně získali nejvíce hlasů dcera kontroverzního Alberta Fujimoriho Keiko Fujimori a bývalý ministerský předseda Peru Pedro Pablo Kuczynski. Oba mají i přes předvolební sliby k nativním obyvatelům relativně daleko a plánují pokračovat v podpoře nadnárodních obchodních a těžebních organizací působících na území státu (BBC Mundo 2016). Jak se bude situace vyvíjet, ukáže následujících 5 let mandátu nového prezidenta.

Seznam použitých zdrojů

Primární zdroje:

Gobierno Peruano. 1993. Ústava Peru z roku 1993 (*Constitucion Política del Peru de 1993*)

Gobierno Peruano. 2011. Zákon č. 29785 O právu na předchozí konzultaci (*Ley del Derecho a la Consulta Previa a los Pueblos Indígenas u Originarios*)

Gobierno Peruano. 2011 Zákon č. 29735 O jazycích (*Ley de Lenguas*)

International Labour Organisation. 1980. Konvence 169 O postavení indigenních a nativních obyvatel v nezávislých zemích. (*Convenio 169 de la OIT Sobre Pueblos Indígenas y Tribales en Países Independientes*)

United Nations. 2006. Deklarace Spojených národů o právech indigenních obyvatel (*Declaración de las Naciones Unidas sobre los Derechos de los Pueblos Indígenas*)

Knížní publikace:

Albó, Xavier. 2002. *Pueblos Indios en la Política*. La Paz: CIPCA.

Aparicio Mayor, Pedro - Bodmer, Richard. 2009. *Pueblos Indígenas de la Amazonía Peruana*. Iquitos: Fundamazonía.

Aragón, Jorge Trelles. 2012. *Participación y Representación Política Indígena. Perfil Electoral y Orientaciones Políticas de la Población Indígena del Perú*. Lima: Jurado Nacional de Elecciones. Dostupné na: <<http://www.votoinformado.pe/publicaciones/1346773970.pdf>>

Atria, Raúl - Siles, Marcelo - Arrigada, Irma - Robison, Lindon J. - Whiteford, Scott. 2003. *Capital Social y Reducción de la Pobreza en América Latina y el Caribe: En Busca de un Nuevo Paradigma*. Santiago de Chile: CEPAL (Comisión Económica para América Latina y el caribe); Michigan State University.

Beltran, Carlos M. Alvarez. 1964. *Estatuto de Comunidades de Indígenas del Perú*. Trujillo: neuvedeno.

Bonvecchi, Alejandro - Johannsen, Julia - Scartascini, Carlos (eds.). 2015. *Quiénes Deciden la Política Social? Economía Política de Programas Sociales en América Latina*. Washington D.C.: Banco Interamericano de Desarrollo.

Cadena, Marisol. 2000. *The Politics of Race and Culture in Cuzco, Peru, 1919-1991*. Durham: Duke University Press.

Cajías, Beatriz de la Vega (ed.). 2011. *Participación Política Indígena y Políticas Públicas para Pueblos Indígenas en América Latina*. La Paz: Participación Política Indígena. Fundación Konrad Adenauer.

Comisión Interamericana de Derechos Humanos. 2015. *Pueblos Indígenas Comunidades Afrodescendientes Industrias Extractivas*. Washington : Organización de los Estados Americanos.

Coordinadora Permanente de los Pueblos Indígenas del Perú. 2004. *Derechos de los Pueblos Indígenas y Comunidades en la Constitución Política del Perú*. Lima: COPPIP.

Cuelto, Marcos – Lerner, Adrián (eds.). 2011. *Desarrollo, Desigualdades y Conflictos Sociales. Una Perspectiva Desde los Países Andinos*. Lima: Instituto de Estudios Peruanos.

Davila Puño, Julio. 2005. *Gobiernos Locales y Pueblos Indígenas*. Lima: Grupo de Trabajo Racimos de Ungurahui.

Evropské společenství (kolektiv autorů). 2006. *Srovnávací studie o shromažďování údajů ke zjišťování rozsahu a dopadu diskriminace ve Spojených státech amerických, Kanadě, Austrálii, Velké Británii a Nizozemí*. Praha: Poradna pro občanství, občanská a lidská práva.

Favre, Henri. 2007. *El Movimiento Indigenista en América Latina*. Lima: Instituto Francés de Estudios Andinos.

Fernández, Ignacia M. – Asensio, Raúl H. (eds.). 2014. *¿Unidos Podemos? Coaliciones Territoriales y Desarrollo Rural en América Latina*. Lima: Instituto de Estudios Peruanos.

Lomné, Georges (ed.). 2014. *De la Política Indígena. Perú y Bolivia*. Lima: Instituto de Estudios Peruanos.

Mácha, Přemysl (ed.). 2009. *Lightning the Bonfire, Rebuilding the Pyramid. Case Studies in Identity, Ethnicity and Nationalism in Indigenous Communities in Mexico*. Ostrava: Ostravská Univerzita v Ostravě.

Mácha, Přemysl. 2003. *Plamínek v horách, požár v nížině. Indiánské povstání v mexickém Chiapasu*. Brno: Doplněk.

Mainwaring, Scott – Bejarano, Ana María – Leongómez, Eduardo Pizarro. 2006. *The Crisis of Democratic Representation in the Andes*. Standford: Standford University Press.

Martí i Puig, Salvador. 2007. *Pueblos Indígenas y Política en America Latina. El Reconocimiento de sus Derechos y el Impacto se sus Demandas a Inicios del Siglo XXI*. Barcelona: Fundació CIDOB.

Ministerio de Justicia -Dirección Nacional de Asuntos Jurídicos. 2000. *Compendio de Legislación para los Pueblos Indígenas y Comunidades Nativas. Volumen I*. Druhé vydání. Lima: La Defensoría del Pueblo.

Ministerio de Justicia - Dirección Nacional de Asuntos Jurídicos. 2000. *Compendio de Legislación para los Pueblos Indígenas y Comunidades Nativas. Volumen II*. Druhé vydání. Lima: La Defensoría del Pueblo.

- Murphy, Robert F. 1998. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Niezen, Ronald. 2003. *The Origins of Indigenism: Human Rights and the Politics of Identity*. Londýn. University of California Press.
- Opatrný, Josef. 1998. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Libri.
- Ossio Acuña, Juan. 1994. *Los Paradojas del Peru Oficial*. Lima: Pontifica Universidad Catolica del Peru.
- Pajuelo Teves, Ramón. 2006. *Participación Política Indígena en la Sierra Peruana. Una Aproximación desde las Dinámicas Nacionales y Locales*. Lima: Instituto de Estudios Peruanos
- Palomino, Moisés - Yeckting, Fabiola. neuvedeno. *Las Municipalidades Rurales del Perú y su Trabajo de Puesta en Valor de los Activos Culturales*. Lima: Instituto de Estudios Peruanos. Dostupné na : <http://www.rimisp.org/wp-content/files_mf/1368200381IEPMunicipiosruralesactivosculturales.pdf>
- Pinxten, Rik – Verstraete, Ghislain – Longman, Chia (eds.). 2004. *Culture and Politics*. New York: Berghahn Books.
- Pleno Jurado Nacional de Elecciones (kolektiv autorů). 2010. *Perfil del Elector Peruano. Voto Informado*. Jurado Nacional de Elecciones.
- Průcha, Jan. 2010. *Interkulturní psychologie. Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů*. Třetí vydání. Praha: Portál.
- Putnam, Robert D. 1993. *Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.
- Robles Mendoza, Román. 2002. *Legislación Peruana Sobre Comunidades Campesinas*. Lima: Fondo Editorial de la Facultad de Ciencias Sociales, Universidad Nacional Mayor de San Marcos.
- Roedl, Bohumír. 2007. *Dějiny Peru a Bolívie*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny.
- Roedl, Bohumír. 1998. *Ve jménu inky Túpacá Amarua*. Praha: Scriptorium.
- Sieder, Rachel (ed.). 2002. *Multiculturalism in Latin America. Indigenous Rights, Diversity and Democracy*. London: Institute of Latin American Studies.
- Solo de Zaldívar, Victor Bretón. 2005. *Capital Social y Etnodesarrollo en los Andes. La Experiencia PRODEPINE*. Quito: Centro Andino de Asociación Popular.
- Thorp, Rosemary – Paredes, Maritza. 2011. *La Etnicidad y la Persistencia de la Desigualdad*. Lima: Instituto de Estudios Peruanos.

Trelles, Jorge Aragón. 2012. *Participación y Representación Política Indígena. Perfil Electoral y Orientaciones Políticas de la Población Indígena del Perú*. Lima: Jurado Nacional de Elecciones. Dostupné na: <<http://www.votoinformado.pe/publicaciones/1346773970.pdf>>

Universidad Nacional de San Marcos. 1993. *Las Comunidades Indígenas del Norte Andino*. Lima: UNSM. Facultad de Ciencias Sociales.

Van Cott, Donna Lee. 2008. *Radical Democracy in the Andes*. New York. Cambridge University Press.

Van Cott, Donna Lee. 2005. *From Movements to Parties in Latin America. The Evolution of Ethnic Politics*. New York: Cambridge University Press.

Villanueva, Magdalena Chú (ed.). 2011. *Participación de la Población Indígena Amazónica en las Elecciones Regionales y Municipales 2010*. Lima: ONPE

Webb, Adam K. 2011. *Nuestro Propio Sendero. Una Comunidad Andina y la Economía de Valores del Mañana*. Lima: Instituto de Estudios Peruanos.

Zapata, Antonio – Rojas, Rolando. 2013. *¿Desiguales Desde Siempre? Miradas Historicas Sobre la Desigualdad*. Lima: Instituto de Estudios Peruanos.

Odborné články:

Assies, Willem. 2009. „Los Retos de América Latina en un Mundo en Cambio. Pueblos Indígenas y Sus Demandas en los Sistemas Políticos.“ In: *Revista CIDOB d’Afers Internacionals* 2009, č. 85-86, s.89-107.

Barša, Pavel. 2006. „Konstruktivismus a politika identity.“ In: *AntropoWEBZIN*. roč. 2006, č. 1-2, s. 21-35.

Bastelaer, Thierry van - Grootaert, Christiaan. 2001. „Understanding and Measuring Social Capital: A Synthesis of Findings and Recommendations from the Social Capital Initiative.“ In: *Social Capital Initiative*. The World Bank Working Paper No. 24. 2001.

Bebbington, Anthony J. - Carroll Thomas F. 2000. „Induced Social Capital and Federations of the Rural Poor.“ In: *Social Capital Initiative*. The World Bank Working Paper No. 19. 2000.

Becker, Marc. 2006. „Mariátegui, the Comintern, and the Indigenous Question in Latin America.“ In: *Science and Society*. roč. 70, č. 4, s. 450-479.

Cadena, Marisol. 2001. „The Racial Politics of Cultura and Silent Racism in Peru“ In: *Racism and Public Policy*. United Nations Research Institute for Social Development. Conference Paper - září 2001 Durban.

Cánepa, Gisela. 2008. „The Fluidity of Ethnic Identities in Peru.“ In: *CRISE: Centre for Research on Inequality, Human Security and Ethnicity*. červen 2008, roč. 48, s. 1-50.

Henríquez Ramírez, Alfonso. 2013. „Participación Indígena Desarrollo y Alcances en Torno a la Participación Ambiental.“ In: *Revista lus et Praxis*, roč. 19, č. 2, s. 251-300.

Howard, James H. 1983. „Pan-Indianism in Native American Music and Dance.“ In: *Ethnomusicology*. Roč. 27. č. 1 (leden 1983), s. 71-82.

INFOgob - Jurado Nacional de Elecciones (2014). 2014. Reporte Nuevas Elecciones Municipales 2014. Lima. Dostupná na:
<http://www.infogob.com.pe/Reportes/reporte_nem2014.pdf>

Madrid, Raúl L. 2005. „Indigenous Parties and Democracy in Latin America.“ In: *Latin American Politics and Society*. zima 2005, roč. 47, č. 4, s. 161-179. Dostupné na:
<<http://www.jstor.org/stable/4490437>>

Motta, Sara C. 2009. „Old Tools and New Movements in Latin America: Political Science as Gatekeeper or Intellectual Illuminator?“ In: *Latin American Politics and Society*. jaro 2009, roč. 51, č. 1, s. 31-56.

Pineda, Roberto C. 2012. „El Congreso Indigenista de Pátzcuaro 1940, Una Nueva Apertura en la Política Indigenista de las Américas.“ In: *BAUKARA.Bitácoras de Antropología e Historia de la Antropología en América Latina*. červen-prosinec 2012, s. 10-28. Dostupné na:
<[http://www.humanas.unal.edu.co/colantropos/baukara/sites/default/files/Baukara%202005%20Pineda\(10-28\).pdf](http://www.humanas.unal.edu.co/colantropos/baukara/sites/default/files/Baukara%202005%20Pineda(10-28).pdf)>

Romancov, Michael. 2012. „Postavení původního obyvatelstva jako velké politické téma současnosti“ In: *Mezinárodní politika*. roč. XXXVI., č. 10/2012. s. 4-6.

Saavedra Navarrete, Rodrigo. 2010. „Gobernabilidad Neoliberal y Movimientos Indígenas en América Latina“ In: *Polis Revues*. duben 2012 /online/, č. 27, s. 1-14.

Villavicencio Terrenos, Felipe A. 2007. „Diversidad Cultural y Derecho Penal: El Caso de las Comunidades Nativas“ In: *VOX JURIS* roč. 17, č. 15, s. 247-266.

Villanueva Montalvo, Aída. 2012. „En Torno a la Representación Especial Indígena en el Perú: Percepción de Líderes Indígenas y Características del Modelo Peruano.“ In: *Debates en Sociología* 2012, č. 37, s. 43-76.

Webber, Jeffery R. 2007. „Indigenous Struggle in Latin America: The Perilous Invisibility of Capital and Class.“ In: *Latin American Politics and Society*. roč. 49, č. 3, s. 191-205. Dostupné na: <<http://www.jstor.org/stable/30130815>>

Internetové zdroje:

AIDSESEP Asociación Interétnica de Desarrollo de la Selva Peruana. /online 2015/, <<http://www.aidesep.org.pe>>

Banco Interamericano de Desarrollo. /online 2015/, <<http://www.iadb.org/es/banco-interamericano-de-desarrollo,2837.html>>

Base de Datos de Pueblos Indígenas e Originarios. /online 2014/,
< <http://bdpi.cultura.gob.pe/lista-de-pueblos-indigenas>>

BBC Mundo. /online 2016/,
<http://www.bbc.com/mundo/noticias/2016/04/160410_elecciones_presidenciales_peru_resultados_fujimori_ilm>

Biocultural Diversity and Territories Platform for Sustainable Inclusive Development.
/online 2016/, <<http://www.diversidadbioculturalyterritorios.org/index.php?lang=es>>

CAAAP Centro Amazónico de Antropología y Aplicación Práctica. /online 2015/,
<<http://www.caaap.org.pe/home/>>

Calvert Foundation. /online 2015/,
< <http://www.calvertfoundation.org/blog/563-peru-coffee-coop-trip>>

Change.org. Petice na podporu výuky jazyka *quechua* ve školách. /online 2015/,
<https://www.change.org/p/congreso-de-la-republica-del-peru-apoyen-proyecto-de-ley-para-que-el-quechua-se-enseñe-en-todos-los-colegios-del-peru?recruiter=388280860&utm_source=share_petition&utm_medium=facebook&utm_campaign=autopublish&utm_term=des-md-share_petition-no_msg>

CHIRAPAQ. /online 2016/, <<http://www.chirapaq.org.pe/noticias/menos-de-treinta-indigenas-postulan-al-congreso-y-al-parlamento-andino>>

Centro Amazónico de Antropología y Aplicación Práctica. /online 2014/,
< <http://www.caaap.org.pe/web/index.php>>

Coordinadora de las Organizaciones Indígenas de la Cuenca Amazónica - COICA.
/online 2016/, <<http://www.coica.org.ec/>>

Comunidad Andina. /online 2015/, <<http://www.comunidadandina.org>>

Corte Interamericana de Derechos Humanos. /online 2015/,
< <http://www.corteidh.or.cr/index.php/en>>

Cumbre Continental de Pueblos y Organizaciones Indígenas. /online 2014/,
<<http://www.cumbrecontinentalindigena.org/>>

Corporación Latinobarómetro. /online 2015/,
< <http://www.latinobarometro.org/lat.jsp>>

Defensoría del Pueblo. /online 2014/,
< <http://www.defensoria.gob.pe/>>

Diario las Americas. /online 2016/,
< http://www.diariolasamericas.com/5051_portada-america-latina/3733266_lider-indigena-peruana-fue-elegida-miembro-de-un-foro-de-naciones-unidas.html>

Elecciones Perú. /online 2014/,
<<http://www.eleccionesenperu.com/informacion-electoral-cuotas-electorales-en-listas-de-candidatos-163.html>>

Fair Trade Coffee Cooperatives. /online 2016/,
< <http://www.calvertfoundation.org/blog/563-peru-coffee-coop-trip> >

Ministerstvo financí, program FONCOMUN. /online 2016/,
<<https://www.mef.gob.pe/index.php>>

Forest People Programe. /online 2015/,
< <http://www.forestpeoples.org/partners/asociacion-interetnica-de-desarrollo-de-la-selva-peruana-aidesep>>

Global Exchange organization. /online 2015/,
<<http://www.globalexchange.org/fairtrade/coffee/cooperatives#9>>

INDEPA Instituto Nacional de Desarrollo de Pueblos Andinos, Amazonicos y Afroperuanos.
/online 2014/, <<http://www.indepa.gob.pe/index.php>>

Indigenismo e Indianismo. /online 2014/,
< <http://www.katari.org/indigenismo-e-indianismo>>

INFOgob - Observatorio para la Gobernabilidad. /online 2015/,
<<http://www.infogob.com.pe/Default.aspx>>

Instituto de Estudios Peruanos. /online 2014/,
< <http://www.iep.org.pe/>>

Instituto Francés de Estudios Andinos /online 2014/,
< <http://www.ifeanet.org/>>

Instituto Nacional de Desarrollo de Pueblos Andinos, Amazonicos y Afroperuanos (INDEPA)
/online 2014/, <<http://www.indepa.gob.pe/index.php>>

Instituto Nacional de Estadística e Informatica /online 2014/,
< <http://www.inei.gob.pe/>>

IWGIA. /online 2016/,
< <http://www.iwgia.org/iwgia/where-we-work-/projects-in-south-america> >

Jurado Nacional de Elecciones. /online 2015/,
< <http://www.jne.gob.pe/>>

Latinobarómetro. Opinión Pública Latinoamericana. /online 2015/,
<<http://www.latinobarometro.org/lat.jsp>>

Lauer, Mirko. 2006. *¿Renacimiento Andino en El Perú?* La Republica.pe. /online 2014/, <<http://www.larepublica.pe/25-01-2006/renacimiento-andino-en-el-peru>>

Manos Unidas. /online 2015/, <<http://www.manosunidas.org/>>

Ministerio de Cultura. /online 2014/, <<http://www.cultura.gob.pe/>>

Ministerio de Economía y Finanzas. /online 2014/, <http://www.mef.gob.pe/index.php?option=com_content&view=article&id=448&Itemid=100964>

Oficina Nacional de Procesos Electorales. /online 2014/, <<http://www.onpe.gob.pe/>>

Organizaciones Indígenas en el Perú. /online 2014/, <http://www.puebloindio.org/organizaciones/Organizaciones_en_Peru.htm>

Organización Regional de los Pueblos Indígenas del Oriente - ORPIO. /online 2016/, <<http://orpio-aidesep.blogspot.cz>>

OXFAM International. The power of people against poverty. /online 2015/, <<https://www.oxfam.org>>

Quiroz, Paz Felix (redaktor).2014. *Gobierno Facilita Acceso a Programas Sociales a Indígenas de la Amazonía*. Andina - Agencia Peruana de Noticias. /online 2015/, <<http://www.andina.com.pe/agencia/noticia-gobierno-facilita-acceso-a-programas-sociales-a-indigenas-de-amazonia-525034.aspx>>

Red de Información Indígena. /online 2015/, <<http://www.redindigena.net/index1.html>>

SERVINDI - Servicios en Comunicación Intercultural. /online 2015/, <<http://servindi.org>>

SARIRI Caminante Mensajero de los Andes al Mundo. /online 2015/, <<http://www.caminantesdelosandes.org/version2/inicio.php>>

Unión de Comunidades Aymaras. /online 2015/, <<http://unca.galeon.com/>>

UN Office of the High Commissioner for Human Rights. /online 2014/, <<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CERD.aspx>>

Vásquez Sofía. 2015. *Elecciones 2016: Ellos Son los Actuales Precandidatos*. Empodera. /online 2015/, <<http://empodera.pe/2015/10/13/elecciones-2016-ellos-son-los-actuales-precandidatos/>>

Vásquez Sofía. 2015. *Candidato Shipibo-Conibo Volverá a Lanzarse a la Presidencia*. Empodera. /online 2015/, <<http://empodera.pe/2015/10/16/elecciones-2016-miguel-hilario-el-outsider-shipibo-conibo/>>

Vega Díaz, Ismael. 2010. *Perú: Indígenas Amazónicos y Nuevos Movimientos Políticos en las Elecciones 2010*. SERVINDI. /online 2015/, <<http://servindi.org/actualidad/30123>>

World Bank. Peru Overview. /online 2015/,
<<http://www.worldbank.org/en/country/peru/overview#2>>

World Conference on Indigenous Peoples. A High-Level Plenary Meeting of the General Assembly. /online 2014/, <<http://wcip2014.org/>>

Ostatní zdroje:

Clavijo Chipoco, Yessica Elisa. 2012. *Cuotas Electorales en las Elecciones Municipales y Regionales*. Presentace:
<http://portal.jne.gob.pe/informacioninstitucional/escuelaelectoral/Martes%20Electorales%20-%20Exposiciones/ee2009/mar_08set09.pdf >

Cuenca, Ricardo. 15/07/2015. *Libro: Etnicidades en Construcción. Identidad y Acción Social en Contextos de Desigualdad*. Presentace knihy v rámci Instituto de Estudios Peruanos. Dostupné na: <<https://www.youtube.com/watch?v=oq1YLcakl3o&feature=youtu.be>>

Espinosa, Oscar – Pajuelo, Ramón. 06/05/2014. *La Participación y Representación Política de Pueblos Indígenas*. In: Participación y Competencia Política en el Perú: DESAFÍOS DE LA REPRESENTACIÓN POLÍTICA. Lima: Auditorio del IEP. Dostupné na:
<<http://www.youtube.com/watch?v=ov4Zo3qMo0M>>

Muñoz, Paula – Remy, María Isabel. 05/06/2014. *La Participación y Representación Política Desde las regiones*. In: Participación y Competencia Política en el Perú: DESAFÍOS DE LA REPRESENTACIÓN POLÍTICA. Lima: Auditorio del IEP. Dostupné na:
<<http://www.youtube.com/watch?v=AqKe3sFnXyM>>

Nugent, Guillermo – Zapata, Antonio. 28/05/2014. *Cholos, Indios y Mestizos. ¿La Choledad Hoy?* In: Ciclo de Conversatorios: TODAS LAS SANGRES, UN PERÚ. Lima: Ministerio de Cultura. Dostupné na: <<http://www.youtube.com/watch?v=7MpzDtobSBE&feature=youtu.be>>

Pereyra Chavez, Nelson. 03/05/2013. *Ideologie rolníků*. Přednáška v rámci předmětu *Emancipación y República*. UNSCH Ayacucho.

Pereyra Chavez, Nelson. 19/04/2013. *Rolnická hnutí v 18. století*. Přednáška v rámci předmětu *Emancipación y República*. UNSCH Ayacucho.

Rojas, Rolando – Zapata, Antonio. 01/04/2014. *Las Ideas e Igualdad en el Perú Republicano*. In: Participación y Competencia Política en el Perú: DESAFÍOS DE LA REPRESENTACIÓN POLÍTICA. Lima: Auditorio del IEP. Dostupné na:
<http://www.youtube.com/watch?v=3kekAiYdsuY&list=UUJ_XBKGI-bHrv9K2uS_iTrg>

Rozhovor: Arroyo Artica, Luis. Sub-director de Instituto de Desarrollo y Medio Ambiente (IDMA), Huanuco. 29/04/2014.

Rozhovor: Chávez Ramirez, Francisco Juan. Ministerio de Cultura, Lima. 14/04/2014.

Rozhovor: Escobar de la Cruz, Pablo. Regidor de la Comunidad Ccasapata – Chopca, Huancavelica. 01/05/2014.

Rozhovor: Huamani, Pedro. Sub-gerencia de Planificación del Gobierno Regional de Ayacucho. 12/05/2014.

Rozhovor: Ituayllani, Iris Laura. Sub-gerente de Salud y Programas Sociales de la Municipalidad Huancavelica. 30/04/2014.

Rozhovor: Lázaro Toralva, Samuel. Unidad de Comunidades Campesinas y Participación Ciudadana del Gobierno Regional de Huancavelica.30/04/2014.

Rozhovor: Martínez Glorioso, Castro. Oficina Municipal de Asuntos Indígenas (OMAI), Pucallpa. 22/04/2014.

Rozhovor: Ochavano Cunapa, Richard. Jefe de la Comunidad San Francisco, Pucallpa. 21/04/2014.

Rozhovor: Soto Crispin, Florentino. Gestor Institucional de Tambo Chopca. 03/05/2014.